

09.96407 Fa 16 k.

Mag.
09.963
Fa

Kjøbenhavns Bombardement 1807,

eller

de tre Rædselsnætter.

Et historisk Maleri

af

B. S. Faber.

Andet Dplag.

Med en Tegning af Engløndernes Batterier
samt 4 nye Lithographier.

Kjøbenhavn 1860.

Forlagt af Bog- og Papirhandler J. C. Borup,
Hvælvingen Nr. 10.

Trykt hos E. J. Elvius, Pilestræde 23.

~~0896407~~

~~Fa 10~~
k

1800

7401

Livjæger-Corps

paa dets

Halvhundrede-Aars Jubilæum,

da det

i Udfaldene den 17de, 20de, 25de, 26de og
31te August 1807

erholdt **Guldaaben,**

og under dets kjække Chef

Major Holstein,

som sagdes altid at vise Insurbordination, naar der
befaledes Retirade,

indlagde sig et berømmeligt Navn

for

Tapperhed og Mod

tilægnet

med sand Høiagtelse

af

Forlæggeren.

I.

Regjeringens Kortsynethed og Tryghed.

Det, om ikke vundne, saa dog hæderligt bestaaede Søslag 1801, der viste, at ikke engang Verdens største Søhelt havde formaaet at underkue dansk Tapperhed, havde fyldt enhver dansk Mand's Bryst med den Bevidsthed, at han, naar Faren truede, formaaede at værne om sin Arne.

Da derfor i Aaret 1807 det Rygte begyndte at udbrede sig, at England rustede en Flaade, der vilde gjæste Sjælland, var Skrækken for et saadant Angreb ikke saa stor, thi man var overbevist om, at man var ikke vanslægtet i de saa Aar siden sidste Krig, og at man nok formaaede at vise den ubudne Gjæst tilbage. Man ansaae det tillige ogsaa kun for løse Rygter, thi Regjeringen viste i den Henseende en Rolighed, der maatte ansees for, at hidrøre fra den Overbeviisning, at ingen Fare truede Landet fra den Kant.

Franfrig havde ligget i Kamp med Rusland og Preussen, og Danmark havde, da de fremmede Hære kæmpede paa dets Grændser, anseet det for nødvendigt, at holde en Armee paa Benene i det østlige Holsteen og

det sydlige Slesvig, for at overholde sin Neutralitet. Den Stridsmagt, som laa her, beløb sig til omtrent 20,000 Mand, og var adspredt i vidtloftige Cantonnements-
 kvarterer med Hovedkvarteret i Kiel. Kronprinds Frederik, der regjerede i den sindsvage Christian den Syvendes Navn, var Overstcommanderende. Blandt hans under-
 havende Officerer havde vistnok General Ewald med Hensyn til Dygtighed den første Rang. Han var bleven indviklet i en Kamp med Franskmændene, der vare trangte ind over dansk Grund for at forfølge Preusserne. Paa dansk Side faldt kun 4 og saaredes kun 13, paa fransk derimod var der 40 Mand Døde og Saarede. Saa forbitret Napoleon var, fordi man fra dansk Side havde vovet at ville forhindre hans Troppers Gjennemmarsch, gjordes der dog fra hans Side under de nærværende Omstændigheder Undskyldninger, og Angrebet foregaves at være skeet ved en Misforstaaelse.

Den 7de Juli 1807 sluttedes der en Fred til Tilfrit imellem Frankrig og Rusland, og to Dage efter imellem Frankrig og Preussen. Napoleons Stemning efter denne Fredslutning var ikke den bedste imod Danmark, thi han var af den Mening, at dette Land, som en neutral Stat, skulde have forhindret Englændernes Gjennemgang gennem Sundet, da der netop paa samme Tid var gaaet to engelske Expeditioner til Stralsund og Rygen igjennem Dresundet.

Danmark var derfor ikke i en behagelig Stilling i Aaret 1807; thi ved sin Neutralitet kunde det let gjøre sig baade Frankrig og England, der nu kæmpede med hinanden, til Hjende. Da det imidlertid antog, at det

fra Englands Side Intet havde at befrygte, da det fra Fastlandets Side ikke kunde hindre England i noget som helst Angreb paa Nordtyskland, saa fandt det det rigtigst, at lade den danske Hær blive staaende i Hertugdømmerne for at hindre Overgreb fra fransk Side. Regjeringen syntes i det Hele at helde, som ogsaa var naturlig, til engelsk Side, men da den ikke gav nogle afgjørende Beviser paa sit Sindelag, troede England os ligesaa lidet som Frankrig. Imidlertid vilde vel først senere et fjendtligt Sammenstød have fundet Sted, men da erholdt England Efterretning om „en hemmelig Artikel“ i Tilførsfreden.

Denne Artikel har aldrig været officielt bekendtgjort, men med temmelig Visshed tør man antage, at begge Keisere i Fællesskab agtede at opfordre Øverrig, Danmark, Portugal og Østerrig at lukke deres Havne for England og erklære dette Land Krig.

Ligeledes, at Danmark skulde erholde Erstatning i Nordtyskland og ved Hansfestæderne, dersom det indvilligede i at overlade sin Flaade til Frankrig.

Efter de daværende Rygter skulde den engelske Cabinetssecretair Canning have kjøbt Traktatens hemmelige Artikler for 60,000 Pd. Sterling eller 5½ Tonde Guld.

Det var en stor, ypperlig vedligeholdt Flaade, som laa i Danmarks Havn. Englands Dødsfjende vilde bemægtige sig den og vende dens Kanoner imod det. Ud en fredelig Vei kunde England ikke vente, at den danske Regjering vilde opgive sin Neutralitet og slutte sig til det, derfor maatte denne tvinges til det. Saaledes

omtrent tænkte England og rustede sig til det forestaaende Tog til Sjælland.

At England fort iforveien havde sendt to Divisioner brittiske Tropper til Pommern, tjente til, at blænde Danmarks Dine. En tredie Division, og det den stærkeste, besluttede England nu skulde ikke gaae til sit først bestemte Sted, Pommern, men bruges til at bemægtige sig den danske Flaade. Men da England vilde komme som en Tyv om Natten over sit Rov, maatte Toget holdes hemmeligt og skjult for Danmark, thi dette kunde, naar det opdagede Englands Plan, i Løbet af 8 til 14 Dage lade de danske Tropper komme fra Holsteen til Sjælland, og da vilde det ikke lykkes England med den Magt, 30,000 Mand, som det vilde anvende derpaa, at erobre Kjøbenhavn. Derfor underrettede den engelske Regjering hverken sin Gesandt i Kjøbenhavn eller i Petersborg om sin Hensigt med Danmark.

For at der fra selve England ikke skulde komme nogen Efterretning om den engelske Regjerings Foretagende til Danmark, lagdes der en almindelig og streng Embargo paa alle Skibe i engelske Havne, da man meente kun at bruge nogle faa Dage til Udrustningerne, og ogsaa var færdig med dem paa en Uges Tid.

Den danske Charge d' Affaires i London, Rist, var det imidlertid lykkedes, inden den almindelige Embargo paa Skibe, at forskaffe sig en tilforladelig Efterretning om den engelske Udrustnings Bestemmelse, som ogsaa om den hemmeligholdte Udsendelse af Minister Jackson til Kiel, ligesom han ogsaa var saa heldig at erholde Veilig-

hed til at underrette og forberede det danske Ministerium om begge disse saa vigtige forestaaende Begivenheder.

De engelske offentlige Blade begyndte ogsaa nu med først skjulte, derefter med mere bestemte Hentydninger paa den allerede til Udførelse bragte Plan.

Foruden Underretningen om den Fare, der svævede over Hovedet paa Danmark, fra dets egen Diplomat, erholdt den danske Regjering ogsaa Bink fra den franske Legationssecretair Desangiers. — Endvidere advarede den danske Generalconsul i London, Jos. Wulff, Commercecollegiet, der ikke agtede paa Udvarslen.

Ogsaa de danske offentlige Blade, som Berlingsk Avis, bekjendtgjorde mangfoldige Efterretninger, som i høieste Grad burde have vækket Regjeringens Opmærksomhed. En af disse lod efter en Skrivelse fra London:

„Expeditionen til Østersøen maa have andre Hensigter, end at holde Skibsfarten i Sundet aaben. Henimod 80 flade Fartøier ere blevne udrustede i Chatam og Sheernæs for at affeile tilligemed Flaaden. Disse kunne alene bruges til Troppers Indskibning og Landsætning. Man troer imidlertid ikke, at denne Expedition vil være af lang Varighed, eftersom Admiral Gambiers Plads i Admiralitetet ikke er bleven besat. Den 2den Division af den til Østersøen bestemte Expedition skal affeile imorgen eller iovermorgen. Ved den 1ste Division af 10 Linieskibe befinde sig en Deel Fregatter, Brigger, Chaloupper o. s. v.“

Men med en ubegribelig Blindhed, man kan næsten sige Høllstarrighed, vedblev Regjeringen ikke at agte paa alle disse Udvarsler og Bink. Den gjorde ikke mindste

Anstalt til at møde noget Angreb; den stode paa Englands Redelighed, da den havde modtaget de helligste Forsikringer om Benskab. Den engelske Minister Garlike, en meget retskaffen Mand, blev af sin Regjering aldeles ikke underrettet om dens forestaaende fjendtlige Hensigter, og derfor forsikrede han saavel den danske Regjering som Ministeren for det udenlandske Departement, Grev Christian v. Bernstorff, om Englands fredelige Hensigter, og paa stod, at de omløbende Rygter vare aldeles umulige og opdigtede. Det engelske Ministeriums Falskhed skal have været saa stort, at det havde indsendt lignende Uttringer directe til Ministeriet og Kronprindsen selv. At der fra England tidligere var gaaet to Expeditioner gjennem Sundet til Rygen, gav ogsaa Sandsynlighed for, at den tredie havde samme Diemeed.

Men det var ikke alene Danmark som ikke fæstede Lid til alle de circulerende Rygter, den preussiske Regjering havde endog sendt flere Ladninger med Kostbarheder og Skatte fra Stettin o. a. St. til Kjøbenhavn, da den, formedelst Krigen med Frankrig, ansaae dem sikkest der. Den hele Verden blev ogsaa overrasket, ja en Mængde engelske Kjøbmænd vare saa aldeles uvidende om deres Regjerings besluttede Foretagende, at de lode deres Skibe affeile med Barer paa 10,000 Pd. Sterling til Danmark, og det fort for den engelske Flaade lob ud, da Ingen ahuede at den gjaldt Kjøbenhavn.

Noget Undskyldning findes der altsaa for Regjeringens ubegribelige Tryghed, og hertil kommer ogsaa, at de Mand, der paa den Tid stod i Spidsen for det danske Diplomatie, Brødrene, Greverne Christian og

Joachim Bernstorff, Sønnen af den berømte A. P. Bernstorff, langt fra besadde Faderens Dygtighed og Duelighed. De troede blindthen paa Garlikes fredelige og venskabelige Forsikringer, og tænkte ikke paa, at denne kunde være ført bag Lyset af sin egen Regjering.

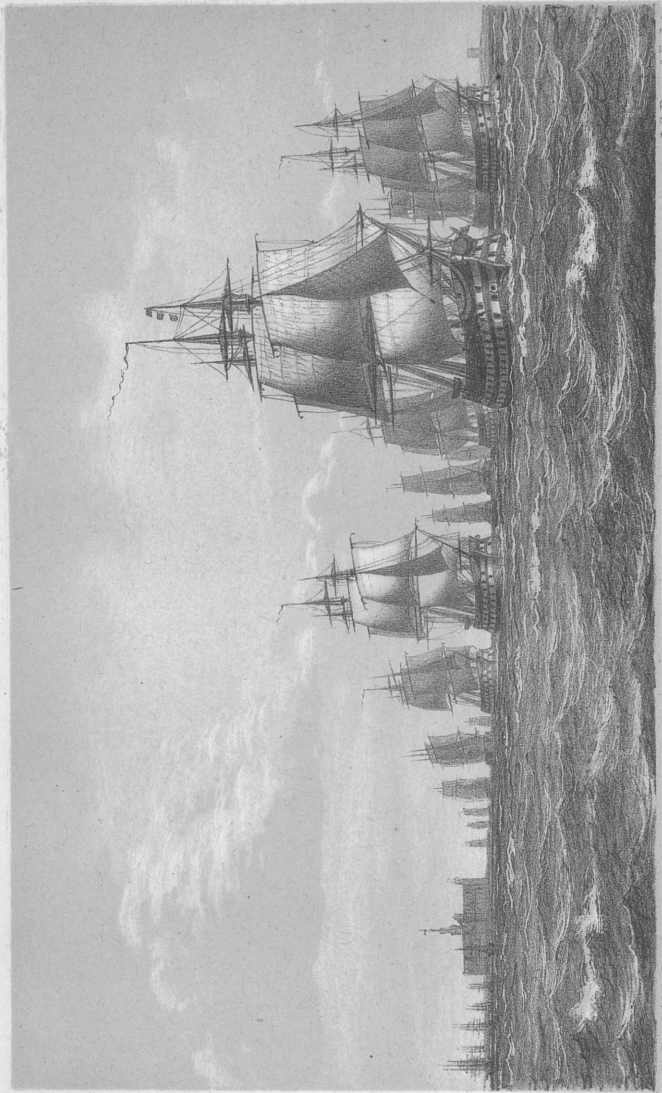
Det var nu engang besluttet af Skjæbnen, at Danmark skulde aldeles uforberedt overraskes af de engelske Voldsmand og tilføies en Krænkelse, der havde en syvaarig Krig tilfølge og endte med Danmarks Svækkelse.

II.

Engelsk Spioneri og den engelske Flaades Udrustning og Ankomst i Sundet.

Uf den danske Regjerings Blindhed for den forestaaende Fare benyttede England sig fortræffeligt. Det er at antage, at England havde et aarvaagent Die med den danske Hær i Holsteen, for at den ikke skulde gjøre en Streg i Regningen. I Enden af Juli Maaned indløb der saaledes omtrent 10 smaa engelske Krigsskibe i Kielerfjord. Bistnok skete det ene i den Hensigt at spionere, thi daglig vare deres Officerer i Land, og flere Personer, som udgave sig for Handelsreisende, vare sikkert forklædte hannoveranske og engelske Officerer, thi, naar de havde nydt stærke Drikke, advarede de de danske Officerer for den forestaaende Fare.

Den engelske Expedition, der nu skulde overraske Danmark saa uforberedt, bestod af 3 Afdelinger. Commandoen over hele Expeditionen havde først været tilbuds Admiral Young, derpaa Sir Charles Cotton, som begge affloge den, formodentlig, fordi de meente, at endeel af den Banære, der faldt paa den engelske Regjering for dette Foretagende, ogsaa vilde blive dem til Deel. Ud-

The Engr. & Lith. Inst.

J. C. Borup & Forlag

miral Gambier paanødte man tilsidst Commandoen, og under ham fulgte Comodore Home Popham som Flagcapitain, der ansaaes for velbekjendt med en Land- og Sømagts forenede Operationer.

Den første og største Afdeling løb ud fra Narmuth den 26de Juli og bestod af 18 Linieskibe, 7 Fregatter og 22 mindre Krigsfartøier. Med denne fulgte Admiral Gambier.

Den 1ste August afgik en mindre Afdeling af Expeditionen fra Harwich, bestaaende af 5 Linieskibe, 2 Fregatter og en Mængde Transportskibe, hvormed især fulgte General David Bairds Division samt 2 Batailloner af den tydske Legion, som vare indskibede i Hull, Alt under Befaling af Contreadmiral Essington. Som den, der i Aaret 1793 og 94 havde commanderet en Fregat i vore Farvande, ansaaes han for at være bekjendt med dem, og til ham betroedes ogsaa Overopsynet over Transportskibene samt Armeens Ind- og Udfibning.

Flaaden bestod altsaa nu ialt af 23 Linieskibe, hvoriblandt Gambiers Admiralskib, Prince af Wales, var en Tredækker paa 98 Kanoner; 17 Linieskibe paa 74 og 5 paa 64 Kanoner. Af 9 Fregatter vare 4 paa 38, 3 paa 36 og 2 paa 32 Kanoner, hvortil endnu maae tilføies 22 mindre Krigsskibe paa 22 til 14 Kanoner.

Fra den første Afdeling gik allerede den 31te Juli Fregatten „Suvailant“ gennem Sundet med den engelske Minister, Sir Brook Taylor, der skulde afløse den engelske Minister Carlisle fra hans Post i Kjøbenhavn. Den øvrige Deel af Flaaden saaes først den 2den August under

og Lynetten sættes i complet Forsvarsstand, og Piquetter dertil commanderes, som om Natten skulde besætte samme; endvidere skulde der etableres en Vagt i Rastrup Søbatteri, som om Natten skulde forstærkes med en Piquet for at kunne være i Forsvarsstand. Kronborg paalagdes der særdeles Narvaagenhed, dog med den Betydning, at vi vel ingen Krig havde med England og heller ingen ventede, men at kun Forsigtigheden bød strax at sætte Søbatterierne i Forsvarsstand, og Piquetter skulde derfor commanderes til disse Batteriers Betjening, som, naar det blev mørkt, skulde trække op i Fæstningen. Alle Frimænd, indenbyes og i Nærheden, skulde ufortøvet indkaldes, hvilket ogsaa skulde gjælde for Kronborg Fæstning."

Kronprindsens egen store Redelighed lod ham ogsaa formode den samme hos Englænderne, og deraf kom det, at han søgte aldeles at skjule for disse de Forsigtighedsforholdsregler, som han nu tog. En retskaffen Mand kunde jo heller ikke troe andet, end at Englænderne vare venstabeligtindede; thi de forsikrede, at de vare vore Venner, de opførte sig som Venner, og vedbleve at paastaae at deres Bestemmelse havde et ganske andet Maal.

III.

Den engelske Gesandt Jackson og Kronprinds Frederik.

Nu var Tidspunktet kommet at England vilde affaste Benskabsmasken. Dets frygtelige Flaade omringede Den Sjælland, og vis paa, at det nu kunde, uden at møde Modstand, kaste sig over dets lange attraaede Bytte, skulde Danmark ogsaa nu faae at vide hvad dets Hensigter vare.

Som vi have fortalt, havde Sir Tailor, der havde et tvetydigt Rygte, afløst den retskafne Garlike; men en overordentlig Gesandt, Sir Jackson, der var overdraget at bevirke den danske Flaades frivillige Udlevering, landede derimod den 8de August i Tonningen. Herfra begav han sig strax til Kronprindsens Hovedkvarter i Kiel og meldte sig der for den udenlandske Minister, Grev Christian Bernstorff, som overordentlig befuldmægtiget Minister for det engelske Hof, og blev af Bernstorff indført om Aftenen paa samme Dag han var ankommen hos Kronprindsen, som netop sad i sin Families Kreds efter Middagstaflet. Kronprindsen, der aldeles ikke kjendte noget til Tilse-Traktatens hemmelige Artikler, blev bestyrtet ved første-

gang at høre dem omtale, men hans Bestyrtelse gif over til Forbittrelse, da Jackson fremkom med Englands Fordring. Denne nævnte „Nødvendigheden og Fordelene af det noieste Forbund imellem Danmark og England, og at dette sidste behøvede et sikkert Pant for Danmarks Bedblivelse i den nye Forbindelse, samt at England, saalænge Danmarks Flaade forblev i dets eget Bærg, endog ikke ved den attraaede Alliance var sikkert for de Forbindelser Rusland og Frankrig havde udkastet med Hensyn til Danmarks Deeltagelse og dets Somagts Brug mod England, hvorom det engelske Cabinet var bleven sikkert underrettet.“

Derpaa yttrede Jackson, at han var bemyndiget til, „at gjøre Danmark Tilbud af Understøttelse med en Deel eller den hele Magt, som England havde paa Kysten af Sjælland, mod Frankrig; men at Expeditionen paa den anden Side var af en saadan Styrke, at den kunde med Magt naae sit Maal, og saaledes afgive den Undskyldning til Frankrig, at Danmark var bleven tvungen til at underkaste sig det engelske Cabinets Fordringer.“

Medens Kronprindsen burde have modt Trædsfhed med Trædsfhed, søgt ved Underhandlinger at opholde Gesandten og derved vundet Tid, saa tilkjendegav han strax med sit ægte danske Sind sin Harm over det gjorte Forslag.

„Historien opviser“, svarede han, „neppe noget Exempel paa et Angreb som det, hvormed England vover at true Danmark, og man kan vente mere Redelighed hos Barbaresterne end hos den engelske Regjering. De foreslaaer Englands Alliance! Dets hidtilværende Allierede,

der saalænge havde maattet vente forgjæves paa dets Bistand, kunde bedst bevidne hvad denne har at betyde."

Jackson fandt Prindsens Tale haard, men denne svarede med sin sædvanlige Frimodighed: „har man Mod til at paatage sig en saadan Mission, maa man ogsaa have Mod til at høre Alt."

Ifke uden Forlegenhed lod nu Gesandten falde nogle Ord om en tilkommende Erstatning, men Prindsen afbrød ham. „Hvorned vil De erstatte Danmark's Gre?" spurgte han. „Skulde Kjøbenhavn," vedblev han, „blive tagen af Englænderne, saa skal jeg til næste Vinter vide at gjøre det Samme som Carl Gustav, og Isen skal forskaffe mig en sikker Overgang over Beltet."

Undet Svar vilde Kronprindsen i sin retfærdige Harmе ikke give Jackson, og henviste forøvrigt til Kongen selv og Directeuren for de udenlandske Anliggender i Kjøbenhavn.

Kronprindsen besluttede derpaa strax at reise til Kjøbenhavn, for at ordne denne Stads Forsvarsanstalter og tillige bringe sin Fader, Kongen, bort fra den Fare, der ellers kunde ramme ham, hvis Staden skulde blive beleiret.

Det synes paa den Tid at have været Kronprindsens Forsæt selv at forsvare Staden, thi han indsatte Generallieutenant Prinds Frederik af Hessen i Commandoen over Armeen i Holsteen. Ogsaa beordrede han Chefen for Artillerievæsenet, General v. Bielefeldt med hans Adjutanter og flere Officerer, samt sine egne Adjutanter Fribo, Romer, v. d. Mase og Romeling at begive sig saa hurtigt som muligt til Kjøbenhavn. Ogsaa

Generalquartiermester=Lieutenant Haffner, som paa den Tid var i Hamborg, erholdt en lignende Ordre.

Om Natten reiste Kronprindsen ledsaget af Prinds Christian af Hessen og sin Generaladjutant, Major Bülow.

Reisen skete med den største Hurtighed. Den følgende Dag var han allerede i Kolding, hvor Generalmajor Bardenfleth fik Ordre at marchere med 3 Escadroner flæsvigiske Ryttere, et Batterie og en Bataillon af 3die jydsk Regiment til Odense og Omegn. Sobatterierne i Fredericia og i Strib lod han montere. Den 10de August expederede han i Snoghøi og i Odense Ordre til Generalcommandoerne i Nørre-Jylland og i Fyen, samt til Civilauthoriteterne, hvilke alle indeholdt krigeriske Foranstaltninger.

Den engelske Minister Jackson tog samme Vei til Kjøbenhavn som Prindsen, men denne vidste at hindre hans hurtige Reise, thi han havde befaleet, at Ministeren skulde opholdes ved Omskiftningen af Heste, 2 Timer paa hver Station, hvilken Ordre ogsaa udførtes til Jacksons Forbittrelse, der igjen søgte at indhente den Tidsspilde, som herved opstod, ved at fordoble Postillonernes Drifpenge, dog indtraf han først 2 Dage efter Kronprindsens Ankomst til Kjøbenhavn og efter at denne allerede igjen havde forladt Staden.

Den tredie Dag efter sin Afreise fra Kiel den 11te August om Middagen ankom Kronprindsen til Kjøbenhavn, hvor han tog ind paa Amalienborg.

Prindsens Ankomst til Staden foraarsagede ikke en liden Glæde blandt dens Indvaanere. Man vidste her

meget godt at Englænderne agtede at gjæste Sjælland og angribe Kjøbenhavn, men nu, da man havde den elskede Prinds, hvem man troede vilde som Frederik den Tredie „dø i sin Bede,“ agtede man ikke den forestaaende Fare.

Men havde det ogsaa ved Afreisen fra Kiel været Kronprindsens Aigt selv at lede Kjøbenhavns Forsvar, saa var han vistnok allerede undervejs bleven underrettet om Fjendens store Styrke, hvilken end yderligere bekræftedes, da han strax ved sin Ankomst lod sine commanderende Generaler, Ministrene og de fornemste civile Embedsmænd kalde, thi disse vare alle af den afgjorte Mening, at det vilde være umuligt at forsvare Staden med Held.

Det var vistnok en sørgelig Tidende for Frederiks gode Hjerter, at han skulde saa at sige opgive sin kjære Hovedstad, og formodentlig fattede han derfor den Beslutning at ile tilbage til sin Armee, for at føre den, hvis det lod sig gjøre, til Sjælland, eller ogsaa haabede han, at kunne indlede Forhandlinger, der muligen kunde bringe Englænderne til at afstaae fra deres Forsæt.

Det synes her, at være et passende Sted til at omtale Kronprindsens, den senere Frederik den Sjettes Personlighed. Ungen kan frakjende ham et deeltagende og godgjørende Hjerter, en redelig Charakter, utilgjængelig for Smiger; men desuagtet manglede han flere Egenskaber, som udfordres af en Fyrste, der selv vil styre sit Rige igjennem Tidsomstændighedernes Malstrøm.

Vi ville her benytte os af en Charaktereskildring af Prindsen, som J. v. Ræder giver i sit Skrift: Danmarks Krigs- og Politiske Historie, hvilket vi i Særdeleshed har

lagt til Grund for denne historisk Skildring, for derved at give vore Læsere et Begreb om den Personlighed, der nu skulde lede de forestaaende Krigsbegivenheder.

„Bistnok,“ siger Ræder, „besad Frederik den Sjette flere til en Befalingsmand eller General hørende gode og uundværlige Egenskaber. Han havde et godt militairisk Dye og megen Takt, var haardsfor, arbeidsom, noiagtig, tarvelig og noisom i alle Rydelsler, og i yngre Aar en meget streng Befalingsmand og Herre; saa at han, dersom han havde gennemgaaet en alvorlig Krigsskole, sikkert vilde være bleven en ikke almindelig, kyndig og duelig Feltherre.“

„Men i hans Ungdom var hans Uddannelse bleven forsømt, og han fik senere, formedelst Regjeringspligterne, som blev ham paalagt i saa ung en Alder, ikke Tid og Leilighed til at indhente det Forsømte eller lære at kjende Verden, dens fremadskridende Virkninger og de store Verdensbegivenheder, som indtraf i hans Tid, nemlig: den nordamerikanske Frihedskrig og den franske Revolution med dens Følger, hvilket og derfor ikke efterlod sig noget som helst mærkeligt Spor ved hans Person eller i hans Regjering. Da de dygtige Personer, som han ved sin første Optræden fandt i de høieste Embeder, vare døde og borte, var Balget af sammes Efterfølgere ofte uheldigt og traf hyppigen paa mindre begavede Personligheder, hvem han ikke havde Evne til at begeistre, og hans gode Hjerte lammede tit hans Haand, hvor han burde have straffet.“

„Endskjøndt han var Armeens høistcommanderende General og selv befalede Alt, var han kun lidet kyndig

i det høiere Krigsvæsen eller i Feldtherrevidenskaberne; med eet Ord, han var, som saa mange andre Regenter, om end ikke Soldat eller General, dog en brav og ædel Mand, der under sædvanlige, fredelige Forhold kunde have gjort sit Folk tilfreds og lykkelig; men de mange Forviklinger, hvori Europa og Danmark kom under hans lange Regjering, havde han ei selv Kraft og Egenstaber, eller duelige Raadgivere eller Medhjælpere til at gennemskue eller løse paa en tilfredsstillende Maade." —

De saa Timer Prindsen havde besluttet at forblive i Kjøbenhavn, benyttede han til at sætte Fæstningen i Forsvarsstand, indkalde Resten af Regimenternes Frisold, sammendrage Landeværnet paa Sjælland, Falster og Volland, kalde Studenterne og de øvrige borgerlige Corps til Vaaben, og opfordre Frivillige til Tjeneste paa Krigsskibene.

Det var ham af yderste Bigtighed at faae sin sindsvage Fader fjernet fra Hovedstaden og Sjælland inden Jackson kom til Kjøbenhavn, da denne, ved at give Ordre til de engelske Overbefalingsmænd, kunde spærre Beltpassagen. Det var imidlertid nødvendigt for de mange i Staden værende Spioner, at Afreisen holdtes hemmeligt, og medens derfor Kjøbenhavns Indbyggere ved en almindelig Illumination yttrede deres Glæde over Prindsens Ankomst, forlod denne allerede næste Morgen ganske tidlig Hovedstaden, som han skulde see igjen som en stor Ruin.

Paa Beltet mødte den kongelige Færgejagt den Færgesmakke, hvorpaa Ministeren Jackson førtes fra Fyen til Sjælland. Den kongelige Familie blev det dog ikke en saa let Sag, at komme over Beltet, saa at den endog var udsat for personlig Fare. Hele Farvandet vrimlede

nemlig af store og smaa fjendtlige Krigsfartøier, hvis Dødsmeed var at spærre Beltpassagen for Enhver. Den danske Færgejagt syntes i Begyndelsen ikke at tiltrække sig Sjendens Opmærksomhed, men i Nærheden af Sprogø anholdt et armeret Fartøi den pludselig, og den Søofficeer, der commanderede det, sagde til Kongens Generaladjutant i Sø-Statens, Lindholm: „jeg har Ordre til at tage Eder“. Han undersøgte Baaden nøie, og Christian den Syvende, som man fandt siddende i Kabytten med en Slobrof paa, et Torflade om Hovedet, blev udgivet for at være en syg, svensk Baron v. Stein, som vilde reise til Tydskland. Kronprindsen havde derimod seet sig nødsaget til, at skjule sig nede i Skibet og blev ikke seet af den engelske Officeer. Skjøndt man ikke fandt noget Mistænkeligt, blev Jagten dog nødsaget til at kaste Anker, og Lindholm maatte begive sig med den engelske Officeer til et i Nærheden liggende Linieskib, hvor man paa ny adspurgte ham om de Reisende med Færgen. Lindholm svarede med stor Kolighed: „den omtalte Baron v. Stein, nogle Officerer, som gaae til Armæen i Holsteen, og en heel Deel Jøder og Haandværksfolk“. Efter et Ophold af $\frac{3}{4}$ Time frigav man endelig Færgejagten. Man var allerede bleven angstelig nok, og da man befrygtede, at man paany kunde blive anholdt af fjendtlige Krigsskibe, steg Kongen, Kronprindsen, Prinds Christian af Hessen, Kammerherre Ries og Generaladjutant Lindholm ubemærkede og civilklædte i en Jolle, og lode sig ro fra Færgejagten til Knudshoved i Thyen, hvor de landede uden videre Forhindringer.

IV.

Kjøbenhavns Forsvarsanstalter; General Peymann.

Om Morgenen den 12te August blev Kjøbenhavns Indvaanere ikke lidet overraskede ved følgende officiele Proclamation:

„Medbrødre! Efterat have bragt Alt i den Orden, som Tid og Omstændigheder bød, iler jeg til Armeen, for med den, saasnart muligt, at virke til mine fjære Landsmænds Vel, dersom ikke snarligt Omstændigheder indtræffe, som kan afgjøre Alt paa en efter mit Ønske ærefuld og værdig Maade.

Kjøbenhavn, d. 12. August 1807.

Frederik, Kronprinds.“

Deres Haab, at see den folkeyndede Kronprinds i deres Epidse, var smerteligt skuffet, de vare nu overladte til sig selv, og, hvis de ikke forlode Byen, udsatte for de Farer, som Hovedstaden vilde blive underkastet.

Til Høistcommanderende i Kjøbenhavn var den hidtil Høistcommanderende, Generalmajor Peymann, bleven udnavnt. Saavel Civile som Militaire skulde adlyde ham.

Det var en Selvfølge, lod den skriftlige Ordre, at Staden skulde forsvares til det Yderste. Kjøbenhavns og Kronborgs Proviantering skulde skee snarest muligt, og al engelsk Eiendom skulde beslaglægges saasnart Fjendtlighederne begyndte. „At være Agressor“ skulde han derimod undgaae. Generalmajor Bielefeldt og Commandeur Steen Andersen Bille bleve indsatte som Næstcommanderende, og skulle, hvor den Høistcommanderende ikke var tilstede, føre Commando over Alt, ligesom naar denne var syg, være Høistcommanderende.

Hovedspørgsmaalet ved Kjøbenhavns Beleiring, Flaaden, havde Kronprindsen ladet være ubesvaret eller ikke berørt.

Endeel af Kjøbenhavns Indvaanere forlod strax Staden, og da man nu vidste, hvad man havde at vente, fik Byen et frigerist Udseende.

Den 13de August ankom den engelske Gesandt Jackson til Kjøbenhavn, heftig opbragt og meget overrasket ved at erfare, at Kronprindsen igjen var reist. Efter en kort Underhandling med Grev J. Bernstorff afgik han til den engelske Flaade, og nu først troede denne at et Brud med England var at vente, men paalagde dog Peymann, ikke fra sin Side at gjøre det første Skud, bad om, at maatte underrettes om Englændernes Vandgang, og forlod, da dette skete, samme Dag Byen.

At Bernstorfferne saaledes søgte at bevare Englændernes Venkskab saalænge som muligt, og det endog efter at disse havde viist, at de kom som Fjender, laae deri, at de, naar Neutraliteten ikke længere kunde overholdes, foretrak den engelske Forbindelse for den franske. Bern-

storferne vare nemlig af hannoveransk Herkomst og yndede ikke Frankrig formedelst dets Undertrykkelse af Nordtyskland.

Der opkaster sig nu den Tanke, at Kronprindsen, under de foresindende Omstændigheder, burde som den Svagere have givet efter for den Stærkere, og saaledes givet efter for Englands Fordringer, at udlevere Flaaden, da det jo dog ikke stod i hans Magt, at modstaae Englænderne. Men saaledes at udlevere Danmarks Stoltthed uden et Kanonstød stred imod Kronprindsens Væresfølelse, og vilde ogsaa have paadraget ham hele sit Folks Misbag, ja muligen Foragt.

Englænderne havde imidlertid allerede forinden Jactsons Ankomst til Kjøbenhavn udøvet Fjendtligheder imod Danmark.

Bed Helsingøer laa som Bagtskib Corvetten „Frederiksværn“ under Capitain Gerners Commando. Da denne antog, at Krigen med Englænderne ikke kunde undgaaes, søgte han, da han ikke kunde komme til Kjøbenhavn, at redde sin Corvet, som var et gammelt Skib, der var saa brøstfældigt, at det kun blev sammenholdt ved svære Jernbaand under Siderne. Natten imellem den 12te og 13de August forlod han pludselig og i Stilhed sin Station og gik forbi Kronborg om Morgenen Kl. 1 $\frac{1}{2}$ med en god Vind. Men næste Morgen, da Englænderne bleve underrettede om Corvettens Flugt, besluttede de at efterfølge den, og afsendte et Linieskib paa 74 Kanoner og en Corvet paa 32 Kanoner efter den, hvilke indhentede „Frederiksværn“ under Ræssø. Chefen paa Linieskibet prøiede den først og vilde listigen overtale Gerner til at bryde op, foregivende, at Capitainen vilde tale med

ham. Men saa dum var Gerner imidlertid ikke, han satte alle Seil til, da han med et uventet fik det glatte Lag agter ind, hvilket tilredede det svagelige Skib meget ilde. Men som en dansk Officeer vilde Gerner ikke overgive sig saa let, skjøndt Taffelagen og Linerne vare overfludte. Han lod Batterikanonerne løsne, men, om det nu var paa Grund af Røgen eller Lufttrykket, Lanterneerne udsuffedes, og under det opstaaede Mørke skjulte nogle af Folkene sig i Krumholterne. Nu gav Fjenden et Lag forind og Modstanden maatte ophøre, da begge Skibe ragede ombord i hinanden, og da Kampen havde varet omtrent een Time, blev Frederiksværn entret forfra. Paa dansk Side var der 12 Døde, foruden 20 haardt Saarede.

Den 19de August om Morgenens saaes Frederiksværn at ligge i Sundet under dansk Flag, der skulde betyde, at det var kun taget i Depositum.

Nu skulde da Kjøbenhavn, ligesom i ældre Tider, være det Punkt, hvor Fjendtlighederne mod Landets Fjende skulde afgjøres, og vi ville derfor fremstille for Kaseren de Personligheder, hvem Kronprindsen havde overladt Forsvaret af Kjøbenhavn og Diemedet for Englændernes Udrustning, Flaaden, uden at der var, som vi vide, med Hensyn til den sidste given nogen Forholdsordre.

Generalmajor Beymann var ingen Danster men født 1735 i det Hannoverste, hvor han som ung Officeer havde deeltaget i Syvaarskrigen. Paa General Guths anbefaling var han bleven indkaldt og ansat i det daværende holsteenske Ingenieurcorps 1755. Han deeltog

saavel i Anlægget som i Udførelsen af den fiesvig-holsteenske Canal; blev, efterat være afgaaet som Oberst fra Ingenieurcorpset og indtraadt som Deputeret i Generalitetet, 1794 udnævnt til Commandant i Citadellet Frederikshavn, og Aaret efter til Generalmajor. Allerede under 8. Mai 1807 var han bleven udnævnt til at føre Generalcommandoen over Kjøbenhavns, Citadellens og Kronborg-Fæstninger med Trekroners Batterie, og hans nuværende Udnævnelse til Høistcommanderende i Kjøbenhavn var saaledes kun en Stadfæstelse af hans tidligere Stilling.

Peymann var i August Maaned 1807 72 $\frac{1}{2}$ Aar gammel, altsaa i en Alder, hvor man i de fleste Armeer allerede for 10 til 12 Aar tilbage ophører aldeles at tjene. Kronprindsens Balg var formodentlig faldet paa ham, fordi han var Ingenieur, men netop dette var et Feilgreb, thi som saadan havde han aldrig commanderet Tropper, og blev derfor sat ind i en Stilling, der var aldeles ny og fremmed for ham. Hertil kom nu, at det skete under saa alvorlige Forhold, at dertil alene burde have været valgt en energisk, paa Sjæl og Legeme vel udrustet Befalingsmand, og ikke en gammel, næsten udlevet Olding, skjøndt han var besjælet af den bedste Villie, og ingen feig Mand, som Rygtet endog i vore Dage har villet benævne ham. Peymann skal imidlertid ret godt have indseet sit ansvarsfulde Kald, med stort Mismod have modtaget sin Udnævnelse, og ingenlunde næret noget synderligt Haab om et godt Udfald af Kjøbenhavns Forsvar. Formodentlig var dette ogsaa Skyld i,

at der blev taget, saa at sige, kun halve Forholdsregler, f. Ex. ved Udfaldene, hvilket senere vil blive omtalt.

Den Næstcommanderende, Generalmajor Bielefeldt, var ikke saa gammel som Beymann, 55½ Aar. Han var anseet for en saare duelig Artillerichef og havde tiltrukket sig Prindsens Opmærksomhed under Felttoget i Sverrig 1788. Han havde i 19 Aar ikke været i Kjøbenhavn, da han havde opholdt sig 17 Aar i Norge, og først Aaret iforveien var bleven udnævnt til Chef for Artillericorpsen. Men ligesom Beymann havde Bielefeldt aldrig tilforn commanderet Linietropper og kjendte derfor slet intet til Infanterie- og Cavallerie Tjenesten.

Den tredie Commanderende og specielle Befalingsmand over Søforsvaret var en Mand, der havde allerede et berømt Navn, Commandeur, Kammerherre Steen Andersen Bille. Han var i den kraftige Alder af 56, og der kunde ikke i hele Søetaten findes en Officeer, som kunde være dygtigere til den Post, der var ham betroet, end Bille.

Alle tre Befalingsmænd nødte en almindelig Hoiagtelse og Tillid, men især var Bille, formedelst sin kjække Daad mod Barbaresterne, Folkets Yndling.

Efter at have omtalt de Mænd, som Kjøbenhavns og saa at sige Sjællands Forsvar beroede paa, ville vi nu omtale de Forsvarskræfter man havde at byde over mod Europas bedste og meest øvede Tropper.

Den Anskuelse havde gjort sig gjældende, at Sømagten var Landets vigtigste og naturligste Værn, og da Staten af Mangel paa Pengemidler ikke kunne holde saavel Søetaten som Landetaten i tjenstdygtig Stand, saa

blev Somagten givet Fortrinnet, og Landarmeen samt dens Etablissementer bleve derfor aldeles tilfidesatte og forsømte. Armeens Materiel var derfor kun i ringe Deel tilstede, Fæstningerne vare forfaldne, og ved Krigens Udbrud manglede det allevegne paa Alt, selv paa Ammunition og de simpleste Redskaber.

Var det Materielle slet, saa var det Personelle det ikke mindre. Officeersclassen bestod dengang for en Deel af Udlændinger, især Tydskere, uden Kundskaber, hvilke tilbragte deres Tid for det meste i Lediggang, men avancerede dog efter Anciennitet, uden at man forlangte noget Beviis for Kundskaber eller Dygtighed. „Den Længstlevende,“ siger Ræder, „kom saaledes paa Spidsen af Pyramiden og ledede derfra Landets Militair- og Forsvarsvæsen, ofte blot ved ikke at forlade sit Bærelse, stundom ei engang Sengen, formedelst Alderdom og de deraf flydende legemlige Svagheder og Lidelser. Intet Talent, ingensomhelst Dygtighed kunde, efter Datidens Anskuelse, gjøre sig gjældende, forend Formanden, selv af en anden Baabenart, var hjemkaldt til sine Forsædre, hvilket var, saa at sige, den eneste Avancementsmaade, Armeen kjendte til. Ved saadanne Avancementsbestemmelser, som maatte være og altid vil blive enhver Armees Grav, vare Befalingsmændene lammede af en saa høi Alder, at Uvirksohmhed blev Folge der, hvor den høieste Activitet var meest fornøden. Befalingsmænd paa 80 eller 90 Aar vare ikke sjeldne, ja! selv Capitainer paa 60 Aar og derover endog hyppige. Finansielle Aarsager og tildeels Mangel paa bedre Indsigt foraarsagede, at dette Princip blev uforandret fulgt, selv

efter at den preussiske Stat, tildeels af selvsamme Grund, var bleven tilintetgjort i Feltoget 1806."

„Følgen af dette System blev folgeligen den: at, naar Regjeringen søgte en dygtig Mand til det høiere Commandovæsen eller andre vigtige Foretagender, var han intetsteds at finde. Hvor man henvendte Blikket, fandtes kun Oldinger og lidet begavede Personligheder."

„Med Underofficererne og Menigmand," siger Ræder, „var Forholdet endnu værre. For største Delen blev Armeen dengang recruteret ved hvervede Udlændinger, for det Meste Tydskere, som ved Ulykker eller Forbrydelser vare blevne udfødte af deres egne Nation. Ankomne til Landet var Sproget dem fremmed, ligesom Sæder og Skikke; og, da deres Moralitet ei kunde vare roesværdig, maatte de blive fremmede og ligegyldige for Folket, saa at de udgjorde egentlig en Stat i Staten, som stod fjendtlige ligeoverfor den anden. Armeen tilhørte Regjeringen eller rettere Kongen, men var Folket uvedkommende og blev af dette ogsaa snarere anseet for en Landeplage end for Landets Børn; og havde dette desuden den skadelige Virkning, at, da Leiesvende forsvarede Landet, behøvede dets egne Sønner ei at bekymre sig herom, og forsømte altsaa Baabenbrug samt de dermed hørende Dvælsel og Erfaringer, hvilke Krigen og Krigsstanden fordre, hvorved altsaa frigerisk Aand, Begeistring, Manddom og militaire Dyder maatte tabe sig i Folket, og Pligten til at bære Baaben mere ansees som en foragtelig Sag, end som en hellig Pligt for Landets Sønner."

Ved at anføre Ræders ovenstaaende Uttringer om vor Landmilitair have vi været noget vidtloftigt, men

troer derved at have givet vore Læsere et Begreb om, fra hvilket Synspunkt Militairstanden paa hiin Tid maa betragtes, ligesom det ogsaa er interessant at see den grelle Contrast, hiin Tids Militairstand danner mod vor Tids.

Skjøndt Kjøbenhavn som Fæstning ikke havde nogen synderlig Indflydelse paa, eller formaaede at sætte nogen Hindring mod de følgende Begivenheder, troe vi dog, at en Skildring af samme er nødvendig, for at kunne bedømme de Midler, hvorover de Commanderende havde Raadighed.

Kjøbenhavn ligger aldeles paa en Slette, og omgives ikke af nogen Høider paa Kanonskuds Afstand. Fæstningsværkerne, der ere aldeles nu som hiin Tid, ere anlagte efter et ældre nederlandsk System, næsten udelukkende af Jord, og bestaae i Alt af 25 Bastioner, hvoraf 13 paa Sjælland, og 12 imod Amager og Søen, foruden et særskilt Citadel med 5 Bastioner paa den nordre Side. De udgjøre et Omfang af een Mil. En dyb og vaad Grav, der især er bred mod Amager, omslutter hele Fæstningen. Fra Sjællandsiden hindre 3 sammenhængende, omtrent 300 Alen brede, 8 til 10 Fod dybe Ferskvandsløb: Sortedams-, Peblinge- og St. Jørgensløb, Adgangen til Fæstningen, men, da de ligge kun 200 til 800 Alen fra Værkerne, tilstede de ogsaa Tjenden at anlægge sine Kastebatterier usorstyrret, naar vi ikke have sikret os Overgangstederne. Imellem disse Søer og Stranden paa begge Sider af dem er der en Abning paa 900 til 1200 Alen, gjennem hvilken der altsaa kan rykkes frem med en betydelig Styrke og Front, men den nordlige opfyldes aldeles af Forstaden Østerbro og den

saakaldte Glasens Have, den søndre tildeels af Forstaden Besterbro og Tømmerpladsen, hvorved disse Fordele paa en Maade igjen gaae tabte. Foruden de trende Hovedporte imod Landsiden og een mod Amager, fører endnu den nordre Citadelsport ud mod Landsiden, en Jernstakitport derimod ud til Tømmerpladsen og det sidstnævnte Terrainaffnit imellem Søerne og Stranden, hvorimod kun en Poterne (Lønport) findes i Courtinen mellem Rosenborgs og Dvigøvs Bastioner til Forbindelse med den saakaldte Kirsebærgang. Denne omgiver uafbrudt Hovedvolden mod Sjælland, og er farlig for selve Fæstningen, fordi Fjenden her let kan faae Godfæste, men ved Citadellet og imod Amager afbrydes den ved Facerne af hver Bastion, for at den ikke skal tjene til Forbindelse mellem fjendtlige Stormcolonner.

Det søndre Indløb til Havnen forsvares af to affondrede Bærker, Nyssensteens Lunette og Rjøffenkurven, og lukkes derhos af en Forpæling, der benævnes almindeligt Estacaderne; det nordre Indløb derimod, og altsaa ogsaa Flaadens Leie, forsvares af det saakaldte Sextus Batteri paa Nyholm samt af Citadellet. I hele Fæstningen findes der ikke en eneste bombefri Bygning, hverken i Fæstningen selv eller dens Citadel, til Sikkring af Provisioner, Lazarether og deslige.

1807 vare Bærkerne temmelig forfaldne, da Brystværnnet kun paa faa Strækninger havde tilhørlig Form og Høide, hvilket især var Tilfældet med 4 Raveliner og den hele saakaldte bedækkede Vei, som desuden, paa 5 Baabenpladser nær, ligeledes var uden al Palisadering.

Den høistcommanderende General skulde for en Deel skabe de nødvendige Forsvarsmidler til Lands og Bands.

Den 12te August begyndte man af alle Kræfter at istandsætte Kjøbenhavns Volde. — Derpaa begyndte man paa at anlægge en Redoute til 4 Kanoner og 60 Mand ved det daværende Salpeterværk udenfor Østerport, hvor Blegdamsveien, Østerallee og Strandveien stode sammen, hvilket imidlertid, da Fjenden trængte saa hurtigt frem, maatte forlades ufuldendt. Dernæst anlagdes en Forhugning til 120 Mand og 2 Kanoner for Enden af Dæmningen mellem Sortedam og Peblingesøen, ved hvilken Leilighed en Deel af de foranbyggede Haver og Alleer ved Blaagaard og Ravensborg bleve slofede. En lignende Forhugning anlagdes tværs over og paa den yderste Ende af Ladegaardsdæmningen imellem Peblingesø og St. Jørgenssø. En Dæmning over Ladegaardsaaen begyndtes der ogsaa paa, for at hindre Fjenden i at aflede Vandet fra Peblingesøen, men blev formedelst dennes Fremtrængen ikke fuldført. For at dække Hovedvandleeningen ind til Fæstningen begyndte man paa en Redoute til 60 Mand paa den indre Side af Peblingesøen. Over de i Fæstningsgraven liggende Vandrender blev der anlagt 8 Forhugninger, for at forebygge at de ikke skulde tjene Fjenden til Overgang, hvor han agtede at storme; og i Baabenpladserne udenfor de 3 Hovedporte imod Landsiden anbragtes der lignende Forhugninger, der i Tilfælde af Storm skulde forsvares med Haandgranater. Endelig anlagdes der yderst paa Tommerpladsen et Batteri med Tommerbrystværn til 6 Kanoner, hvoraf 2 Tolvpundinger og 4 Sexpundinger, tilligemed en 36-pundig Haubits og tvende 100-pundige Morterere, samt langs Tommerpladsen mod Vesterbro-Forstad et Brystværn af Tommer

med Skydehuller for Musfetter og Trepundinger, hvilket skulde tjene til en dækket Forbindelse imellem Fæstningen og det fremsskudte Batterie.

Kjøbenhavns Bolde besattes nu af 119 Kanoner og 27 Stykker Kasteskyts, som betjentes af det borgerlige Artilleri; Christianshavns Bolde med 34 Kanoner mod Amager og 84 Kanoner og 17 Stykker Kasteskyts mod Sø siden; Citadellet med 45 Kanoner og 13 Stykker Kasteskyts mod Sø siden, samt 33 Kanoner og 22 Stykker Kasteskyts mod Landsiden. Fæstningen var altsaa, med det omtalte Batterie paa Tømmerpladsen, i Alt monteret med 321 Kanoner og 82 Stykker Kasteskyts, der betjentes saagodt, at den engelske Dvergeneral Lord Cathcart yttrede om de Danskes Forsvar, at deres Artilleri blev vel betjent.

Foruden de faste Hospitaler oprettedes der Lazarether i Exerceerhuset, Waisenhuset, Frimurerlogen, paa Døvstumme-Institutet, Fødselsstiftelsen og begge Militair-Academier, samt 8 smaa Forbindingsstuer i Udkanterne af Byen.

Paa Rundetaarn oprettedes der en Observationspost af Officerer, der med Riffelter skulde iagttage de fjendtlige Bevægelser og skriftligen afgive Melding derom til Hovedkvarteret, som var i Begyndelsen ved Commandantboligen i Citadellet, men senere paa Kongens Nytorv i nuværende Hotel d'Angleterre.

Saaledes var der nu sørget for Forsvaret til Lands, men ogsaa Forsvaret til Søes blev ikke forsømt. Efter en Opfordring til Frivillige, der vilde tage Tjeneste paa Sødefensionen mod samme Løn som de Indrullerede og 15 Rdlr. Haandpenge (hvorefter de benævntes Femten-

rigsdalerskarle), meldte der sig omtrent 1000 ledige Ffolk, hvoriblandt flere fremmede Gaandværksvende. Men et Par Uger efter affsedigede man allerede 100 af de Frivillige, da man havde foruden over 6500 Mand faste Ffolk og 1200 Marinere, en Deel Indrullerede til Sotjenesten.

Trefroners Batteri, som dengang endnu kun var forsynet med et Træbrystværn, besattes med 68 Kanoner under Oberstlieutenant Meyer af Marinerne. Der, hvor et gammelt Batteri, benævnet Prøvesteen, havde ligget, var der i Maret 1802 bleven nedscænket tre gamle Linieskibe, som vare i Bunden fyldte med Stene og Jord, bleve omgivne med nedrammede Pæle. Dette nye Batteri benævntes ogsaa Prøvesteen, var besat med 89 Kanoner og havde en Besætning af 942 Mand. Til Dækning af Batteriets Flanker henlagdes en Stykpram og et Flaadebatterie, som var bleven berømt ved den unge Willemoes. Hele Prøvesteens Forsvar stod under Commandeurcapitain van Doorns Commando.

Batterierne vare snart i den Orden, at de funde strax bruges; men med de Skibe og Kanonbaade, der tillige vare bestemte til Rhedens Forsvar, gif det lidt langsommere, da de først skulde udrustes. Men da man arbejdede Dag og Nat med den største Iver, havde Alt indtaget den bestemte Station før den 17de, da Fjenden indesluttede Staden baade til Lands og Vands. To Blokkskibe, Mars, som havde været anvendt 1801, og Fregatten St. Thomas, udlagdes imellem Trefroner og Kalkbrænderiet, og indenfor disse 3 Stykpramme og Kanonflotillen, der bestod af 15 Kanonchalupper og 11 Kanoneller Skjærbaade, foruden 4 Bombardeerfartøier og

1 Kanonjolle. Hele den flydende Defension anførtes af Generaladjutant, Commandeurcapitain Krieger, der opholdt sig paa Lunetten.

Søbatterierne og den flydende Defension vare armerede med 7 Morterer, 413 Kanoner, samt en Deel smaa Haubitser, og havde en Besætning af 5363 Mand. Tøier man hertil de 46 Stykker Skyts paa Christianus Sextus, samt dets 600 Artillerister og Haandværkere, saa kan det hele svære Skyts, som Søetaten havde ved Kjøbenhavns Beleiring anslaaes til 466 Stykker med omtrent 6000 Mand's Besætning.

Ogsaa Toihuusbatteriet blev monteret med 10 Kanoner for at bestryge Langebro og Havnen.

Kjøbenhavns daværende Besætning bestod, siger Blom i sit Skrift: „Krigstildragelserne i Sjælland 1807,“ saavidt det efter Sammenligning imellem de forsfjellige Beretninger nu (1845) nogenlunde lader sig godtgjøre, af følgende Troppestyrke;

Artillerie:	250 Md.
Cavallerie:	
Garden til Hest	90 Md.
Sjællandske Ryttere	395 —
Susar = Exerceerskole	45 —
	<hr/>
	530 Md.

Infanterie:	
Garden til Fods	320 Md.
Danske Livregiment	1300 —
En Bataillon af Norske do.	850 —
Marinere	2450 —
Recruter	413 —
	<hr/>
	5333 Md.

Livjægerne	330 Md.
Herregaardsfytterne	118 —
6 Batailloner Landeværn	520 —
Borgervæbningen	400 —
Studenterne	800 —

Hele Besætningen 13,881 Md.

Ingenieurcorpset bestod udelukkende af Officerer: Chefen, Generalmajor Gedde, 1 Oberstlieutenant, 2 Capitainer og 4 Lieutenanter.

Artilleriecorpsets Officerer vare Brigadefesfen, Oberstlieutenant Bøch, samt 3 andre Stabsofficerer, 1 Capitain og 12 Lieutenanter, hvortil senere kom 7 Officerer, 3 fra Artillerie-Institutet og 5 som indtraf fra Holsteen.

3 Feltbatterier oprettedes af de tjenstgjørende Artillerister under Capitainerne Hummel, Lützow og Meyer. — Strickers faste Batteri paa Amager blev commanderet af Capitain Steffens.

De Sjællandske Ryttere stode under Oberstlieutenant Bassewig.

De 6 Batailloner Landeværn dannede een Brigade under Generalmajor Walterstorf. Fire af disse Batailloner camperede deels i Philosophgangen, deels i Esplanaden udenfor Citadellet; den femte indquarteredes paa Christianshavn og den sjette Bataillon, under en forhenværende Søofficer, Major Bræm, besatte Christianshavns Bold, hvor den øvedes i Kanontjenesten.

Livjægercorpset under Major Holstein blev, da Krigen udbrød, recruteret med Frivillige af Kjøbenhavns mere hemidlede Ungdom, hvilke equiperede sig selv.

Adskillige yngre Embedsmænd fra Regjerings-Collegierne indtraadte ved denne Leilighed i Corpset, der, da det den 15de August toges til Tjeneste, blev inddeelt i 4 Compagnier.

De frivillige saa kaldede Herregaardsffytter fra Godserne i Sjælland, skjøndt alle beredne, toge dog Tjeneste til Fods under Kammerherre Kroghs Commando.

Borgervæbningen bestod af 12 Compagnier Infanteri, der udgjorde over 3000 Mand under Stads-hauptmand Mylius, og 6 Compagnier Artillerie, der udgjorde omtrent 1100 Mand under Major Hallander.

Studenter-Corpset, det saakaldte „Kronprindsens Livcorps“ under Commando af Overhofmarskal v. Hauch, Oberstlieutenant Lorenz og Major Hegermann, havde man begyndt at organisere den 18de August. Med en stor Iver meldte sig den academiske, kjælle Ungdom, danske Jurister og unge Deponender, der vilde underkaste sig Examen Artium. Mangfoldige af de Studerende, som under Universitetsferien vare reiste ud paa Landet, vendte hurtigt tilbage for at optages i Corpset, som snart udgjorde 800 Mand og blev inddeelt i 8 Compagnier. Den 20de August toges Corpset i Tjeneste og besatte fra denne Dag af Bagterne paa Rosenborg Slot, de kongelige Palaier, Slotsholm og Lazarethet i Frimurelogen. Fra den 23de til den 6te September, altsaa ogsaa under Bombardementet, besatte Corpset en Deel af Bolden, nemlig Courtinen paa høire og venstre Side af Vesterport m. m., fra 30te August til 4de September tillige Consistoriet og fra den 7de til 11te September Bagten ved Hovedquarterm.

Af alle disse ovenansførte Tropper bleve 1228 Marinere anvendte til Tjeneste paa Trekroner, Prøvesteen, Dragør og ombord i Defensionsffibene, og af Resten, 12,653 Mand, kan man vistnok antage, at hele Cavalleriet, Garden til Fods, danske Livregiment, Resten af norske Livregiment og Marinerne, samt Livjægerne og Herregaardsffytterne kunde fra Begyndelsen af bruges og udgjorde vel noget over 4500 Mand. Af det øvrige Mandskab, blev det borgerlige Infanteri, der ikke ret vel kunde bruges i aaben Mark, anvendt til at besætte Fæstningsværkerne, og understøttedes heri saavel af Linietropperne som Landeværnet. Det borgerlige Artillerie gjorde under hele Beleiringen fuldkommen Tjeneste for Linietropper. De i Fæstningen tilbageblevne Marinere vare ikke til at bruge, formedelst deres Upaalidelighed, og heller ikke Recrutterne, fordi de endnu ikke vare blevne øvede i Skarpskydning. Urimeligt synes det imidlertid, at man ikke anvendte 8 Dages flittig Øvelse paa de 5 Batailloner Landeværn og Recruter, da de saa kunde have været brugte i aaben Mark, og den mobile Deel af Garnisonen vilde da være bleven forøget med noget over 2500 Mand, som vilde have været en god Forøgelse.

Vi have omtalt Militair-Lazaretherne; disse var alle tilsammen indrettede for 2095 Personer. Med den samme Omhu og Beredvillighed som under sidste Krig leveredes der efter Opfordring af Kjøbenhavns Borgere og Qvinder en Masse af Linned og Charpie. Byens dueligste Læger paatog sig Bestyrelsen af Hospitalerne og bare den største Omsorg for de staffels Saarede.

Proviantering blev der ogsaa sørget for. Armeen kjendte rigtignok intet til Magaziner, offentlig Forplejning o. dl., men ved Kjøbenhavns Patriotisme og Bøllivillie blev dette bragt i Orden. Admiral Lütken gif paa Børsen og opfordrede Kjøbmændene til Bidrag, som de strax med Fornøielse ydede. — En Subskription, underskreven af Thyge Boysen og N. Holten indbød til Bidrag efter Erne til Forfriskninger for Besætningen paa Batterierne Prøvesteen og 3 Kroner, hvilke beløb sig til 2000 Mand. Paa denne Subskription indkom der ialt 12,000 Rdlr. foruden et stort Quantum Provisioner in natura. Ogsaa for de usormuende Forsvareres Koner og Børn blev der sørget saavel med Penge som med Victualier.

Brandvæsenet var under den forestaaende Beleiring ikke af liden Betydenhed. Brandcorpsset i Kjøbenhavn var et militairt organiseret Corps paa 12 Compagnier under Commando af Brandmajor Kirkerup og beløb sig vel til 4000 Mand. Sprøiter og Brandredskaber bleve efterseete og istandsattes, og Alt organiseret med Hensyn til en forestaaende Beleiring. Brøndene i Byen bleve ogsaa efterseete, og de forsaldne Brønde besaaledes oprensede og istandsatte.

Fire Dage vare henrundne, men de vare blevne saavel af Soldaterne som Borgerne, benyttede for at fremme det almindelige Bedste. Alle vare ved godt Mod og fulde af Begeistring for Stadens og Flaadens Frelse.

Skade var det, at der ved den gode Aand, som herskede blandt Stadens Indvaanere og Forsvarere, manglede Hovedbetingelsen for al Krigsførelse: dygtig

Anførel. „Beyman,“ siger en Forfatter, der levede paa den Tid, „var vel en reen og uoplettet Charakteer, der forenede Mod med den oprigtigste Villie til at gjøre Alt paa det Bedste, men han var uskiftet til den ham anbetroede Post, da han manglede den Energi og Kraft, der under disse Omstændigheder især var af den yderste Bigtighed, og derhos ikke vilde lytte til Kyndiges Raad.“

V.

Englændernes Landgang ved Bedbæk og Kjøbenhavns Indesluttelse.

Den 15de August om Middagen gif hele den engelske Flaade, som havde ligget i 12 Dage paa Helsingørs Rhed, formodentlig for at afvente den engelske Minister Jacksons Svar, under Seil, og krydsede op imod Bedbæk, hvor den henad Aften gif til Ankers, imellem sidstnævnte Jisserleie og Skodsborg. Transportffibene, som førte Reservedivisionen under General Wellesley (senere Hertug af Wellington), lagde sig nærmest Kysten, dækket af Fregatten Surveillante og adskillige Kanonbrigger, men en anden Afdeling af Flaaden, under Admiral Essington, som havde Generalmajor Spencers Brigade ombord, ankrede nærmere Kjøbenhavn ved Skovshoved, for at angribe Flanke og Ryg af de Tropper, der muligen vilde forsvare Kysten. Stranden blev undersøgt paa det Nøiagtigste og de sidste Foranstaltninger til Landgangen trufne.

Stedet, som de Engelse havde udseet hertil, er en aldeles aaben Slette imellem den nordlige Indgang til Bedbæk og det saakaldte Bleghuus, hvor der imidlertid

Th. Bergh & lith. Inst.

De Engelskes Landgangs i Vedbek

J. C. Borup's Forlag

fra vor Side frembyder sig tilstræffelig Dækning for spredt Infanteri bag en ved Strandbredden parallel løbende Sandklit, der taber sig som et Glacis ned mod Stranden, i virksomt Geværskuds Afstand fra denne. Selv for et Par Kanoner er der paa Veien strax udenfor Byen en dækket Opstilling, hvorfra man kunde beskyde Landgangsstedet paa langs, og i en Fjerdingsveis Afstand, hvor de fjendtlige Krigsstibe ikke kunde naae med deres Skyts, hæve sig skovklædte Bakker, der, næsten indesluttende Sletten mod Sønder og Bester, aldeles egne sig til en skjult Opstilling, hvori Fjenden ikke vilde have været istand til at vurdere vor Styrke, og saaledes kunde have været afbenyttede til virksom Modstand endog mod en betydelig Overmagt.

Hvad gjorde nu den Høistcommanderende i Kjøbenhavn forat forhindre Fjendens Landgang? Det skulde vi omtale, men ville nu blot fortælle, at General Beyman ansaae det for en Umulighed, at Fjenden vilde lande imellem 2 Fæstninger, da det stred imod al gammel Theorie.

Samme Aften at Flaaden var lagt saa tæt ind til Kysten underrettedes den Høistcommanderende derom saavel ved privat Melding, som ved udsendte Cavalleri-patrouiller. Beyman udsendte derfor den næste Dag i Dagbrækningen et Detaschement, bestaaende af 200 sjællandske Ryttere, Livjagercorpsen, Herregaardsskytterne, samt to 3 Pd. fjørende Batterier under Capitain Hummel og Lüzow, tilsammen omtrent 600 Mand og 16 Kanoner under Oberstlieutenant Bassewitz, med den Ordre: „for det første ikke at gaae længere end til Lyngby, sende Patrouiller ind i Dyrehaven, og fremfor Alt at

vogte sig for ikke at blive afffaaren fra Fæstningen, hvis en Landgang allerede havde fundet Sted." Den marscherede ogsaa ad Kongeveien til den saakaldte Ræveskovbakke ved Viintappergaarden, som ligger over $1\frac{1}{2}$ Mil fra Landingsstedet, og var det yderste Maal for dens Marsch. Den største Deel af Corpset stillede sig derfor roligt op paa det befalede Sted, udsendte Livjægerne, der, som det synes, opløste sig i een eneste Kjæde fra Stranden til Fortunen, uden nogetsomhelst Ryghold, og rykkede frem mod Mølleaaen, hvor man standsede og besatte Overgangstederne.

Med denne Stilling var det da naturligt, at de ikke fik Nie paa Fjenden eller kom til at hindre hans Landgang. Først henimod Middag fik man ved nogle Reisende fra Girschholmkannten at vide, at Landgangen allerede havde fundet Sted, ligesom en langt udgaaende Cavalleripatrouille, under en Officeer, ved at opsnappe en engelsk Jæger, meldte, at Fjenden allerede var i fuld Anmarsch imod Nærum.

Generalcommandoen maatte allerede om Aftenen før Landgangen have kunnet indsee, at det især var Sundet, hvor en Landgang først maatte forventes, især da man endog skriftlig havde underrettet den om, at den engelske Flaade havde om Eftermiddagen den 15de August nærmet sig saa tæt til Landet, som den kunde, mellem Skodsborg og Bedbæk, og at man befrygtede at de vilde gaae i Land her. Flaadeafdelingen under Admiral Essington, som laae truende mod Skovshoved, kunde heller ikke forandre Sagen. Kjøbenhavns og Kronborgs hele disponible Krigsmagt burde have været samlet i Dagbrækningen den 16de ved Bedbæk og

Skovshoved, for saalænge som muligt, at forhindre Fjenden fra at komme i Land. Harde man udsendt 4000 Mand Linietropper foruden den største Deel af 3 Linie- og 2 Landeværnsbatailloner fra Kronborg, vare disse Tropper blevne understøttede fra Søiden af 2 Stykpramme og 16 Kanonbaade, der, som en agtet Forfatter siger, vistnok vare til Disposition, og som ved at benytte Glakene paa Kysterne kunde have undgaaet at komme i Kast med Fjendens store Skibe, medens de vilde have været istand til at maale sig med de mindre fjendtlige Fartøier, vilde man, om ikke have forhindret Landgangen i Tidens Længde, dog have forhalet den og ladet den betales med Blod. Det er ogsaa rimeligt, at der vilde være falden en Deel paa vor Side, men det er jo Krigens Lod, og til at offere Livet vare Alle beredte, da det var den eneste Maade at redde Æren. „Hvergang,“ siger samme Forfatter, „at Fjenden blev afflaaet, hver Dag, Landgangen var bleven forhalet, vilde Fjenden være bleven svækket, om end ikke saameget ved det Tab, han derved kunde lide, som ved Mangel paa Forfriskninger for de af Opholdet ombord svækkede Tropper og Heste. Men først og fremmest vilde derved være vunden Tid til at fuldføre vore Forsvarsanstalter, til at sammendrage vore Tropper, til at bortskaffe alle under Fæstningens Demarcationslinie iveien liggende Bygninger og til ordentligt at befæste Passene imellem Søerne; Foranstaltninger, til hvis Udførelse 100,000 Indvaanere vare rede til at virke af yderste Evne. Ved strag at optræde med Dygtighed og Kraft vilde tillige Forsvarernes Mod være steget, medens Fjendens Tillid til et heldigt Udfald af det

ingenlunde populaire Foretagende var bleven roffet. Forsømmelsen heraf svækkede desuden Tilliden til Generalcommandoen, saa at enhver Kyndig let indsaae, hvad Enden vilde blive, da Fjenden endeligt, uden at der var løsnet et Skud, Mandagen den 17de fuldkomment indesluttede Hovedstaden baade til Lands og til Bands. Istedetfor den tidligere Begeistring traadte nu en misfornøiet Stemning, som desværre fik ny Næring ved Generalcommandoens vedvarende kraftløse Optræden."

Englændernes Landgang var begyndt om Morgenen imellem 4 og 5 fra Bedbæk af, sydester, hvilket strax, som vi vide, blev tilmeldt den Høistcommanderende. Først landede et Compagni Hanoveranere og fulgtes af den hele øvrige Infanteriebrigade under Oberst Barsse, der var en Deel af en tydsk Legion, som var bleven indskibet i Hull, og foreløbig var bleven tildeelt Reserve-divisionen under Wellesley; hvorimod den ulige større Deel (3 Brigader) under Lord Roslyn hvert Dieblit ventedes fra Rygen, og allerede saaes i Kjøgebugt.

Efterat et Feltbatteri var blevet bragt i Land, rykkede de fjendtlige Tropper frem og besatte de omkringliggende Høider, hvorpaa det øvrige Infanteri med endnu et Feltbatterie fulgte i Løbet af Formiddagen. Om Middagen udfibedes endvidere Stabens Heste, Bespændingen til de to ovennævnte Batterier, samt en Escadron af 1ste Regiment lette Dragoner, med hvilke sidste den commanderende General, Lord Cathcart, strax foretog sig en Recognoscering ind imod Byen, og ankom samme Aften uhindret til Jægersborg, fulgt af hele Infanteriet, venstre afmarcheret, i 3 Colonner, hvoraf højre Fløi under Wellesley over Nærum og

Nymølle til Lyngby; Centrum, under General Ludlow, over Gremittagen og Fortunen til Jægersborg; venstre Fløi, under General Baird, langs Strandveien til Charlottenlund, i hvilke Stiklinger alle 3 Colonner tilbragte Natten under Baaben. De kunde have sovet trygt, thi i Kjøbenhavn tænkte de Øverstbefalende ikke paa at forstyrre dem.

Det udsendte Corps fra Kjøbenhavn havde frataget en Bonde fra Vedbæk et Exemplar af en Proclamation til Sjællands Beboere, der strax blev sendt til Hovedquarteret. Denne Proclamation, som oprindelig var skreven paa Tydsk, var, paa den engelske Minister Jacksons Foranstaltning, oversat paa Dansk, men af en Svensker, da man formodentlig ikke kunde formaae nogen Dansk dertil. Men formedelst en Mængde svenske Bendinger og Udtryk var den næsten uforstaaelig.

Den yttrede, efter at have angivet Grunden hvorfor Englænderne begjerte Flaadens temporaire Udlevering, nemlig Englændernes Frygt for at den af Frankrig skulde blive brugt imod England, — at man kom ikke som Fjender, men til sit eget Forsvar, og at man blot forlangte Flaaden som et Pant, men ikke som en Erobring. „Skulde,“ heed det, „Frankrigs Rænker gjøre Eder døve mod Fornuftens og Venskabets Stemme, saa maa det uskyldigt udgydede Blod og en beleiret og bombarderet Hovedstads Rædsler falde paa Eders og Eders grusomme Raadgiveres Hoveder.“

Ellers blev der i denne Proclamation lovet, at alle Personer, som forbleve fredelige i deres Boliger, skulde betragtes som hellige. Eiendommen skulde blive respec- teret og beskyttet, og den strengeste Disciplin holdt.

Alle Levnetsmidler, som man vilde sælge, skulle blive betalte efter en bestemt, billig Priis. „Men,“ heed det, „da en bestandig Levering af Levnetsmidler, Fourage, Brænde og Kjørseleer er nødvendig for alle Armeer, saa er det bekjendt, at Requisitioner ere uundgaaelige og maa respecteres. Det vilde derfor være en stor Lettelse for Indvaanerne, og spare dem Forliis og Ubehageligheder, dersom der fandtes i de forskjellige Districter Embedsmænd, hos hvem der kunde gjøres Requisitioner, og med hvem man kunde fastsætte og liquidere Betalingen for Fordringerne.“

Proclamationen endte med, „at da Gs. K. Maje-stæts Regjering hidtil har vægret sig ved at forlige denne Sag under en venkabelig Dvereenskomst, saa er en Deel af Armeen bleven udfibet, og den hele Magt har taget en frigeriff Stilling, dog er det endnu ikke for seent at give Plads ad Fornuftens Stemme och Raad.“

Da Beymann havde erholdt Efterretning om den stedfundne Landgang, gav han Ordre til, at Bassewik's Commando skulde vende tilbage til Staden. Beymann troede ogsaa at have en vigtig Grund hertil, da han Dagen iforveien havde erholdt Melding om, at en anden engelsk Flaade, der kom Syd fra (nemlig fra Nygen med 8 til 9000 Mand under Lord Roslyn), og som bestod af 120 til 130 Skibe, dækkede af et Linieskib paa 64 Kanoner og 4 Fregatter og Brigger, havde kastet Anker paa den nordre Side af Kjøgebugt. Fjenden kunde nu samtidig gjøre Landgang saavel ved Vedbæk som imellem Kjøbenhavn og Kjøge, ja! endog paa Den Amager.

Det skulde nemlig være Peymanns Anskuelse, at under Fæstningens Bolde kunde han skade Fjenden meest. Han synes ikke at have havt noget Begreb om, at Englænderne i en Trastand, hvor Fæstningens Kanoner ikke kunde række dem, kunde tilintetgjøre Staden ved Bombefæstning. Det var en Følge af det Standpunkt, hvorpaa Krigskunsten stod i vort Land, og den ringe Krigserfaring, der fandtes i Armeen.

Hele Recognosceringen var, som en Følge af den store Forsigtighed hvormed man skred frem, bleven udført uden Tab fra vor Side; man indbragte derimod nogen Bagage og 7 Fanger.

At saavel Stadens Indbyggere som de udsendte Tropper vare mismodige og forstemte, fordi man saaledes vendte tilbage uden at have vundet et eneste Skud med Fjenden, er naturligt, og at Begeistringen i Byen ikke voxede ved denne Leilighed er ogsaa rimelig.

En kyndig Militairskribent er af den Mening, at naar Englænderne efter Landgangen var gaaet lige løs paa Kjøbenhavn, kunde de samme Eftermiddag have taget Staden med et Coup de main og uden synderlig Tab, da Alt i Byen naturligtvis var i stor Bevægelse, og en stor Deel af Forsvarsmidlerne først skulde organiseres, ligesom man endnu ikke havde tænkt paa at optrække Fæstningsbroerne eller lukke Portene.

Men medens man udrettede saa lidet i aaben Mark, havde man i Staden arbejdet af alle Kræfter paa at istandsætte Boldene, forsyne dem med Skyts, forsærdige Ammunition, inddele og fordele Tropperne, og organisere Administrationen. Vandkar bleve satte udenfor alle

Huse og Gaarde, og Sprøiter, Brandredskaber og Brandfolk posterede i Gaderne og paa Torvene.

Medens man ved Svenskernes Angreb paa Kjøbenhavn 1658 strax afbrændte Forstæderne, var Generalcommandoen saa sikker paa at kunne holde disse og de nærmeste Landsbyer besatte fra Fæstningen af, at der endog i Frederiksbergby blev tilsagt at modtage Indquartering af Landeværnet.

Samme Dag lod Peymann ogsaa lægge Beslag paa al engelsk Eiendom.

Den følgende Morgen, den 17de August, i Dagbrækningen afmarscherede de 3 fjendtlige Colonner „til Høire“ fra deres Bivouaks, for at omringe og indeslutte Fæstningen. Venstre Fløi-Colonne under General Baird tog Stilling ved Bagernes Mølle eller Svane-møllen, og besatte Terrainet fra Tuborg til Emdrup. Høire Fløi under General Ludlow gik fra Jægersborg over Buddinge, Gladsaxe, Mørkøi, Husum og Vandløse til Frederiksberg, strakte sig herfra ned til Kallebostrand, og endte paa den anden Side ved Falkoneergaarden.

Reservedivisionen under General Wellesley rykkede endelig fra Lyngby over Bangede og Søborghuus til Emdrup, hvorfra den over Utterslevmølle og Lygten udfyldte Mellemrummet mellem venstre og høire Fløi, med Divisionsquarteret i Brønshøi. Den Deel af den tydske Legion, der var landet ved Bedbæk, blev staaende ved Charlottenlund, for at dække Cavalleriets og det øvrige Feltartilleriets Udfibning ved Skovshoved, hvor ogsaa Brigaden Spencer landede og indtog sin Stilling nærmest Stranden. Alle Corpserne udsatte Feltvagter

og Biquetter for at hindre Overtumpling eller Angreb fra det Indre og Ven. Hele denne første Opstilling strakte sig fra Glasnekroen over Frederiksberg, Lygten, Lundehuset til Swanemøllen, med Qvarteret paa Landstedet Hellerup, der tilhørte Grosserer Erichsen.

Bore Forposter strakte sig dengang fra Kalkbrænderi-udet uden om Blegdamsveien, Blaagaard, Ladegaarden, forbi Indgangen til Frederiksberg-Allee til gamle Pesthus ved Kallebostrand, med 2 Trepundinger og de fornødne Infanteripiketter til Understøttelse ved samtlige Udgange, saasom: paa Landeveien til Frederiksberg strax forbi Jernporten, paa Ladegaardsveien, Nørrebro og imod Østerallee; desuden holdtes Stræfningen mellem Sortedam og Stranden besat med en Bataillon i Glasens Have.

Medens de fjendtlige Tropper marscherede fra Bedbæk mod Kjøbenhavn, var Flaaden ogsaa rykket Syd efter i Sundet, hvor de større Skibe lagde sig henved en halv Meil nord for Batteriet Trekroner. Her forbleve de liggende under hele Byens Beleiring, med Undtagelse af nogle Skibe, som indtog en truende Stilling mod Prøvesteen.

Under Commando af Chesens for Linieskibet Goliath, Capitain Budget, stod en let Escadre, bestaaende af 5 Bombarderer, 3 Corvetter, 1 armeret Skib, 7 Brigger, 3 armerede Transportskibe og 10 med Morterer besatte Barkasser. Dens Hverv var at sikke Armeens venstre Fløi mod Angreb fra Søstiden, hvorfor den ogsaa holdt sig Kysten saa nær som muligt. Der skete imidlertid intet Angreb af vor Kanonflotille uden for Kjøbenhavns Rhed efter General Peymanns Ordre.

Den Deel af Transportflaaden fra Rygen, hvor-
paa det hannoveranske Cavalleri var ombord, kom
imidlertid op imod Drogden for at landsætte Tropperne
ved Skovshoved. Da Convoien Søndagasten, den 16de,
laa ganske stille, troede Chesfen for den flydende Defen-
sion, Krieger, at han seent ud paa Aftenen Kl. 10¹/₂
kunde erobre nogle af Skibene, og gif derfor ud med
6 Kanonchalupper, men en ugunstig Vind tvang ham
til at vende tilbage uden at have udrettet noget. Næste
Morgen tvang derimod nogle Bomber fra den danske
Bombardeerdivision Convoien til at holde Øster over,
og nu lyffedes det Kanonslotillen at affjære 2 Coffardi-
skibe, af hvilke strax det ene, en Nordamericaner, blev
frigivet, hvorimod det andet, et med Tømmer ladet
engelsk Skib, blev brændt, da det kom til at staae paa
Revshalen.

Admiral Gambier gav nu, paa Grund af, at
Fjendtlighederne imellem Danmark og England maatte
ansees for at være begyndte derved: „at de danske
Kanonbaade havde taget og ødelagt et brittisk Handels-
skib, som passerede Kjøbenhavn,“ Ordrer til sine Under-
havende, at bemægtige sig alle danske Skibe. For at
affjære al Undsætning fra Sjælland erklærede Admiralen
endvidere den 21de Den i Blokadetilstand.

VI.

Englændernes Batterier.

Forinden vi skride videre frem i Skildringen af Kjøbenhavn's Krigshistorie 1807, ville vi, for at Læseren bedre kan orientere sig ved de følgende Begivenheder, vise hvorledes de engelske Beleiringsarbejder skrede frem indtil deres Fuldendelse om Natten den 1ste September.

Fra Jagtveien begyndte Englænderne at anlægge Traverser (Ivervolde) over alle de Veie, som herfra føre ind til Byen, saasom paa Strandveien, i Øster- og Nørre-Alleer, paa Nørrebro, Ladegaardsveien, gamle Kongevei, Frederiksberg-Allee og Landeveien, besatte dem tildeels med 1 à 2 Feltstykker, og opkastede derpaa igjen nye Traverser paa de samme Veie og med den samme Besætning, alt som de skrede videre frem mod Fæstningen, for saaledes at kunne yde deres fremskudte Piquetter de fornødne Holdepunkter imod vore Udfald. Fra Jagtveien udgik imidlertid et Par hundrede Skridt østfor Runddelen udenfor Assistentens-Kirkegaard en formelig Løbegrav ind imod Nørrebro-Forstad, hvor den endtes i et svært Morteer-Batteri i daværende Torverds Have, noget forbi den forreste Indgang til

Kirkegaarden. — Dette var at ansee for de Engellskes første Parallel.

Blegdamsveien kunde ansees for den anden Parallel, der fortsattes fra Nørrebro Forstad med en egen dertil aabnet Communication bagom Blaagaard, tværs over Marken og Ladegaardsveien, samt bagom de sløfede Ladegaardsværker til Bodruffgaard, og derfra paa venstre Bred af det derværende Vandløb til Svanholm, hvor nu Grosserer Heymanns bairisk Ølbryggeri ligger.

En tredie Parallel, efter Krigsbrug, kunde Farimagssveien have afgivet.

De engelske Batterier fra høire til venstre Fløi vare i Alt følgende (see Kortet over Batterierne):

1) Ved gamle Pesthuus 6 Fireogtyve-Pundinger og 2 Morterer, hvoraf 4 af de første vare anbragte i en Face, der vendte mod Kallebostrand, de øvrige i en Face, der vendte mod Tømmerpladsen.

2) Bag nuværende Gartner Mohrs Have paa Vesterbro 4 Hundrede-Pundinge Morterer, halv forsænkede eller indskaarne.

3) Foran Skydebanen, ikke langt fra Reberbanen paa Vesterbro, 6 Kanoner.

4) I Svanholm Have ved gamle Kongevei 4 Morterer og 2 Haubiger.

5) I Bodruffgaards Have, ligeover for Holmers Bastion, den meest fremspringende Deel af Fæstningen, et regelmæssigt af Jaskiner og Jord opført Demonteerbatteri paa 8—10 Fireogtyve-Pundinger, som imidlertid ikke kom til at spille.

6) Ved Ladegaardsveien, hvor den dreier bort fra Naen, foran Gaarden Rolighed 10 Hundrede-Pundinge

og 150-pundige Morterer, indskaarne i Jordsmonnet bag en foran liggende svær Grøft, og dækkede med Sandfække og Jord, hvorfra var ført en Løbegrav hen til Gaarden Rolighed. Skjøndt dette Batteri laa i en Afstand af omtrent 2000 Alen, var det dog det, som tilføiede Kjøbenhavn størst Skade.

7) I Blaagaards Have paa Nørrebro 8 Fireogtyve-Pundinger.

8) I Torverds Have 10 Stkr. 150- til 200-pundige Morterer, som med en traverseret Løbegrav stod i Forbindelse med Jagtveien. Ogsaa dette Batteri virkede høist skadelig og ødelæggende paa Byen i en lignende Afstand som Nr. 6.

9) I Sandgraven paa Vesterfælled 2 Morterer og 2 Haubiger.

10) I en betydelig Afstand fra dette Batteri bagved Goldepladsen paa Østerbro mellem Alleen og Strandveien 2 Fireogtyve-Pundinger imod Østerbro Forstad, 6 Morterer imod Byen, og 4 Morterer mod Strandfanten. Her havde de Danske den Urgrelse, at see Fjenden benytte sig af deres forladte Forskandsninger.

11) Paa høire Side af Strandveien, østenfor Gaarden Nøisomhed, et Batteri paa 4 Tolv-Pundinger med Front imod gamle Kalkbrænderi og Søen, tillige med en Løbegrav, som førte op til Strandveien og til den sidstnævnte Redoute.

12) Ved Ny-Kalkbrænderi ligeledes et Batteri paa 4 tolv-pundige Skibskanoner, betjente af Matroser, med Front imod Søen.

13) Ved Svanemøllen et Batteri paa 9 Fireogtyve-Pundinger, 2 Morterer og 2 Haubiger med Front imod

Kalkbrænderierne; desuden en Fleche i Kildevælds Have, besat med 4 Feltkanoner, hvoraf 2 imod Byen og 2 imod Søen.

Batteriernes Brystvorne vare fornemmelig opførte af Sand- eller Jordsække til en Tykkelse af 4 til 5 Alen, og imellem de forffjellige Stykker Skjots var der opført Traverser, ligeledes af Sandsække, til en Tykkelse af 3 til 4 Alen.

Foruden de her anførte Batterier fandtes endnu betydelige Artilleriparke i Runddelen udenfor Frederiksbergslot, foran Gaarden Bentegodt paa Veien til Lygten, ved Bangehuus paa Veien til Lundehuset, samt paa Marken mellem Strandveien og Ny-Kalkbrænderi. Det fjendtlige Infanteries Hovedleir, bestaaende af lutter Straahytter, stod bag Baggerne foran den nuværende Kørsø, som endnu dengang var en Mose med et ubetydeligt Vandløb og strakte sig omtrent fra Bangehuset hen til Bentegodt; men betydelige Afdelinger stode desuden i Søndermarken samt ved Frederiksberg, foran Godthaab og ved Utterslev*).

*) Denne Skildring af de engelske Batterier o. s. v. er tagen af Bloms Krigstildragelserne i Sjælland 1807.

VII.

Kjøbenhavns fire første Udfald.

Vi have i det foregaaende Affnit givet en Fremstilling af Englændernes Batterier, som de vare, forinden Stadens Bombardering, fordi man da lettere kan overffue Fjendens Beleiringsarbeide, men endnu forinden disse Batterier vare færdige, gjordes der flere Forsøg eller Udfald, for at standse eller tilintetgjøre Englændernes Arbeider, hvilket imidlertid ikke lyffedes formedelst den ringe Magt og de svage Kræfter, der anvendtes herpaa.

Da der den 17de August om Morgenen saaes fjendtlige lette Tropper nærme sig Store- og Lille Vibenshuus, blev Generalmarschen slaaet, og Kloffen 9 aabnedes Citadelsporten, for at lade Livjægercorpset, Herregaardsskytterne, 200 Recruter under Major Kreber, et Detaschement af sjællandske Ryttere, samt et trepundigt Batteri paa 4 Kanoner under Capitain Hummel, tilsammen 6 til 700 Mand, alle Tropperne under Major Holsteins Overcommando, ryffede ud mod Fjendens Forpostlinie, understøttede paa Eø siden

af 3 Kanonchalupper under Premierlieutenant J. J. J. Suenson.

Tropperne posterede sig først ved Glasens Have, hvorfra de rykkede frem, opløste i en Kjæde, med sluttede Troups til Understøttelse, paa Østerfælled ind mod Stranden til. Angrebet var levende. De engelske Piquetter mellem Stranden og Østerfælled bleve trængte tilbage noget forbi Lille Vibenshuus; men da Fjenden nu blev forstærket af den bagved fremrykkende Linie med et Detaschement Husarer og Artilleri, som nylig var bleven landsat ved Skovshoved, maatte vore Tropper igjen gaae tilbage med et Tab af 1 Død og 13 Saarede.

I dette Udfald udmærkede sig i Særdeleshed Livjægercorpset og Herregaardsskytterne, og Capitain Hummel af Artilleriet, en Krigsmand, der tidligere havde deeltaget i Felttog i Udlandet, nævntes med Berømmelse.

Man bemærkede til vor store Sorg ved denne Leilighed, at vort Krudt var langt svagere end Englændernes, thi de engelske Rugler naaede langt videre end vore; man fandt saaledes endog Kanonflugler paa Blegdammene.

Kanonchalupperne havde ikke funnet gjort andet, end sende Rugler op i Landet, hvor de saae Fjenden eller kunde formode ham. Skjøndt det fjendtlige Artilleri, der var skjult bag Bygninger og Busse, besvarede deres Skud, blev dog ingen af Mandskabet beskadiget.

En fjendtlig let Escadre var imidlertid naaet op mod Svanemøllen og lod sig, da det var Stille, bugere frem. Bille førte derfor Kl. 6 $\frac{1}{2}$ hele Kanonslotillen mod Fjenden, der, efter en levende Ild paa begge Sider, Kl. 9 trak sig tilbage. Paa dansk Side faldt kun een

Mand, formodentlig fordi Tjendens Kanonader ikke kunde naae, medens vore 24-pundiger lode til at gjøre god Virkning.

Disse første frigeriske Begivenheder, skjøndt de intet Resultat førte med sig, oplivede dog Hovedstadens Indvaanere. De viste ogsaa deres Iver for vore Krigere ved at sammenskyde betydelige Pengesummer og en Mængde Levnetsmidler, og en i den Anledning nedsat Commission saae sig istand til næsten under hele Beleiringen at uddele dobbelt Forpleining: Viin, Brændeviin, fint Brød, Ost, Suppe og Kjød saavel til Landsom til Sø-Krigerne.

Tjenden gjorde nu Alt for at befæste sin venstre Fløi, for derved at sikke Forbindelsen med Flaaden. Han arbejdede ufortrødent for at sætte sig fast ved Swanemøllen, og beskjød herfra det af vore Folk ved Holdepladsen paa Østerbro paabegyndte Batteri, hvorved disse bleve nødsagede til at forlade det.

Inde i Byen blev denne Dag saavel det borgerlige Artilleri som Infanteri taget til Tjeneste paa Boldene; 200 Landsker uddeeldes blandt Brandsfolkene paa Broerne; bespændte Kurvevogne posteredes ved Stadens Porte, for at transportere de indbragte Saarede til Hospitalerne, flere Træer omhuggedes for at Kanonerne kunde spille frit paa Tjenden, og flere nødvendige Forholdsregler toges.

Bed en Proclamation søgte Generalcommandoen at begeistre Folket.

„Medborgere,“ lød den, „atter see vi Folkeretten krænket og vor Fred brudt af den storbritanniske Regjering. Atter see vi Hovedstaden paa den meest troløse

Maade overfalden af en engelsk Krigsmagt. Vore Fjender have dertil valgt et Tidspunkt, da vore Baabensbrødre ere kaldte til at værne om Landets Fred ved Elben. Men de have bedraget sig i at beregne vore Kræfter og vore Forsvarsmidler. De have glemt, at Frederiks Aand hviler over os og besjæler os. Medborgere! Det blev mig betroet at vaage med Eder og at stride tilligemed Eder for vore Arnesteder og for vor Ære. Jeg er, med henrykkende Glæde, Vidne til Eders varme Fædrelandskjærlighed og Eders faste Mod."

"J trænge ikke til Dymuntring. Jeg er overbevist om, at vor skjæffe Kronprinds skal, naar han selv kommer midt blandt os, kjende os igjen."

Grev Schulin paa Frederiksdal, Statsraad de Gonninck paa Dronninggaard og Pastor Rønne i Lyngby traadte paa denne Tid sammen i en Commissiön, for at vedligeholde Orden og Ro i deres Districter og sørge for den fjendtlige Armees Requisitioner og Nødvendigheder, for derved at undgaae Selv-Requisitioner med væbnet Haand. Den engelske Overgeneral sanctionerede deres Hverv, men paa Forespørgsel vilde General Peymann ikke indlade sig derpaa og beklagede vedkommende Personer. Der blev ogsaa senere anlagt Sag mod denne Commissiön, men den blev frifjendt for Landets høieste Domstol.

Tidlig næste Morgen, Tirsdagen den 18de August, borttoge eller afskæppede vore Kanonbaade, tildeels under Fjendens Kanoner, de af Englænderne udlagte Sømærker omkring Stubben. Fjenden udfibede saavel Cavalleri som Artilleri, og derfor sendtes en Divisiön Kanonchalupper op i Svanemøllebugten for at foruroilige

Fjenden, ligesom fort efter Krieger førte alle Kanonchalupperne frem. Men da nærmede den fjendtlige lette Escadre sig; den havde ombyttet sine Kanonader med lange 18-pundige Kanoner, og et masseret 9-pundigt Batteri ved Svanemøllen, opstillet bag Gjerdet i Haven, angreb vor Escadre i Flanken, saa at denne nødsagedes til at gaae tilbage. I denne Affaire blev Premierlieutenant Boll dødelig saaret, samt een Mand dræbt og een saaret, og 3 af Kanonchalupperne maatte sendes til Holmen for at repareres. Samme Dag kastede ogsaa 2 fjendtlige Bombarderer Bomber mod Prøvesteen, som besvarede deres Ild med en Deel Kasteskud. Ogsaa Qvintus Batteri sendte nogle Bomber, uden nogen Virkning.

Det var en væsentlig Feil fra Generalcommandoens Side at dette Angreb af vore Kanonchalupper ikke blev ledsaget af et Udsald til Lands langs Strandveien mod Lille Bibenshuus, for at sysselfætte det engelske Feltbatteri ved Svanemøllen, og saalænge som muligt hindre Opkastelsen af et fast Batteri sammesteds. Det blev som vi vide forvandlet til et svært fast Batteri og besat med det 82de Infanteri-Regiment. Det var et altfor vigtigt Støttepunkt for Forbindelsen mellem Englændernes Land- og Sømagt, til at de ikke skulde sikkre sig det.

Det var ligeledes en Feil, at vi ikke søgte at forskaffe os et lignende Støttepunkt, ved at befæste et af Kalkbrænderierne, der tillige havde funnet fastholde Glasens Have. Ligesom det ogsaa var en betydelig Feil, at vi ikke søgte at fuldende den paabegyndte vigtige Redoute ved Østerports Holdeplads, hvilket ved det i

Staden værende Mandskab meget let havde ladet sig gjøre.

I Byen gif der imidlertid mange Rygter. Snart ventede man Undsætning, snart paastod man, at Fæstningen var saa stærk, at den kunde holde sig til Vinteren, da vore Tropper saa kunde komme over Isen fra Byen for at hjælpe os. Snart heed det, at Kronprindsen var landet med mange tusinde Mand paa Sydkysten af Sjælland, snart at en svensk Stjærgeaardsflaade var under fulde Seil for at staae os bi fra Søfiden. Men alt var Rygter og sangvinske Forhaabninger. I Byen vidste man Intet med Vished, thi snart sagde man at Fjendens Antal udgjorde 18,000, snart 30,000 Mand, hvilket sidste Antal imidlertid var det rigtige.

I det Hele var man ikke forfnytt i Byen, man havde jo Forsædrenes Exempel for Diet, da en stor Krigshelt, Carl Gustav, ikke formaaede at undertvinge Byen, men hvilke Fremmskridt Krigskunsten havde gjort siden hen i Tiden, havde Ingen nogen Ahnelse om, hverken Civile eller Militaire. Med Overbefalingen var man misfornøiet, især fordi den ikke havde, som man troede var en let Sag, ødelagt Fjenden, da han gjorde Landgang. Nu, ved det nærmere Forsvar, burde der have været anvendt al Kraft, og Forstæderne først afbrændte, naar man ikke kunde holde dem længere.

Som vi vide, var der i Rjøgebugt ankommen en engelsk Transportflaade. Den 18de August landede, som vi vide, en Afdeling fra denne, som førte hele Expeditionens Cavalleri, tre hannoveranske Husarregimenter, og tvende Feltbatterier, ved Skovshoved. Størstedelen af de tre Cavalleriregi-

menter med et ridende Batteri anvendtes til at formere en Kjæde af Piquetter og Poster fra Sorgenfri til Rolleskølle, med en Bataillon af den tydske Legion til Understøttelse, Alt under den hannoveranske Generalmajor v. d. Deckens Befaling.

Frederiksværk er et lille ubefæstet Fabriksted med et Kanonstøberi, Krudtmøller o. s. v. ved Arresøens Udløb i Roeskildesjø, og tilhørte Kronprindsen som privat Eiendom. Der fandtes et stort Krudtforraad, tilhørende Armeen, paa Værket, og to Transporter af det, hver paa 250 Bogne, vare lykkelig bleve indførte til Kjøbenhavn. Den 17de August tidlig om Morgenen afgif den tredie og største Krudttransport paa omtrent 500 Bogne fra Værket i to Colonner, den ene over Gjørlose og Farum, den anden over Slangerup og Maaløv, under Bedækning af Frederiksværks frivillige Corps, anført af Inspecteuren paa Værket, Major Tscherning.

Da Transportens østlige Colonne henimod Aften Kl. 6 naaede Egnen ved Farum, omtrent $1\frac{1}{4}$ Mil fra Kjøbenhavn, stødte den paa en fjendtlig Recognoscering fra General v. d. Deckens ovenomtalte Observationscordon, der bestod af en Escadron af 1ste Husarregiment samt 18 Husarer af 3die, ialt 120 Heste under Ritmester Krauchenberg. Tscherning lod strax Transporten gjøre omkring, og førte den over Herlev og Frederiksborg til Kronborg, med Undtagelse af den forreste Afdeling paa 21 Bogne, som blev affkaaren af Fjenden tilligemed nogle Mand af Bedækningen, hvoriblandt Lieutenant Ulstrup. Fjenden fortsatte sin Fremrykning

over Frederiksborg mod Frederiksværk, og naaede henimod Aften den 18de August Kregome. Da Major Tscherning, efter at have bragt sin Krudttransport i Sikkerhed, blev paa sin Reise fra Kronborg til Roeskilde, hvorhen han agtede sig for at tilbyde General-lieutenant v. Gastenskjold sin Tjeneste, underrettet om, at Fjenden var ankommen i Nærheden af Frederiksværk, reiste han til Bærket, hvilket han vidste ikke kunde forsvare sig mod Fjenden, for om muligen at erholde en taalelig Capitulation ved dets Overgivelse til Fjenden. Det lykkedes ham ogsaa at indbilde General v. d. Decken, at Stedet var stærkt befæstet, saa at det kun vilde overgive sig, hvis Betingelserne vare fordeelagtige. Bærket blev derpaa, som Kronprindsens Eiendom, sat under Kongen af Englands Beskyttelse, og Alt der forblev i den gamle Orden og i fuld Drift imod at de forfærdigede Krudtsorter skulde afleveres til Fjenden, hvilket dog ikke nogensinde skete. Besætningen blev afvæbnet, men ikke gjort til Fange, og Fjenden tog Bærket i Besiddelse om Aftenen Kl. 11, dog ikke længere end 8 Timer, og indfandt sig ikke her senere.

Ifølge General v. d. Deckens officielle Rapport til Lord Cathcart, da han forlod Frederiksværk med 4 Kanoner og Halvdelen af Besætningens Geværer, havde Bønderne fra de omliggende Skovegne, de saakaldte Kulsviere (de fortrinligste Soldater i den danske Armee), flokket sig sammen, tildeels bevæbnede med Skydevaaben, men Størstedelen med Høtve, Leer o. desl. for at tilføie ham Skade. Paa en Bakke havde der samlet sig flere hundrede Mand, der affyrede enkelte Skud paa den fjendtlige Escadron, hvilke dog, formedelst Afstanden,

bleve uden Birkning, og da den fjendtlige Lieutenant Poten med nogle Dragoner sprængte ind paa dem, løb Hoben fra hverandre, og efterlod 50 Mand og 5 Heste i Fjendens Bold. Man underrettede ogsaa v. d. Decken om, at alle Skove og Byer paa hans Tilbagevei vare fulde af lignende bevæbnede Skarer, og dette bevægede Generalen til at forandre sin Marchroute og føre sit Cavalleri igjennem en mere aaben Egn tilbage til Jægersborg. De Fanger, der vare blevne gjorte, bleve satte i Frihed, efter at man havde afstraffet dem med Fugtel.

Skjøndt ingen dansk Beretning omtaler, at den nordsjællandske Almue skulde saaledes have reist sig, maa man dog antage, at Generalens Rapport angaaende Kulsviernes Modstand, er sand, skjøndt det Rygte, at flere Skove og Byer vare fulde af bevæbnede danske Bønder, vistnok er aldeles overdreven.

Endvidere maae vi omtale ovennævnte Major Tschernings Patriotisme. Han stod, saa at sige, overalt paa Sjælland i Forbindelse, saavel med det castenskjoldske Corps, som senere med Generalmajor Ewalds Corps paa Derne; dernæst med Kronborg, hvis Commandant han endog sendte 5000 Rdlr. til Garnisonens Lønning; endvidere med de nærmeste Amter; og om Natten kom han sammen med patriotiske og dygtige Mænd, for at overlægge Planer til Fædrelandets Frelse. Hvor Nøden fordrede det, bragte han tillige Raad og Understøttelse. Med Kjøbenhavn havde han Forbindelse og ligeledes med det engelske Hovedquarteer, hvorhen han vidste at gjøre sig Vrinder. Han sendte saaledes

altid en Officeer med de requirerede Vogues Afslæsning, og forskaffede sig Passer for Hestehandlere, som foregav at ville sælge Heste til den engelske Armee, hvilke imidlertid alle paa een nær bleve cassetede som ubrugelige for det engelske Cavalleri; ogsaa med Everrig holdt han Forbindelse igjennem Bærkets Fabrikarbeidere, som reiste om i Landet for at sælge deres Varer. Man kan derfor med rette sige at Major Eschering var en Mand, der vistnok søgte at gjøre sit Fædreland al den Tjeneste, han formaaede.

Onsdag Morgen den 19de sendtes der 5 Kanonchalupper under Premierlieutenant J. J. Suensons Commando op under Landet ved Svanemøllen. Men høist urigtig fik de heller ikke den Dag nogen Understøttelse fra Landsiden, og nødtes derfor til at vende tilbage, efter at være bleven besfudt af skjulte Feltkanoner.

De Engelske vedbleve imidlertid udenfor Kjøbenhavn at landsætte deres Beleiringsstyks og Artilleripark ved Charlottenlund. Ogsaa med deres Bærker mod Byen gik det rask frem, i det der commanderedes 600 Mand paa Arbeide ad Gangen, der afløstes hver fjerde Time. Især forstærkedes Batteriet ved Svanemøllen og besattes med 4 Fireogtyvepundinger, ligesom et bagved liggende Haubitzbatteri blev forsynet med Traverser og Brystværn. Ogsaa begyndte Tjenden paa Batterierne ved Indgangen til Frederiksbergallee, paa Svanholm, St. Hans Hospital, Bodruffgaard, i Nørre Allee og paa Holdepladsen ved Østerbro. I Frederiksberg Allee sælledes Træer til Forhug.

Bed Parolbefaling blev Garnisonen i Kjøbenhavn inddeelt i 3 Brigader under Generalmajorerne Falbe, Lemming og Waltersstorf; Livjægerne og Herregaards-skytterne underlagdes Major Holstein, Cavalleriet under Oberst Grev Schmettou af Garden til Hest, samt hele Artilleriet under Oberstlieutenant Bech, da General Bielefeldt allerede den 16de August ved et Fald fra Hesten paa Steenbroen havde forslaaet sit Hoved, saa han ikke kunde varetage sine Forretninger. Senere udnævntes General Falbe til Commandant i Kjøbenhavn.

Biquetter udenfor Byen havde vi endnu paa Besterbro, ved Ladegaarden, paa Nørrebro, udenfor Østerport, alle forsynede med Kanoner og Haubiger.

Paa Enighedsværn fældede man Træerne for at de ikke skulde standse Ruglerne fra Stadens Bolde. Paa Bolden søgte den hæderlige Biskop Balle at begejstre Forsvarerne med opmuntrende Taler. I det Hele søgte man paa mange Maader at sikke sig mod Fjendens forventede Angreb, ligesom der ogsaa fra andre Sider blev sørget for Stadens Forsyning med Levnetsmidler.

Batteriet ved Svanemøllen syntes at være en Torn i Diet paa Generalcommandoen, thi endelig den 20de August i Dagbræfningen, omtrent Klokken 3 $\frac{1}{2}$, besluttedes der et saakaldet kraftigt Udfald imod ovennævnte Batteri, der geneerte vor Kanonbaadsflotille overordentligt; Udfaldet skete i to Colonner.

Den første eller Hovedcolonnen, der skulde angribe Batteriet og marscherede ud af Østerport, bestod af en Bataillon af danske og en af norske Livregiment; Livjægercorpset, Herregaardsskytterne, Livregimenternes og Gardens Jægere under Major Holstein; 100 Mand

Gardere til Hest og 100 Mand af Sjællands Rytterregiment under Major Flindt, samt to trepundige Batterier under Lüzow og Hummel, tilsammen omtrent 1800 Mand under Oberstlieutenant Voigt.

Den anden Colonne, der egentlig var bestemt til at dække den førstes venstre Flanke og indirecte understøtte samme ved et Skinangreb mod Tagenshuus og Lygten, udmarscherede af Nørreport, og stod under Generalmajor Walterstorfs Commando. Den udgjorde ogsaa omtrent 1800 Mand og bestod af 4 Landeværnsbatailloner, Husarrecruterne og 6 Amusetter.

Medens det endnu var mørkt, Kloffen $2\frac{1}{2}$ om Morgenen, vare 9 Kanonbaade, Flotillens Avantgarde, under Baron Holsteins Commando, allerede paa den befalede Post ved det yderste Kalkbrænderi.

Hovedcolonnen aabnede Angrebet med en Jægerkæde langs Blegdammen ned til Stranden, venstre Flanke dækket af noget Cavalleri paa Nørrefælled, samt Artilleri ved Indgangen til Nørreallee og Strandveien. Efter som Kjæden og Artilleriet rykkede frem, lod Voigt den ene Bataillon opmarschere paa Østfælled, beholdt den anden i Colonne paa Strandveien, med Resten af Cavalleriet i høire Flanke nærmest Stranden, i den Tanke, at var man kommen det fjendtlige Batteri nær nok, skulde den opdeployerede Bataillon foretage en Frontalsvingning til høire, for at angribe det i Flanken, medens den anden Bataillon i Colonne, i Forening med Jægerne, angreb det i Fronten.

En tyk Taage syntes at maatte begunstige Foretagendet, der burde have fundet Sted i al Stilhed, men istedetfor at liste sig ind paa Batteriet, aabnede

Kanonbaadene, forinden de kunde understøttes af de fremrykkede Tropper, en vældig Ild, der besvaredes af de engelske Landbatterier, 3 Kanonbrigger og nogle Morteerpramme. Da Colonnen havde passeret lille Bibenshuus taug rigtignok Batteriet og det heldige Dieblif til at indtage og sløise det syntes at være kommet. Da aabnede et nyt Batteri, formodentlig af Feltstyts, længere tilbage, sin Ild, stærke fjendtlige Colonner meldtes at nærme sig saavel fra Bibenshuus som Tagenshuus, og de altfor vidt spredte lette Tropper — der langt fra tilstrækkeligt understøttedes af Cavalleriet paa de aabne Fælleder, da Halvdelen af dette til ingen tænkelig Nytte var paa høire Fløi, som allerede var tilstrækkelig dækket af Søen og vore Kanonbaade — saae sig ikke istand til at yde nogen kraftig Modstand i venstre Flanke. Generalmajor Walterstorf, der skulde have understøttet Voigt med sin Colonne ved et Skromt-angreb mod Tagenshuus og Lygten, stod paa samme Tid stille paa Nørrebro og ved Fælleden, uden at see en Fjende eller sees af nogen.

Angrebet standsede derfor nogle 100 Skridt forbi lille Bibenshuus, netop da man skulde see Resultatet af det. Kloffen 7 om Morgenen trak vore Tropper sig tilbage til Fæstningen med et Tab af 16 Døde og 26 Saarede, blandt de Sidste Lieutenant Roepstorf af Livgarden til Gods og Frieß af norske Livregiment.

En gunstig Lustning tillod de engelske Kanonbrigger at nærme sig Indløbet til Renden, og vore Kanonbaade trak sig tilbage med et Tab af 3 Døde og 6 Saarede, blandt de sidste Lieutenant Holsten.

Det manglede Anføreren for den active Colonne, Oberstlieutenant Voigt, hverken paa Mod eller Uforsagthed. Han var saaledes altid i Spidsen af sine Tropper, i Almindelighed ved Artilleriet, som stod i den heftigste Ild. Hans Koldblodighed gif saa vidt, at han, da han paa Retiraden bemærkede at flere af Mandskabet ikke holdt Fodslag, lod adskillige Gange gjøre Holdt, og med egen Haand straffede en saadan formeentlig Forseelse, overensstemmende med sin Tids Soldateraand.

Til hans Undskyldning bør vistnok anføres, at Svanemøllens Batterier laae omtrent 4000 Alen fra Fæstningen, og at Udfald i saa lang en Afstand og med saa ringe en Styrke altid ere meget farlige. Havde Fjenden kjendt mere til vor Stilling og været mere activ, kunde Udfaldstropperne let være blevne alle omringede og tilintetgjorte.

Som dem, der havde udmærket sig, nævntes først Livjægerne, dernæst Herregaardsfytterne; Regimentsjægerne og Artillerilieutenant Wedelsfelt blev roest for deres udviste Mod, og Major Holstein gjorde man den smigrende Bebreidelse, at han begif altid Insubordination, naar der befalede ham at retirere.

Fra Fæstningen sørgede man nu for at gjøre det nærmeste Terrain udenfor Byen aaben. Saaledes bleve en Deel Træer, samt Plankeværker ved Blaagaard og Store Ravensborg omhuggede; Grøfterne ved Blaagaard og omkring Fælleden bleve jevnede. I Byen væbnede man Brandfolkene med Pisser. I Philosophgangen og igjennem Esplanaden ved Citadellet bleve Telte opslagne for Landeværnet; de fleste Beboere af Forstæderne,

hvem det var bleven forbudt at føre deres Giendele ind i Kjøbenhavn, agtede dog ikke derpaa, men flyttede ind med saa meget de formaaede at føre med sig. I Tilfælde at Fjenden skulde ødelægge Veirmøllerne paa Bolden, blev der indrettet tvende Reservemøller i Sølv-gaden og paa Nyholm. Da man kunde befrygte, at Fjenden vilde affjære Vandrenderne fra Kjøbenhavn, hvorved Byen vilde komme til at lide Vandmangel, paalagdes det Indvaanerne at lade de i Byen værende Brønde rensse eller opgrave. Man undersøgte endog Vandet i Stadsgraven, og det væmmelige Fluidum fandt man ved Filtring driffeligt.

Medens den hele kongelige Familie var bortreist opholdt dog den unge Prinds Ferdinand sig endnu i Byen, hvor han tog Forsvarsvæsenet paa Bolden i Diesyn, og vakte derved Besætningens og Borgernes Begeistring. Disse troede at den endnu ikke 15-aarige Prinds vilde blive i Fæstningen, muligen stille sig i Spidsen for Forsvarsvæsenet og indlægge sig et udødeligt Navn. „Men,” siger Ræder, „selv om Prindsen havde været en Condé, vilde han ikke have kunnet redde Fæstningen,” og de høiere Authoriteter fandt det derfor rigtigst at han forlod Staden, hvorfor man allerede tidligere havde forlangt et Rejsepas for ham.

General Cathcart tog Anledning af dette Rejsepas's Oversendelse til at yttre i en Skrivelse til Peymann: „Dersom denne By, Danmarks Hovedstad, den kongelige Families og Regjerings Residents, Viden-skabernes og Handelens Sæde, opfyldt med Indvaanere af alle Stænder, enhver Alder, ethvert Kjøn, vedbliver at sætte sig paa samme Fod, som en beleiret Fæstning,

saar vil den blive angreben med alle de Midler, der synes meest hensigtsvarende til dens Udslæggelse, saasomt Befalingen dertil er given, og i saadant Fald have de hertil beordrede Officerer intet Valg, men maae anvende ethvert Middel for at erobre Fæstningen." — —

„For Guds Skyld, min Herre! overlæg med Koldblodighed, om ikke Modstand vil netop føre til Udslæggelse af den Skat, De ønskede at forsvare, om De ikke, under nærværende Omstændigheder og Uenigheder, vil vise en Tapperhed — hvem sikkert Ingen tvivler om, at De besidder — som vil fremskynde Ruin og Ulykke, der ere saa uadskillelige fra en Hovedstads Beleiring, og hvilke dog tilsidst ville have Flaadens og Arsenalernes Tab til Følge og som De endnu kan afværge.“

Da Rejsepasset for Prindsen var tilstillet for sig, maatte Beymann paa ny tilskrive General Cathcart om et andet Pas, men besvarede eller berørte ikke engang den sidste Deel af Generalens Brev.

Besynnderligt er det, at den gamle Ingenieurofficeer ikke har funnet tænkt sig Muligheden af et alvorligt Bombardement, thi i en Skrivelse til Kronprindsen yttrede han:

„De kan være forvisset om, naadigste Herre! at jeg efter Pligt skal forsvare mig til det Yderste, og at Kjøbenhavn aldrig under min Commando skal falde i Fjendens Hænder uden ved Storm, og om Fjendens Antal maatte være større end det er. Jeg skal søge at forsvare vor Væge og ende mine Dage som en kjæf Soldat.“

Med stor Iver fortsattes nu de til Forsvarene fornødne Arbejder og Forberedelser. Fjenden paa sin

Side arbejdede ogsaa med al Kraft. Uafbrudt blev der landsat Artilleri og ført til Batterierne, hvilket kunde sees fra Fæstningens Taarne, hvor der var ansat Officerer, der med Riffelter observerede Fjendens Bevægelser.

Den 21de August var Alt stille baade til Lands og Bands, med Undtagelse af vort Artilleri paa Bolden og Fæstningsværkerne, samt Forposterne og Piquetterne.

Disse begif i deres Iver og Tapperhed den Taabelighed, at skyde med Kanoner efter en enkelt Fjende, som blot kunde sees fra Fæstningen, og Overbefalingen fandt det nødvendigt, at forbyde saadan Skydning. I den sidste Krig yttrede vor dygtige de Meza, „Kanonen er et alvorligt Vaaben, der ikke maa bruges til Narrestreger, men kun hvor den kan gjøre en alvorlig Birkning,“ men af denne Mening var Kjøbenhavns Indvaanere, især det borgerlige Artilleri, ikke. Man troede at Overcommandoen ønskede at sfaane Fjenden, og naar man da tænkte paa Forbudet, „ikke at gjøre det første Skud,“ begyndte man at ahne Forræderi, og Mistanken faldt især paa Artilleri-General Bielefeldt.

Da nogle fjendtlige Bombarderer og Brigger, som laae i Svanemøllebugten, kastede om Eftermiddagen Bomber mod Citadellet og Trefroner — dog uden Birkning, fandt Peymann sig foranlediget til følgende Bekjendtgjørelse:

„Arvaagenhed og Uforsagthed ere kraftige Midler til at forebygge skadelige Følger af de nedfaldende Bombers Birkning i Tilfælde af et Bombardement. I, Stadens Beboere! forlader derfor ikke Eders Gaarde og Huse! thi i de første Dieblikke kunne vi udrette Meget. Men værer blot opmærksomme paa Stedet,

hvor en Bombe slaer ned! Flyer et saadant Sted saa langt som muligt, fra et Bærelse ind i et andet, og oppehvier roligere Tiden, naar Bomben springer; men, naar den er sprunget, hvilket let bemærkes, iler da til med en Spand Vand, og man vil med nogle faae Stænk deraf slukke og forekomme Udbrud af Ild, der ellers kunde gribe om sig i det Store og da vanskelig standses! Man vilde udsætte sig for Fare, hvis man fattede det Forsæt at ville slukke en Bombe, det være med hvadsmhelst Middel. Skyer derfor hellere Stedet, til den har afroget! Er man paa aaben Plads, hvor en Bombe falder ned, da kaster man sig udstrakt ned paa Stedet og søger at trække sig et Stykke fra den! Men hav Vand i alle Stager og Vandforraad i Gaardene!"

Prinds Ferdinands Reisespas ankom denne Dag fra den engelske Overgeneral, og Prindsen reiste strax fra Byen og ankom den 23de August til Odense. Ved saaledes at see sig forladt af den hele kongelige Familie, begyndte der at opstaae en Misstemning blandt Stadens Indvaanere, thi man begyndte nu at befrygte, at der forestod Kjøbenhavn en ikke liden Fare eftersom endog den yndede Prinds forlod dem, dog havde man endnu ingen Abnelse om de Rædsler, der ventede Hovedstaden.

Paa denne Dag landede ogsaa Hovedstyrken af den tydske Legion, der kom fra Rygen, tilligemed 2 Feltbatterier paa den nordvestlige Strandbred af Kjøgebugt, imellem Skillinge- og Corporal-Kroen, hvorhen en stærk Afdeling af Cavalleri og Infanteri var sendt fra Beleiringshæren, for at dække dens Landgang. De landede Tropper udgjorde 3 Brigader, Beleiringshærens 2den Division eller Centrum under

Lord Roslyn. Ligeledes landede den sidste Brigade Macfarlane af General Bairds Division ved Skovshoved, og rykkede samme Aften frem til Hellerup. Beleiringsstyret vedblev man at udfibe ved Charlottenslund, fra Jagtveien aabnede man en Løbegrav ind mod Nørrebro, og opfastede et Batteri i Torwerds Have. Faskiner bleve forfærdigede til et nyt Batteri, formodentlig det ved gamle Pesthuus (Belvedere), hvilke Bærker alle vare bestemte til at dække Armeens videre Fremrykning, saasnart Lord Roslyns Corps var indtruffet. Dette ankom ogsaa Dagen efter til Damhuset og Omegn, og stødte paafølgende Søndag til Beleiringshæren, hvor det opstillede sig i 2den Træfning bag Centrum, foran Bellehøi.

Den følgende Dag var det ligeledes stille til Lands og Vands, hvilket ærgrede vore Krigere og Borgere, der brændte af Begjærlighed efter at maale sig med Tjenden. Det var ogsaa harmeligt, at see Tjenden uforstyrret arbejde paa sine Batterier trindt om Byen. Istedetfor uafbrudt at hindre ham i hans Arbeide, lagde man ham ikke det mindste i Veien, og indskrænkede sig til en unyttig, næsten uafsladelig Kanonade fra Bolden, som man kunde have sparet. Ved Resultatet af det sidste Udfald var man bleven ængstelig, hvem man skulde betroe Overcommandoen, da man manglede dygtige Overbefalingsmænd, og efter Datidens Begreber ikke kunde give Commandoen til yngre Mænd.

Man gjorde imidlertid hvad man troede der var nødvendigt. Saaledes blev Enighedsværn med Have sløiset, Grøfterne ved Farimagsveien jernede, Fæstningsbroen optrukken; thi man gif altid ud fra den For-

udsætning, at Englænderne vilde foretage en regelret Beleiring og at det nærmere Angreb nu vilde begynde, mod hvilket man især vilde anvende og rette sin hele Kraft.

Medens man til Lands lod Fjenden uforstyrret, søgte man derimod til Søes saameget som muligt at foruroilige hans Arbeide, og henlagde derfor denne Dag ved det yderste Kalkbrænderi to Stykpramme, der i Forening med Bombardeerdivisionen Dagen efter Klofken 10^{1/2} om Formiddagen aabnede deres Ild imod Svanemøllebatteriet, der nu var bleven armeret med 9 24-pundige Kanoner, 2 Morterer og 2 Haubitzer og besat med et Infanteriregiment. Den fjendtlige lette Escadre under Capitain Puget nærmede sig, for at understøtte Batteriet, ogsaa Rheden, og begyndte fra 15 Bombarderer og Brigger, hvortil sildigere nogle Smaaskibe stødte, at beskyde Blokskibet Mars, Stykprammene og Bombardeerdivisionen. Men da Kanonflotillens Avantgarde angreb Fjenden, og Batteriet Tretroner tilligemed Citadellet begyndte at kaste Bomber og gloende Kugler, nødtes Englænderne Klofken 2 til at trække sig tilbage.

Englænderne erklære selv, at deres Skibe maatte trække sig tilbage, fordi de ikke kunde udrette noget imod de Danske.

Medens de danske Canonchalupper, som de Forreste i Træfningen, forfulgte Englænderne med en levende Ild, kastede Stykprammene mod Batteriet ved Svanemøllen indtil Klofken 3^{1/2} om Eftermiddagen, og her viste sig, hvad Tilfældet var i Aaret 1849 ved Eckernförde, at Landbatterier næsten altid har Over-

vægten i en Kamp mod Skibe. Stykprammen Sværdfiffen, Capitainlieutenant Kruse, fik alene 7 Grundskud. Bort Tab til Søes udgjorde ialt 7 Døde og 11 Saarede; de Engelske 4 Døde og 13 Saarede.

En Mængde Tilskuere vare ved Toldboden Bidne til den for vor Marine saa hæderlige Kamp, og en almindelig Jubel lød da man saae vore kjække Sømand jage Englænderne paa Flugten.

Nogle fjendtlige Bomber naaede idag Citadellet og Nyholm; formodentlig kastedes der ogsaa de saakaldte congresske Raketter, thi General Beymann yttrede sig herom: „de Engelske kastede foruden Bomber med et Slags Raketter, som ikke pleier at bruges af cultiverede Nationer.“

Den indtrufne Forstærkning under Lord Roslyn tillod nu det engelske Centrum under Lord Wellesley den næste Morgen Kl. 3 at tage Stilling frem mod Jagtveien og Nørrebro, medens Garden paa høire Fløi angreb og besatte Frederiksberg Allee og den yderste Deel af Vesterbro.

Da Fjenden nærmede sig hurtigt vore Porte, stak man idag vore Reberbaner udenfor Vesterport i Brand, og Ilden udbredte sig derfra videre paa Vesterbro. Udenfor Nørreport antændte man en Mølle om Aftenen, og Ilden udbredte sig ogsaa herfra til Forstaden. Man var af den Mening, at man havde hindret Fjenden i at anlægge sine Batterier bag ved de afbrændte Bygninger eller skjule sig bag dem mod Fæstningens Skjts.

Enfelte Bomber faldt idag i Byen, og en Mand saaredes af en sprængt Bombe. Man havde hidtil

ikke troet at disse Udelæggelsesredskaber gjorde nogen synderlig Skade. Flere Bomber vare faldne ned i Citadellet og sprungne uden at gjøre nogen Skade, og da en Formiddag en Bombe sprang midt paa Citadellets Paradeplads, hvor flere hundrede Soldater laae omkring i Græsset og spiste deres Frokost, uden at Noget af dem bleve kvæstede, var man overbevist om, at Engellmanden med sine Bomber ikke var at frygte.

En Piquet vi hidtil havde haft staaende paa vor høire Fløi imellem Kalkbrænderiet og Østerbro, understøttet af Artilleri, blev denne Dags Aften angrebet af en overlegen fjendtlig Styrke og nødsagedes til at gaae tilbage til tæt foran Glasens Have.

Det kongelige Artilleri gjorde denne Dags Eftermiddag nogle Prøvefæst fra 3 100-Punds Morterer mod Tagenshuus, men kunde ikke naae dette Sted.

Om Natten blev vor Piquet ved Acciseboden paa Nørrebro angrebet af de engelske Forposter og trængt tilbage.

Den følgende Dag, Tirsdagen den 25de August, fandt vel Generalcommandoen at der maatte gjøres noget, da Fjenden saaledes trængte nærmere frem mod Staden. Der besluttedes derfor et tredie Udfald imod Blaagaard, for om muligen at sløise de fjendtlige Batterier, som man formodede vare opkastede ved Assistentens Kirkegaarden, samt de mellem Sortedamsø og Farimagsvæiene liggende Bygninger og Haver.

Om Eftermiddagen, Klokken 2, udrykkede derfor Livjægercorpset, Herregaardskytterne og Jægercompagnierne af de to Liv-Regimenter samt af Garden, med

8 Kanoner, tilsammen omtrent 5 til 600 Mand, Alt under Major Holsteins Overcommando. Paa Farimagsvæien deelte de sig i 2 Colonner, hvoraf den ene drog lige ud over Broen, og lod derpaa Regimentsjægerne formere sig i Rjæde til høire langs Sortedam og Blegdammenes Haver, og Livjægerne til venstre langs Pøblingesøen og Engene ved Blaggaard. Den anden Colonne drog over Dæmningen imellem Pøblinge- og St. Jørgenssø forbi Ladegaarden, hvor en Deel af den passerede Broen over Aaen, og formerede sig til høire i Rjæde i Engene ved Blaagaard, saa den kom i Forbindelse med den foregaaende Colannes venstre Fløi. Resten af den venstre Colonne med Kanoner af det ved Ladegaarden staaende Piquet blev holdende paa Veien med Front imod Nolighed, for at dække venstre Flanke og sikkre Colonnens Tilbagegang over Aaen. Nu rykkede Alt frem mod Blaagaard og den øvrige Deel af Nørrebro. Vore Tropper stødte paa Lord Roslyns Division, lutter Hanoveranere, i Særdeleshed paa en Afdeling af 1ste lette Bataillon under Capitain Baring, en Dfficeer, der udmærkede sig senere som Oberst i Slaget ved Waterloo, samt paa 800 Mand af 5te Liniebataillon under Oberst Reinbold. I Begyndelsen bleve de drevne tilbage fra Blaagaard, fra een Grøft og een Stilling til en anden, indtil de naaede Jødefirregaarden, hvor de toge Stilling bag det derværende Plankeværk, som var forsynet med Skydehuller og herfra bleve vore Tropper, idet de rykkede frem, modtagen af en dræbende Ild, der standsede deres Fremskridt.

Dagsaa vor venstre Fløi fandt stærk Modstand og blev efter en haardnakket Kamp trængt tilbage af de fra alle Sider fremrykkende Forstærkninger fra Tjendens Reserve, der bestod af alle Baabenarter, som vare posterede i Alleerne og paa Nørrefælled.

Man traf sig nu tilbage i den største Orden, uden at have opdaget nogen Batterier. Ud paa Aftenen besatte Tjenden ikke alene Ladegaarden, Blaagaard og Blegdamsveiene, men opfastede endog et Batteri af Sandsække tværs over Gaden paa Nørrebro og nærmede sig stærkt Broen over Søerne.

Den af os paabegyndte Skandse ved Holdepladsen udenfor Østerbro blev ud paa Aftenen overrumplet af Major Falkett med 3 Compagnier af den 2den lette hannoveranske Bataillon, som, dækkede af de tilstødende Haver og Grøfter, havde sneget sig ind paa Bore, og toge Ingenieurlieutenant Caroc og en Deel af hans Arbejdscommando til Fange. Bor Biquet ved Glasens Have med Artilleri under Capitain Hummel, forstærket af et Detaschement Marinere under Capitain Lassen fra Citadellet, trængte rigtignok rask ind paa Tjenden, men dennes Overmagt var saa stor, at Bore maatte vige, efter at have lidt et betydeligt Tab. Citadellet aabnede nu sin Ild, og fra Rosenborg Bastion blev der kastet med Bomber mod de nyligt opfastede Batterier ved Store Ravnshøj, Blaagaard o. s. v.

Vi havde denne Dag et Tab af 21 Døde og 55 Saarede. Blandt de Døde var Lieutenant Bruun af Livjægerne. Det var en agtet og yndet Officer, der, denne Dag, hans Forlovedes Fødselsdag, havde til hendes Ære klædt sig i sin bedste Dragt, hvorved han

paadrog sig de fjendtlige Skytters Dymærksomhed og erholdt et Skud igjennem Halsen, der havde en øieblikkelig Død til Følge. Hans Liig forblev i Fjendens Hænder, og begravedes af denne ved Blaagaard. Den 15de October blev han igjen opgravet og stædet til Hvile paa Garnisonskirkegaarden i Byen, ledsaget af et Følge af over 500 Personer af alle Stænder foruden hans Baabenbrødre Livjægerne.

Blandt de Saarede fandtes der Lieutenanterne Rothe, Fribo og Elleffen af Artilleriet og Fændrif Grev Platen af danske Livregiment.

Iblandt de Enfelte, der udmærkede sig ved Tapperhed under disse Udfald, fortjener især at nævnes Herregaardsfytten Hammer med sin 14-aarige Søn. Da Krigen udbrød forlod han sin Stilling som Kromand i Alsminderød, og meldte sig frivillig til Krigstjeneste. Han kæmpede altid i de forreste Rækker og blev saaret i dette Udfald. Livjægerne, Herregaardsfytterne, Regimentsjægerne og Artilleriet var det ogsaa, der, saa at sige, ene og tilsammen erhvervede sig Laurbær, thi Linieinfanteriet var sjelden eller aldrig saa heldig at kunne tage Deel i Kampens Hæder.

Dagens Begivenheder havde imidlertid sørgelige Følger, thi Fjenden var kommen i Besiddelse af Besterbro ligetil Skydebanen, af Ladegaarden, Blaagaard, Blegdammene og Holdepladsen ved Østerbro, og saaledes bleven Herre over de vigtigste Udgame af Byen, vundet en betrygget Opstilling blandt Søerne, og kunde nu fra Blegdamsveien usforstyrret anlægge sine Batterier. Skandsen ved Østerbro blev allerede om Natten for-

vandlet til et Bærf mod Byen, det omtalte opkastede Batteri paa Nørrebro kunde bestrøge Broen mellem Sortedam og Peblingsøen, og over Ladegaardsveien opkastedes et lignende Batteri.

Ved at see Fjenden saaledes trænge tæt ind paa Byen saa at sige uden nogen betydelig Modstand, kan man ikke undlade at gjøre det Spørgsmaal, var det muligt ved et mere energisk Forsvar at hindre ham heri? Svaret bliver bejaende for en længere Tid. Vi ville her anføre en frigskyndig Mand's Mening, som vistnok maa ansees for at være rigtig.*)

„Det var og blev en Hovedfeil ved Stadens Forsvar,“ siger han, „at der ikke i Tide var bleven dragen Omsorg for at indrette den hele ydre Linie til et haardnakket Forsvar, ved at opfriske de gamle Befæstninger omkring Ladegaarden, indrette denne Bygning, Bjørnsdal paa Vesterbro, Blaagaard, samt de faste Bygninger paa Blegdamsveiene til Forsvar, og besætte dem med hele den mobile Deel af Garnisonen. Hvilke Fordele frembød sig ikke her imod den paa de aabne Fjællede fremrykkende Fjende, og hvilket virksommere Middel gaves der vel til at støise de hindrende Forstæder, end ved at forsvare dem indtil de vare forvandlede til Gruus-hobe. Holdepladsen ved Østerbro og den nordlige Ud-fant af Glasens Have afgave gode Støttepunkter for denne Linies høire Fløi, som ved gamle Kalkbrænderi sættes i Forbindelse med Sødesejstenen, der flankerede den; ligesom venstre Fløi heldigen vilde have lænet sig til Kallebostrand, hvor ingen fjendtlig Flotille, paa

*) Blom: Krigstildragelserne i Sjælland 1807.

Grund af det lave Farvand og vor Besiddelse af Amager, vovede sig ind, og hvor desuden netop Dagen iforveien 3 af vore Kanonbaade vare blevne detascherede hen, for at tage den fjendtlige Opstilling i Kongens Enghave i høire Flanke."

"Vel maa man ei glemme, at den største Deel af de fornævnte Forsvarsanstalter ikke er et Diebligs Sag, og at deres Undladelse derfor meget mere falder Regjeringens tidligere Forsømmelse end den commanderende General til Last, især ved den korte Frist, der nu undtes denne. Ligeledes maa vi med Billighed indrømme, at selv om vi antage den mobile Deel af Kjøbenhavns daværende Garnison saa stærk som vi i det Foregaaende have troet at kunne, vilde den neppe have været istand til at besætte alle Punkter med tilstrækkelig Styrke eller til at hæve Forsvaret over alle Tvivl. Men ved at føre det activt istedetfor passivt, vilde det ikke alene have udsat Byen for mindre Fare, men i alle Tilfælde have efterladt en opløstende Grindring, hvis Indflydelse, ei alene paa Forsvaret selv, men paa hele vort senere offentlige Liv, ikke er til at beregne."

Kjøbenhavn var nu saa indesluttet, at udenfor Besterport kunde vi kun komme omtrent eet Bøsseskud, medens Udgangen fra de andre Porte vare spærrede. Fjenden stod saa nær Byen, at flere Riffelkugler naaede denne Dag lige til Kultorvet.

Om Natten imellem den 25de og 26de August havde Fjenden anlagt et Bænk paa Dæmningen tæt udenfor Ladegaarden, hvorfra han om Morgenens beskød

Fæstningen, men denne besvarede ham saa kraftig, at han blev bragt til Taushed.

Man var bleven underrettet om, at Fjenden kun svagt havde besat Glasens Have, og besluttede derfor Onsdagen den 26de August at gjøre et Forsøg paa at drive ham ud deraf igjen, for at vore Piquetter atter kunde indtage deres forhen havde Stilling. Udfaldet skete igjennem Citadelsporten ved Morgengry med de ideligt brugte Livjægere og Herregaardsstykker i Forening med nogle af Regimenternes Jægere og noget Artilleri ialt omtrent 600 Mand under Commando af Major Holstein.

Bore tappre og uforfærdede Jægere trængte under deres ligesaa uforfærdede Anførers Dine langt ind i Haven under en vedholdende Ild, indtil de havde naaet et med Skydehuller forsynet Plankeværk. Her kunde de ikke trænge længere frem, men nødsagedes til at trække sig tilbage efter en haard Kamp med et Tab af 3 Døde og 18 Saarede, iblandt hvilke sidste Artillericapitain Hummel.

Saalænge Bore vare i Haven, maatte Kanonflotillens Avantgarde og 5 Kanonbaade af dens Corps de bataille under Capitain Baron Holstens Commando, udholde Ilden af Fjendens skjulte Batteri, uden at turde gjøre et Skud. Kanonaden var næsten ophørt da en Granat fra det fjendtlige Batteri ved Kildevæld traf Krudtkammeret paa Kanonchaluppen Stubbekjøbing, som derved blev sprængt i Luften, hvorved 31 Mand dræbtes og 12 saaredes, medens 16 Mand slap uskadte derfra. Blandt de Sidste var Chesen, Secondlieutenant P. U. Bruun, som en Quarttermester, der saae Gra-

natens Fald og strax slattede sig til Følgerne, stødte overbord, idet han selv sprang bag efter, og ligeledes blev reddet. Foruden dette Tab havde Kanonbaaden 1 Død og 6 Saarede, blandt de sidste Premierlieutenant Dødt. Da vore Jægere havde truffet sig tilbage, og Intet mere generede Kanonbaadens Ild, jagedes Fjenden vel atter ud af Haven; men da man ophørte med Skydningen, bemægtigede de fjendtlige Jægere sig igjen det tabte Terrain, uden at Citadellens gloende Kugler kunde hindre det eller stifte Havens forhen sfaanede Bygninger i Brand.

Bed disse Udfald skal Fjenden dog ikke have lidt saa ringe Tab. Den tydske Legion paa 800 Mand, der under Oberst Reinboldts Commando af 5te Linie-bataillon denne Morgen var rykket frem for nærmere at indslutte Fæstningen, leed saaledes et Tab af 60 til 70 Døde eller Saarede, da de stødte paa vore Jægere.

Premierlieutenant G. Wulff med en Kanonbaad og en Kanonjolle lagde den 24de August ud i Kallebostrand i Forening med en Karonadebarkas under Premierlieutenant Spærck for at forhindre Fjendens Arbejde paa deres Batterier. Wulff tilføiede ogsaa den engelske Garde, som havde leiret sig i Kongens Enghave og paa Vesterbro, en Deel Skade, men allerede den 25de havde Fjenden begyndt at opfaste et Batteri til 4 24-pundige Kanoner i Haven ved gamle Pesthuus tiltrods for vor Ild Dag og Nat, og den 27de i Dagbrækningen aabnede det en meget ødelæggende Ild paa vore Kanonbaade.

Secondlieutenant Zeuthen faldt strax i Begyndelsen, men hans Styrmand fortsatte kjæft Kampen; Cadet

Peter Buhl mistede sin venstre Arm, og da Kanonbaadene havde bortskudt al deres Ammunition, nødtes de til at trække sig tilbage under Langebro. Wulffs egen Kanonbaad Rafflov kom ved denne Leilighed paa Grund, og for ikke unødvendigt at udsætte Mandskabet for Fjendens Ild, trak dette sig tilbage, indtil de til at gjøre den slot fornødne Fartøier vare komne til, hvorpaa den indbragtes til Holmen til Reparation. Foruden de anførte Officerer faldt paa denne Dag 6 Mand i Kallebostrand, og 5 saaredes, iblandt hvilke sidste Wulff selv.

Fjenden havde søgt at affjære Drifkevandet fra Byen ved at aflede Pehlinge-Søen i St. Jørgens Sø, men hindredes deri af Fæstningens Kanoner. Politiet gjorde nu Indbyggerne opmærksomme paa de i Byen værende Brønde, der skulde udgjøre 411, og ved dette store Antal ansaaes det for en Umulighed, at Staden kunde komme til at lide Vandmangel.

Det synes at Peymann har været slet forsynet med Spioner, thi man var i Fæstningen almindelig aldeles uvidende om hvad der foregik udenfor. Overløbere indfandt der sig aldrig; Andre vovede ikke at bringe Efterretninger, og erfarede man Noget, saa var det næsten altid Usandheder. Derfor vidste man heller ikke, at Fjenden foretog en betydelig Detachering fra Fæstningens Omegn, hvis Bestemmelse var at angribe og adsprede det af Generallieutenant Castenskjold ved Kornerup, omtrent 1 Miil Besten for Roeskilde, samlede Landeværn. Da det imidlertid var marscheret til Rjøge, for at forene sig med Generalmajor Dyholm

og Landeværnet fra Smaaøerne, tog det fjendtlige Corps samme Retning, hvorom vi senere ville yttre os.

I dag blev et ved Enden af Tommerpladsen af os anlagt Batteri færdigt, armeret og overgivet til Artilleri-captain Lühows Commando. Med dets Morterer gjorde man nogle Kast imod et fjendtligt Bærk paa Baldby Bakke, som dog ikke kunde naaes, hvorimod man beskjød Batteriet ved gamle Pesthuus paa det Hestigste.

Paa denne Dags Aften antændtes fra Staden af Møllen bag ved Trommesalen paa Besterbro, og nogle grundmurede Huse sammesteds bleve nedrevne. Ogsaa i de andre Forstæder bleve en Deel Huse stukne i Brand.

Intet kunde bedre bevise Kjøbenhavnernes Patriotisme end den Maade, hvorpaa Stadens Forsvarere bleve forpleiede. Man var hverken forsynet med Magaziner eller Proviant, som ellers er brugelig i en Fæstning, og det var blot Indbyggernes velvillige Gaver af Levnetsmidler og Forfriskninger, som ikke lod Stadens Forsvarere og Garnison lide Mangel.

De Herrer Boysen og Holten havde strax i Begyndelsen af Fjendtlighederne indbudt deres Medborgere til Subskription eller Bidrag af Levnetsmidler og Forfriskninger til Stadens og Søbatteriernes Forsvarere. Der indkom henimod 12,000 Rdlr. foruden Levnetsmidler in natura, og Batteriernes og Boldenes Besætning fik dagligen dobbelt Forpleining, bestaaende i Viin, Brændeviin, Brød, Ost, Suppe og Kjød m. m.

Paa Børsen tegnede Kjøbmændene sig for Bidrag paa Admiral Lütfens Opfordring, og Mægler Berend

samt Apotheker Boye samlede en Subskription til de Ræmpendes Familier, hvorved alene til det borgerlige Artilleries Familier indkom 1800 Rdlr.

Bed saadan Hjælp blev Overcommandoet betydelig lettet og understøttet i dets næsten fortvilede Nød og Hjælpeløshed.

Denne Dag gjentog Boyesen og Holten atter deres Opfordring til Kjøbenhavns Beboere, at vedblive med deres ædelmodige Gaver af Levnetsmidler og Forfriskninger til Land- og Søværnet, da denne Forplejningsmaade var den eneste, man havde i Fæstningen. Kjøbenhavnerne bleve heller ikke trætte af at yde hvad de formaaede, og Forsvarerne lede indtil nu ingen Mangel paa Fornødenheder til Livets Opbold.

Hvilkens Ro og Orden, der imidlertid maa have hersket i Byen, viser den Omstændighed, at Tallyotteriets Direction bekjendtgjorde, at dets Trækning vilde som sædvanlig finde Sted om Torsdagen den 1ste September.

Paa Sextus-Batteriet rettede man nu Kanonerne saaledes, at de kunde bestryge Glasens Have, hvilket Sted synes at være det, hvorom man bestandig stred. Denne Nat, imellem Klokken 11 og 12, foresaldt der i bemeldte Have en Fegtning imellem vore og de engelske Poster, dog uden noget videre Resultat. Fra Citadellens Batterier vedblev man forgjæves at beskyde med gloende Kugler og Granater de i Haven værende Bygninger, for at stifte dem i Brand. Den hele Dag blev der af og til fra Batteriet paa Sommerpladsen kastet Bomber og Granater paa det fjendtlige Batteri ved gamle Pesthuus. Om Eftermiddagen havde Fjenden anbragt nogle Skydeskaar ved sidstnævnte Batteri,

hvorpaa han pludselig aabnede en Ild mod vort paa Tømmerpladsen. En Granat slog ned i vort Morteer-
magazin, tændte Krudttønden og sprængte 4 à 6 Bom-
ber, hvilket kostede 1 Død og 1 Saaret. Men vort
Batteri vedblev desuagtet med sine Kanoner at besvare
Fjendens Ild. General Peymann besøgte dette Batteri
flere Gange og stillede sig oftere paa den øverste Deel
af Brystværnet under den heftigste Kanonade for desto
lettere at give Agt paa Fjenden.

Om Morgenen den 28de August marscherede de
engelske Tropper med fuld Musik lige til Skydebanen
paa Besterbro. Livjægerne bleve kaldte til Baaben af
Hornene, Garnisonen af Trommerne, men man rykkede
ikke ud.

Paa denne Dag lagde Spærck med Kanonade-
barfassen og Kanonjollen igjen gennem Langebro og
bestød tilligemed Tømmerpladsens Batteri Fjendens ved
gamle Pesthuus. Tre fjendtlige andre Skibe krydsede
imidlertid udenfor Indløbet til Kallebostrand, men kunde
ikke komme paa Skud formedelst det flakke Farvand.

For at hindre Englænderne fra at rykke altfor tæt
ind paa Byen, rykkede vore Brandsolk ud af Bester-
port, antændte Stederne Gyttin, Glaciholm, Ægypten,
den derliggende Mølle og en Deel andre Gaarde, dog
ikke længere ud, end til Afløbet af St. Jørgens-
Sø til Kallebostrand, hvor Fjenden gjorde Modstand.
Borgerne raabte, da de saae det brændte paa alle Sider
af Byen: „Gud skee Lov! Forstæderne brænde!“ Man
var nemlig af den taabelige Mening, at naar For-
stæderne vare ødelagte, kunde Fjenden ikke nærme sig
Byen mere, hvormed denne maatte kunde reddes. En-

hver af Kjøbenhavns Indvaanere ilede op paa Bolden for at see det skjøne, men rædselsfulde Skuespil; man jublede ledsaget af Tordenen fra vore Kanoner, der skøde paa Tjenden, som vilde hindre vore Brandfolk i at stifte Husene i Brand.

Vore Forstæder vare da ødelagte, men, istedetfor at det skulde være skeet udenfra indad, skeete det indenfra udad, og vi kunde altsaa ikke formene Tjenden at besætte de yderste Huse og Steder paa Broerne. Man var endnu bestandig af den Formening, at Tjenden vilde angribe og beleire Fæstningen paa en regelret Maade, men tænkte langtfra at han agtede at ødelægge den med Bomber og andre frygtelige Projectiler.

Den 23de August, en Lørdag, var Alt stille saavel til Lands som til Vand. I Kjøbenhavn havde man ingen Ahnelse om, at den engelske Beleiringsarmee var bleven formindsket ved Generalmajor Wellesleys Detachering mod Castenskjolds Corps, hvis Stilling man heller ikke kjendte, og denne vor Uvidenhed kan kun for en Deel undskyldes ved Englændernes store Overlegenhed og Agtpaagivenhed, saavel fra Landsiden som Søfiden. Imidlertid maatte man uden noget Militairgenie, da man om Formiddagen i over 2 Timer hørte en temmelig lydelig Kanonade fra Kjøgekanten, have kunnet gjætte sig til, at det var Vore, som var i Kamp med Englænderne, og at det vilde være fordeelsagtigt at gjøre et Udfald.

Et Brev fra General Cathcart, som en Parlemantair bragte tidlig om Morgenen til Peymann, maatte ogsaa have givet en klog Overbefalingsmand et Binf

om, at man vilde have, at vi skulde forholde os rolige. Hovedindholdet var saalydende:

„Sir!

Jeg var igaar oprørt ved Synet af Patienterne i St. Hans Hospital, og jeg har besluttet at lade dem henslytte til et andet Sted, dersom der ikke, under de til Bortførelsen bestemte 4 Timer, skydes paa de til denne Hensigt benyttede Bogne.“

Herpaa svarede General Peymann: „At, saafremt intet nyt Værk eller noget lignende Arbeide paa samme Tid foretages der, skal Skydningen ophøre; men i modsat Fald byder Nødvendigheden at der skydes paa de Stæfler, man søgte at redde.“

Peymann maatte, med mere Kløgt, have indseet, at Fjenden vilde sluffe ham, om ikke aldeles dysse ham i Søvn. Hvor Fjenden viser Menneskekjærlighed og Medlidenhed, maa man altid være mistænkkelig, thi der stikker som oftest noget Andet under et saadant Edelmød.

Nogle Dage forinden Cathcart gjorde dette Forslag at flytte de Sindsfvage paa Hospitalet, havde Peymann forlangt en Vaabenstilstand paa 36 Timer paa dette Punkt, for at kunne bortflytte Hospitalet, der laa meget udsat for Fæstningens Ild. Men Generalen havde svaret: at man hertil vilde tilstaae 4 Timer, fra den Tid at regne, da den første Bogn kom ud af Fæstningens Port, og overlod man Balget imellem Kloffen 4 og 8 samme Dag eller 8—12 næste Formiddag.

Men samme Dag havde det været en Umulighed at foretage Flytningen, da man ikke strax havde de fornødne Bogne ved Haanden til at transportere saa mange Syge og Banvittige, tilligemed deres og Hospi-

talets Effecter, i en saa kort Tid. — Heller ikke næste Dag saae man sig istand til at foretage Flytningen af St. Hans Hospitalets Lemmer paa den af Gjenden fastsatte Tid, og derfor tilkjendegav man den fjendtlige General skriftligt, at det var umuligt at flytte Lemmerne paa den korte Tid, og at man derfor maatte overlade Hospitalet samt disse til deres Skjebne og den fjendtlige Armees Menneskekjærlighed.

Man synes at have paatænkt et Udfald, som dog ikke fandt Sted, for ikke at forhindre den af Englænderne tilbudne Flytning, hvilket medtog hele 12 Timer, istedetfor 4, skjøndt det havde været en let Sag for Gjenden med sine mange Hjælpemidler at kunne flytte det paa en langt kortere Tid.

De ulykkelige Hospitalslemmer bragtes først til Frederiksberg, hvor de bleve indespærrede i Kirken, men senere til Frederiksborg og tildeels til Frederiksværk.

VIII.

Generalerne Castenskjold og Orholm samt Landeværnet.

Vi ville nu forlade Kjøbenhavn og dens nærmeste Omegn for at skildre de Foranstaltninger, som der foretoges i det Indre af Sjælland til dens Undsætning.

Under sit korte Ophold i Hovedstaden havde Kronprindsen udnævnt Generallieutenant Joachim Melchior Holten v. Castenskjold, Chef for det sjællandske Rytter-Regiment til at samle og commandere Landeværnet paa Sjælland, og Generalmajor Peter Lotharius v. Orholm til Chef for søndre-sjællandske Landeværns-Regiment. Tillige var der strax affendt Estafetter til de forskjellige Amtmænd, for snarest muligt at sammenkalde dette Landeværn, der nu i Særdeleshed skulde tjene Hovedstaden til Undsætning.

Da megen ubillig Spot, endog i vore Dage, er bleven de af Landeværnet bestaaende Tropper, som nu skulde staae Hovedstaden bi imod Englænderne, til Deel, ville vi her, for at vise hvor ubilligt og eenfaldigt dette Urdømme har været, omtale dets Organisation og Forsatning.*)

*) Efter Blom.

Ved Englændernes forestaaende Angreb 1801 oprettedes Landeværnet første Gang af de Soldater, der havde udtjent ved den staaende Armees. Det i Sjælland og paa tilhørende Smaaøer udtjente Mandskab, imellem 30 og 45 Aar, blev tilsammen inddeelt i to Regimentter: det nordre- og søndre-sjællandske, første paa 9, andet paa 10 Batailloner à 4 Compagnier paa 150 Mand, og skulde saaledes tilsammen udgjøre 11 til 12000 Mand. Officererne ved denne Militis bestode kun for en Deel af slige, som tidligere havde tjent, og enten vare affedigede, paa Bartpenge eller i Stillingen, der endnu tillod dem at gjøre Tjeneste; men bleve ikke lønede uden paa Feltfod, med Undtagelse af Regimentschefen, Bataillonscommandeuren, een Capitain ved hver Bataillon, samt Adjutanten, hvilke havde en fastsat Fredsgage. Landeværnets Dvælseser havde rigtig nok fra Begyndelsen af været bestemt til fem Dages Compagni- og een Dags Bataillons-Exercits hvert andet Aar i de 6 første Tjenesteaar, men denne i sig selv meget ringe Dvælses blev, deels fordi man manglede tilstrækkelige Befalingsmænd, deels fordi man tog Hensyn til Mandskabets borgerlige Liv, deels vel ogsaa fordi derved sparedes Penge, aldrig nogensinde foretaget, saa at denne Militis ligesom sin Oprettelse blot stod paa Papiret.

Af de 19 Batailloner Landeværn fra Sjælland og Smaaøerne vare strax 8 Batailloner fra Kjøbenhavns og Kronborgs-Amter, som de nærmeste, blevne indkaldte til Tjeneste i Hovedstaden, saa at kun 11 Batailloner (3 af nordre-, 8 af søndre-sjællandske Regiment) nu kunde gjøre Tjeneste.

Dagen efter at have erholdt sine Ordre indfandt General Castensfjold sig i Kjøbenhavn for at faae udleveret Vaaben fra Arsenalet til Landeværnet. Men uagtet der var commanderet een Officeer med fornødent Mandskab for hver Bataillon, for at modtage Armatur og Munition, og føre det ud til Bataillonernes Forsamlingssteder, fik de kun, formedelst Forretningernes Trængsel og Uoverkommelighed i de første Dage efter Fjendtlighedernes Udbrud, udleveret 2,634 Geværer og henved 85,000 skarpe Patroner. Med Artilleri saae det imidlertid værst ud. Hvert Landeværns-Regiment skulde, ifølge Planen, tildeles 4 tre-pundige Kanoner, men — om det nu var Generalens eller Arsenalets Skyld, enten af Glemsomhed eller af Mangel paa Eftertanke i den grændseløse Hurlumhei, hvormed Alt skulde tilveiebringes, ordnes og udleveres — først om Morgenen den 16de August, samme Dag som Landgangen fandt Sted, kom General Castensfjold udenfor Hovedkvarteret og forlangte Kanoner af Artillerichefen. Skjøndt der strax blev givet Ordre at mobilisere et Feltbatteri under Artillerilieutenant Castensfjold, blev der af disse Kanoner samme Dag kun 2 Tre-pundinger færdige med Ammunition og Tilbehør, hvilke allerede om Eftermiddagen afgik til Roeskilde, under Ansørsel af Stykjuncker Sellesen, da Artilleriet ikke saae sig istand til at undvære een eneste Officeer af Garnisonen. Mere blev ikke udleveret paa Grund af Byens Indeslutning den følgende Dag.

Castensfjold reiste nu henimod Eftermiddag til Ringsted til de der forsamlede Batailloner, med hvilke han allerede Dagen efter begav sig til Roeskilde, hvor

de armeredes med de fra Kjøbenhavn affendte Baaben. Hovedkvarteret blev taget paa Lethraborg. Englænderne, der snart bleve underrettede om dette Corps's Nærhed af Hovedstaden, udsendte Oberst Røden med en Deel af tredie Husarregiment den 20de August til Glostrup, og en Escadron af disse Husarer bleve beordrede at recognoscere i Nærheden af Roeskilde. En halv Miil fra denne By bleve nogle af vore Bedetter overrumplede i Daggryet, saa at 16 Mand bleve tagne tilfange og 29 Heste gjorte til Bytte. Da de fjendtlige Husarer forfulgte vore Flygtninger til Roeskildes Porte, bleve de her modtagne af en levende Infanteriild og slagne tilbage med et Tab af 4 Husarer og 2 Heste. Samme Dag vendte Detaschementet tilbage til Kjøbenhavn.

De til Forposter brugte Tropper bestode af 120 Landryttere under Anførsel af Godseier Grandjean. Hele dette Commando besad ikke een Sabel, Pistol eller noget Gevær; dets hele Bevæbning bestod kun i Pikker paa Træffast, et Baaben, der af Alle er det vanskeligste at bruge med Fordeel imod en bevæbnet Fjende. Saadanne Krigsmænd, om de ogsaa besidde baade Mod og den bedste Villie, kunde naturligviis ikke drive Fjenden tilbage.

Fjendens Angreb bevægede imidlertid Castenskjold til Ratten imellem den 21de og 22de August at fjerne sig fra Kjøbenhavn og tage en Stilling omtrent een Miil vest for Roeskilde paa Høiderne ved Landsbyen Kornerny og Allersløv, dækket i Fronten af den forbi samme mod Nord løbende Leireaa, som falder i Roeskildesfjorden. Her troede han at have No til at øve og ordne sine 7 Batailloner.

Generalquarteermester=Lieutenant, Capitain Wenzel Haffner, der var sendt fra Kronprindsen, stødte her til ham og overtog fra den 23de August paa en Maade Forretningerne som Næstcommanderende.

Generalens hele Styrke beløb sig til 2,800 Mand Infanteri, 300 Mand Cavalleri, hvoraf 50 Mand af sjællandske Rytterregiment under Ritmester Ludvigsen, 30 Mand af Exerceerskolens Mandskab, nogle Husarer, Resten Landeværn paa Bønderheste, der ikke kunde staae for Skud, og endelig af Artilleri, 9 Kanoner, hvoraf 6 Trepundinger og 3 Sexpundinger med en Besætning af omtrent 100 Mand, saa at det Hele beløb sig til 3,200 Mand.

Denne ubetydelige Styrke var imidlertid ikke i nogen slagfærdig Tilstand, og Castensffjold maatte, saa godt Omstændighederne vilde tillade det, armere, organisere, klæde og føde sit Corps. Uagtet han altid havde tjent ved Cavalleriet, viste han dog, uagtet sin høie Alder, megen Virksomhed. Han tog Menige til at forrette Underofficers=Tjeneste, og Underofficerer til at forrette Officers=Tjeneste, da man neppe havde een Officer ved hvert Compagni. Af Geværer var der kun kommen til denne Afdeling 1,674 Stykker, og Mangelen paa dette Vaaben maatte erstattes ved hvadsombhelst man af Vaaben, som Jagtgeværer, Spyd o. d. l. kunde erholde hos Omegnens Beboere.

„Heste og Folk,“ yttrede Generalen i en Skrivelse, „kommer Der nok af; men en Sabel eller Kaarde er en Sjældenhed, og Folkene ere ikke nok øvede.“ Man tog nemlig enhver Leddiggjænger, satte ham paa en

Bogn, transporterede ham til Armeen, og troede nu at en saadan Stymper i Løbet af 2 til 3 Dage uden Klæder, Forpleining, Baaben o. d. l. skulde blive en dygtig Soldat.

Ammunition manglede man ogsaa, og af Blyet af Taget paa en afbrændt Kirke blev der støbt saavel Kugler som Kardætser. Hvad Proviantøringen angik, levede Mandskabet af hvad de i Begyndelsen havde medtaget i deres Madposer, men da denne var tømt, fandt ingen regelret Forpleining Sted og de maatte nøies med hvad deres Bærter vilde give dem. Paa Brød og Brændeviin var der ingen Mangel, men Kjød, Flæsk og Ost, vor Landsfolks fornemste Næring, manglede derimod. Senere ved Kornerup og Kjøge blev der fra en stor Deel af de nærmeste Godser sendt en Mængde Levnetsmidler til Leiren. Af Amtmændene og andre Dyrigheds personer vistes der ogsaa den største Iver og Activitet. Menigmand selv var uførtroden og villig, skjøndt de fleste havde maattet forlade deres Hjemstavn midt i den travleste Høsttid og kunde indsee at vore Krigsanstalter vare slette. For en stor Deel var Mandskabet iført deres sædvanlige Bondedragt og havde Træsko paa Benene. Man kan vist med Rette sige, at neppe nogen sinde var en Armee bleven samlet under saa pludselige, ufordeelagtige og hjælpeløse Forhold, som denne, da den, saa at sige, manglede Alt.

Den 26de August forlod General Castensfjold sin Stilling ved Kornerup og marscherede til Kjøge, hvor han posterede sig bag Kjøge=Åa og indquarterede sine Tropper deels i Byen, deels i den nærmeste Omegn og deels i en foran Byen slaaet Leir. Her fortsatte

han Organisationen af sit Corps og øvede Tropperne i Baabenbrug.

General Dyholm, der skulde samle og ordne den Deel af det søndresjællandske Regiment som hørte hjemme paa Verne Lolland, Falster og Møen, havde i Kjøge mønstret en Bataillon af nordresjællandske Regiment under Major, Grev Moltkes Commando, og ankom den 17de til Stege, hvor han traf den 10de eller mœnske Bataillon under Major Røye samlet men uden Baaben. Borgerne og Byens Beboere maatte derfor, saa meget det var dem muligt, yde hvad Baaben og Ammunition de formaaede, og dette skete ogsaa med saa stor Beredvillighed, at de til de skarpe Patroners Forfærdigelse endog afleverede Lodderne til deres Stueuhre. I Stege fandtes der to trepundinge Kanoner, som havde staaet der siden Aaret 1801, hvilke bleve overleverede til en Capitain Wachtmann, der tidligere havde været Artillericadet. Den blev dernæst saa godt som muligt sat i Forsvarsstand, dog fattedes man Skyts til at armere Søbatterierne med.

General Dyholm gif derpaa over til Nykjøbing paa Falster, hvor han fandt Falsters- eller 9de Bataillon under Major Krieger. Mandskabet besværede sig udenfor Generalens Dvarteer over partiis Indkaldelse, da mange unge og ugifte Karle vare blevne hjemme, medens gamle Gaardmænd maatte møde. Mange af disse Folk havde ikke været samlet i 7 Aar, de havde derfor glemt Subordination og kjendte ikke deres Officerer. Den følgende Dag var Mandskabet lige gjenstridigt og lod sig kun med Møie opstille. Da der var tilsagt meer Mandskab end der skulde bruges, fik de ældste Gaard-

mænd og de uundværligste Haandværkere Tilladelse til at gaae hjem. De bleve derpaa inddeelte efter Vaabenart og forlagte udenfor Byen for at besætte de vigtigste Punkter i Nærheden. Da flere fjendtlige Baade nærmede sig Kysten, frygtede man for en fjendtlig Landgang, og et næsten almindeligt Dyløb og en Flytning paa alle tre Der fandt Sted, men snart viste det sig at det var blind Allarm.

Efter at Dens Forsvar var ordnet ligesom paa Møen og Fyret paa Gjedser=Odde sluffet, reiste Generalen samme Dag til Sagfjøbing paa Lolland. Han gav, i det han kom forbi Nysted, Ordre til 8de Bataillon under Major Oldeland at afmarschere, og tog derpaa til Maribo, hvor han overdrog den i Nærheden boende Major Wickfeldt Commandoen over hele Lollands Kystmilice. Her overbragte Ritmester v. Dvalen en Ordre fra Kronprindsen til Generalen, om at forene sig med Castenskjold. Dette havde Dyholm allerede tidligere forgjæves foreslaaet denne, igjennem sin Adjutant, Major Holstein. Castenskjold havde ikke turdet indlade sig herpaa, før han fik nærmere Ordre fra Kronprindsen, skjøndt denne i sin Udnævnelses Ordre af 11te August udtrykkelig havde givet ham frie Hænder til at handle efter bedste Etjønne, og han maatte indsee det Gavnlige i en Forening med Dyholm.

Den følgende Dag mønstrede og inddeelte General v. Dyholm i Raskov den 7de Bataillon under Major Gamsts Commando paa samme Maade som de forhen mønstrede Batailloner. Den samme Brangvillighed fandt Sted her iblandt Mandskabet, tildeels foranlediget af Byens Borgere, der ønskede at beholde Bataillonen

til Dens eget Forsvar. I Naffkov fandtes ogsaa 2 tre=pundinge Kanoner, der overdroges til en forhenværende Artilleri=Officer, Capitain Sjøldsteds Commando.

Da Landeværnets Bestemmelse lyder: „at de Mænd, som ere øvede i Baaben, skulde ene og alene opfylde den Pligt at bidrage til at forsvare den Provinds, hvori de boe og opholde sig, imod fjendtlig Bold, uden at indlemmes i den staaende Krigshær,“ var det ikke besynderligt, at Landeværnet ikke syntes om at bruges uden for dets Hjemstavn.

Da Landeværns=Bataillonerne derfor skulde afmarschere eller gaae over til Sjælland, reiste sig Gjenstridigheds=Manden i dem Alle. Det var forgjæves at Generalen talte med dem om: „Patriotisme, Pligten og Æren i at hjælpe de sjællandske Brødre, der kæmpede for Konge og Fædreland, o. s. v.“

De Paagjældendes Paastand, at forblive, hvor de havde hjemme, paa en Tid da Sjenden bloferede Derne, var altsaa grundet paa Loven selv og kan derfor ikke aldeles fordømmes.

Nu kom mod Aften Generalquartiermester=Lieutenant Haffners Ordre til Dyholm, usfortøvet at marschere til Sjælland og sætte sig i Forbindelse med General Castenstjold. Den 8de Bataillon i Nysted fik nu altsaa Ordre til at marschere næste Dag, den 23de August, til Sundby=Færge og 9de Bataillon i Nykjøbing til Grønsund=Færge, hvor de skulde oppebie yderligere Befaling. Den 7de Bataillon i Naffkov erholdt Ordre til at marschere samme Dag til Maribo, og næste Dag, den 24de August, til Guldborg=Sund; og Major Holstein fik Befaling at gaae til Falster og Møen og

derfra overføre 9de og 10de Bataillon til Kallehave i Sjælland.

Fra Chefen for 8de Bataillon indløb den Rapport, at Mandskabet viste Uvillighed ved at forlade Den og at især det 1ste Compagni, som laa i Sundby, ikke vilde gaae over Færgestedet. Det lyffedes imidlertid Stiftamtmanden og nogle Godsbesiddere at bevæge dem til at gaae over til Falster. Men næste Dag, da General Dyholm kom til Nykjøbing, var her samme Uvillie hos Mandskabet af et der liggende Compagni af 9de Bataillon. Ogsaa 7de Bataillon vilde ikke gaae over med Færgen ved Guldborg. General Dyholm taltale Mandskabet her, lod en Lieutenant tage Fanen i Haanden, gif selv foran den og raabte: „at hver brav dansk Mand skulde følge ham.“ En Snees Mand fulgte vel denne Opfordring; men Resten skreg og støiede, ja! truede endog med at skyde paa dem, der fulgte Opfordringen; da Generalen imidlertid var gaaet om Bord og stillede sig med Fanen i Forstavnen af Færgen, strømmede Alle til og vare om kort Tid ombord.

Den venstre Colonne eller 7de og 8de Bataillon var den 25de og 26de August kommen over til Bordingborg. I denne By fik Generalen opspurgt en gammel Artillerist til at forfærdige end flere Carduser, ogsaa indrettede han der et Feltbageri, som kunde eftersende det fornødne Brød til hans Corps. Nogle Trommer vare de eneste Krigsinstrumenter Generalens 4 Batalioner eiede og derfor fik han kjøbt sig en gammel Trompet hos Stadsmusikanten. Senere maatte nogle Violin-

spillere i Spidsen af Colonnen paa Marschen opmuntre Mandskabet med Musik paa deres flette Instrumenter.

Om Natten til den 26de August erholdt General Dyholm Rapport fra Major Holstein, at 9de og 10de Bataillon var i fuldt Oprør og vilde ikke gaae over fra Koster til Kallehave. Da Generalen ilede did fandt han det i Koster værende Compagni af 10de Bataillon i tumultarisk og tildeels beskjænkent Tilstand. Han lod Generalmarschen slaae, opstillede Mandskabet og lod da oplæse det fra Kronprindsen ham tilstillede Dpraab; det lod saaledes:

„Til Kongens troe Undersaatter i Sjælland, Moen, Falster og Lolland.“

„Landsmænd! Jeg opfordrer Eder at gribe til Vaaben imod en Fjende, der ikke alene overfalder Eder voldsomt, men endog nærmede sig Eders Kyster under Benskabs Maske! Grindrer, at I nedstamme fra Forfædre, der gjorde sig udødelige ved Mod og Enighed. Konge! Arne! og Fædreland! Dette være Eders Løsen, og Intet er umuligt. Velan! griber til Vaaben! forsamlers Eder under Dannerkongens Faner og fordriver Alt; thi Intet kan da modstaae Eder! Min eneste Kummer er, at jeg ikke i nærværende Dieblif kan segte i Eders Spidse.“

Efter at denne Dpfordring var endt, raabte Generalen og Officererne 3 Gange Hurra! hvilket imidlertid kun besvaredes med Tausshed.

Fanen blev derfor atter ført foran og nu commanderedes der: høre om! Marsch, Marsch!“ medens General Dyholm igjen selv stillede sig med Fanen. Men kun omtrent en 40 Mand fulgte ham, de Dvrige

bleve støiende og larmende tilbage, uden at agte paa deres Officerers Tiltale, og Generalen gik endelig over til Kallehave med det Mandskab, der var gaaet ombord i Færgeren.

Han vendte snarest muligt tilbage igjen til Koster hvor 9de Bataillon var ankommen. Ogsaa af denne kunde han kun bevæge 20 Mand til at følge sig, og befalede derfor Officererne at fratage Mandskabet deres Baaben. Men Folkene satte sig til Modværge og det var med Nød og neppe at man bemægtigede sig Kanonerne. Mandskabet blev derpaa beordret tilbage til Stegø, og Officererne og Kanonerne indfibedes og gik til Sjælland.

Nu marscherede Generalen den 26de August med 7de Bataillon til Præsto og 8de til Beldringe og Omegn, med Hovedkvarteret paa Nysø. Den følgende Dag fortsatte begge Batailloner deres Marsch til Fagø. General D'holm erholdt denne Dag en Befaling fra General Castensfjold at ile til Rjøge, og vilde denne General ved et udsendt Detaschement dække hans venstre Flanke.

Om Aftenen indløb der Rapport fra Majorerne Krieger og Røye, at det var lykkedes dem at bringe deres Batailloner over Bandet, og erholdt de derfor Ordre at følge efter saa snart som muligt. Fra Castensfjold hørte man imidlertid intet, og en paa Recognoscering udsendt Lieutenant blev næste Morgen gjort til Fange.

Den 28de August naaede Colonnen Rjøge, og General Castensfjold befalede, at de to først commanderende Batailloner skulde indkvarteres i Byen, og de

to andre, hvilke man først formodede skulde ankomme næste Morgen, i Teltene Norden for Byen. Indquarteringen af disse to Batailloner forarsagede mange Banfælsigheder og man brugte saa megen Tid dertil, at man først var færdig dermed over Midnat.

Paa denne Tid ankom den 9de Bataillon udenfor Byen, hvor den bivouaquerede, den 10de derimod, der havde marscheret hele Natten, ankom først næste Morgen Kloften omtrent 9 til Kjøge. Begge Batailloner havde ved en forceret Marsch indhentet den ved deres Opsætsighed og Uvillie tabte Tid.

IX.

Slaget ved Kjøge*).

Den næste Morgen, den 29de, ganske tidlig før Dagens Frembrud, blev man underrettet om at Fjenden var i Anmarsch og allerede ved Carlslande, omtrent een Miil norden for Kjøge.

Formodentlig som en Følge af Efterretningen om General Castenskjolds Afmarsch til Kjøge var allerede den 27de August den engelske Reservedivision under General Wellesley afgaaet fra Beleiringshæren mod Roeskildeskro, som Foreningspunktet for Veiene fra Roeskilde og Kjøge. Den Styrke, der nu rykkede frem mod Castenskjold, bestod af 3 Regimenter, det 43de, 52de og 92de Regiment under Brigadegeneral Stewart, af 1ste Bataillon af det 95de Regiment under Oberst Beckwith, og et ridende Batteri under Capitain Newhouse, hvormed senere en Deel Hannoveranere under General Einsingen, bestaaende af 8 Escadroner, 6te Bataillon af den tydske Legion, samt et ridende Batteri under

*) Dette Afsnit samt det foregaaende er for en stor Deel taget efter Blom, Pag. 93 til 118.

Capitain Sympher forenede sig, saa det Hele udgjorde omtrent 6000 Mand.

Da man var kommen til Roeskildetro posteredes Oberst Reden med Avantgaarden, bestaaende af 2 Escadroner, ved Bellsensbæk, for at iagttage Strandveien fra Kjøge og dække Beleiringshæren mod et fjendtligt Forsøg fra denne Kant.

Den næste Morgen, den 28de August, blev der fra Wellesleys Division detacheret et Corps under General Linsingen til Roeskilde, da man formodentlig antog at Castensfjold endnu stod ved Kornerup eller nærmede sig fra denne Kant.

General Linsingens Corps bestod af:

6 Escadroner Cavalleri under Oberst Alten, tilsammen 510 Heste;

43de Infanteriregiment;

5 Compagnier af det 95de Regiment;

6te Liniebataillon af den tydske Legion, tilsammen 1,991 Mand, under Oberst v. Hohnstedt, og et halvt ridende Batteri af den tydske Legion under Capitain Wisleben, omtrent 97 Mand.

Disse Tropper udgjorde saaledes ialt næsten 2,600 Mand.

Da Linsingen meldte Wellesley at de Danske allerede for længe siden havde forladt Roeskilde og vare marscherede til Kjøge, besluttede Generalen at angribe dem der. Han aftalte med Linsingen, at denne skulde udhvile sit Corps efter dets Marsch til Roeskilde og den næste Morgen ganske tidlig bryde op, for ved Lille Salby at gaae over Kjøgeaa og falde de Danske i venstre Flanke, medens Wellesley selv med Hoved-

styrken og de tvende Husar-Escadroner under Oberst Reden fulgte Landeveien til Kjøge, for at angribe denne i Fronten.

Da Meldingen fra vore Forposter, at Fjenden var i Anmarsch paa den anden Side Skillingstroen, naaede Eastensfjold, var den sjællandske Deel af Landeværnet allerede udrykket til Exercits, et Beviis paa, at man aldeles ikke ventede noget Angreb. Generalen kom vistnok ikke i en liden Forlegenhed ved dette Budskab. Han skulde rykke med en Armee, som den vi kjende, mod veldisciplinerede og udrustede Tropper. Angreb han Fjenden, saae han at han umulig kunde seire, og gif han tilbage, udsatte han sig for Dadel. Han saae ingen anden Udvei for sig, end at blive staaende og falde med Baaben i Haand, som dog var en hæderlig Udvei.

Eastensfjold befalede Troppernes øieblikkelige Samling, og Dyholm fik Ordre at besætte Skillingstroen med 7de og 8de Bataillon samt 2 Kanoner under Lieutenant Schultes. Der medgif imidlertid nogen Tid inden man fik disse Batailloner samlede og uddeelte 30 Patroner til hver Mand.

De 2 Kanoner havde imidlertid faaet Ordre, at rykke frem i Jilmarsch, og Rytterfeltvagten at recognoscere, men snart underrettedes man om, at Fjenden havde besat Skillingstroen. Dyholm lod nu 2 Compagnier af 8de Bataillon besætte Øsemagleby indtil 9de Bataillon ankom. 80 Mand Cavalleri bleve satte paa høire Fløi, nærmest Stranden, og de to Kanoner spillede foran Fronten. Fjenden opførte nu sit Artilleri

paa sin venstre Fløi nær ved Stranden, med Cavalleriet paa samme Fløi og beskød Dyholms Front med sit ridende Batteri paa 12 Kanoner. Lieutenant Schultes betjente sin Kanon saa godt han kunde, men i den Hurlumhei, hvori disse vare komne afsted, havde han ikke faaet den fornødne Ammunition med sig. En afsendt Officeer kom tilbage fra Kjøge med den Bædd, at Ammunitionsvognene vare indespærrede i Kirken, og Dørene til denne aflaaede. Lieutenant Schultes havde snart forskudt sig, og maatte nu gaae tilbage, indtil han kunde erholde nye Karduser. Men paa denne Retirade maatte han lade den ene Kanon blive tilbage, fordi en Hest var bleven skudt og Seletøiet revet itu, og Hjenden bemægtigede sig nu Kanonen. Dyholm gav sit Cavalleri Ordre til at attackere og erobre Kanonen, men da dette Cavalleri blev beskudt med Granater, og dets utilredne Bønderheste ei vilde staa for Skud, traf det sig ogsaa tilbage. Infanteriet, der ogsaa blev beskudt af Hjenden, saa ikke saa snart at Cavalleriet flygtede, førend det uden Ordre fulgte dets Exempel, og, naagtet Generalen samlede sine Officerer, gjorde Alt for at standse Folkene, nyttede det intet, og de standsede ikke før de havde naaet de udenfor Kjøge liggende Grøfter og Gjærder.

Her havde imidlertid General Castenskjold vundet Tid til at opstille de 4 sjællandske Batailloner i en Linie udenfor Byen ved det saakaldte „hvide Kæ“, med sit Cavalleri paa høire Fløi tæt ved Stranden, noget foran Infanteriet, samt ladet opføre 6 Kanoner deels paa Landeveien, deels foran Bataillonerne.

Resten af Infanteriet kom ikke ud af Rjøge eller frem over Naen, enten det nu var ved et Tilfælde eller fordi den skulde tjene til Reserve.

Wellesley, der endnu ikke var kommen i Forbindelse med sit høire Flansecorps, havde af den Grund fulgt langsomt. Da han antog at de af Rjøge udrykkede Batailloner gjorde en Bevægelse til venstre, besluttede han at holde sin høire Fløi tilbage og foretage en Attaque en échellon fra venstre Fløi. Efter engelske Beretninger traf vort Landeværn sig tilbage til en Forskandsning, formodentlig en Markgrøst, som de havde opkastet foran Fronten af deres Leir udenfor Rjøge, og da det 92de Regiment syntes at berede sig til at storme den, ordnede de danske Ryttere sig paa Strandbredden, for at falde det i venstre Flanke. Wellesley kaldte nu sine 2 eneste Escadroner fra høire Fløi til Understøttelse for sin venstre, og tog det 43de Regiment som sin midterste Echellon tilbage i anden Træfning, til Reserve for sin fremrykkende Infanterilinie. Nu paafulgte der et Angreb af Oberst Redens Husarer, der formodentlig kastede den Smule dansk Cavalleri her var tilstede. Den bagved holdende 5te Landeværns-Bataillon, som stod nærmest Stranden, og leed en Deel af Hjendens heftige Kardætskild, trak sig derpaa tilbage. Men vore Skarpskytter og andre Tropper vedbleve at holde de foranliggende Grøfter og sendte derfra deres velrettede Skud imod Hjendens Linie. Da gjorde det 92de Infanteriregiment med fældet Gevær et Angreb paa den formeentlige Forskandsning, og nu blev hele Landeværnet i fuldkommen Orden kastet ind i Byen.

Derpaa rykkede Oberst Reden frem med sine Husarer, efter ham fulgte det 95de Infanteri-Regiment og endelig hele Infanteriet. — General Castenskjold retirerede nu ogsaa, da han, som han siger i sin Rapport, Ingen saae imellem Rjøge og Fjenden uden sig selv og sine Adjutanter.

I den største Uorden trak vore Tropper sig igjennem Byen, og Forvirringen steg til det Høieste, da Fjenden rykkede frem med sit fortræffelige ridende Artilleri, opførte et Par Kanoner i Byens Port, og skød med Kardætsker langs Gaderne. Det var nu umuligt at standse de Flygtende, i Særdeleshed da Trængslen i Gaderne af Kanoner, Bagagevogne, Folk og Heste var saa stor, at Passagen næsten var ufremkommelig.

Paa den søndre Side af Rjøgeaa stod Capitain Wagtmann med 2 Kanoner og en Deel af 10de eller den mænnske Bataillon, som nu, udmattet og udaset af Nattemarschen, var ankommen til Balpladsen. Efter General Dyholms Ordre opstilledes der 4 Kanoner, samt en Deel af den 9de Bataillon under Capitain Bjerring til Broens Forsvar. Capitainen stod uroffelig og forsvarede Overgangen over Broen meget modigt. Det fjendtlige Cavalleri blev ogsaa standset ved Broen af vore Kanoners virksomme Ild. Men vort Infanteri og Cavalleri var nu engang betagen af Skræk, man havde tabt Modet, Mandskabet var ikke at bevæge til at gjøre Holdt, skjøndt Castenskjold reed foran det, ja, endog sprang af Hesten for personlig at føre en Bataillon imod Fjenden. Desuagtet havde man dog faaet en Deel af Mandskabet samlet og standset, og man

havde vist ogsaa bragt det i Orden og til Bestindelse igjen, naar ikke et fjendtligt Corps, bestaaende af Tægerne af det 43de og 95de Regiment, 4 Escadroner Husarer og 4 Kanoner, som hørte til det før omtalte Flansecorps under General Linsingen, havde angrebet det i Ryggen.

Denne var samme Dags Morgen Kl. 5 brudt op fra Roeskildedanten, og havde ved Drsted gjenforenet sig med 2 Escadroner under Major Grote, som om Natten vare blevne sendte derhen, for at iagttage og indhente Efterretninger om Castenskjolds Afdeling. Efter kort Rast fortsatte Linsingen sin Marsch over Ladager til Giby, hvor han standsede, og efter at have udsendt et Reconosceringsparti under Major Blessen, besluttede sig til at gaae over ved Lellingegaard. Major Blessen fandt den herværende Bro afbrudt, lod derfor sit Detaschement vade igjennem Naen og oppebie sit Infanteri paa den søndre Side. De medfølgende Pionerer istandsatte først Broen, der medtog en halv Times Tid, og nu først gik Infanteriet over og det kun i rodeviis. Det medfølgende ridende Artilleri maatte derimod vade igjennem, uden at møde den mindste Modstand fra dansk Side, da Landeværnet, efter at have afbrudt Broen, ikke mere ændsede dette Overgangssted i dets venstre Flanke. Linsingen fortsatte sin Marsch igjennem Lellingegaard og videre mellem Naen og den søndenfor liggende Skov, lod den foranliggende Deel af denne assøge ved et Detaschement af det 43de Regiment, med hvilket 4 Escadroner under Oberst Victoir Alten fulgte i Retning imod Rjøge, medens en Deel af det 95de Regiment, tilligemed de 2 Escadroner under Major Blessen,

sendtes igjennem Skoven til høire af Colonnen, for over Mashøi og Svansbjerg at sætte sig i Besiddelse af Broen ved Søllerup, mellem Herfølge og Søder, og derved affjære de Danske Retraiten. Hovedcorpset, bestaaende af den øvrige Deel af det 43de Regiment, samt 6te Bataillon af den tydske Legion, fulgte dem i Linie, ligesom Artilleriet efter Cavalleriet.

Da vore Tropper saaledes saae sig angrebne saavel i Flanken som i Ryggen, maatte Alt vige. Imidlertid gjorde de dog først en tapper Modstand, hvorved Major Plessen med Skytterne af 6te Bataillon af den tydske Legion og 2 Escadroner Husarer led et ikke ringe Tab, tvende Lieutenanter bleve saarede, den ene dødeligt, desuden havde Husarerne 16 andre Saarede og 22 Heste beskadigede, især af 3die Husarregiment.

Hadde man ikke afbrudt Broen ved Lellinge saa vilde Overrumplingen have været aldeles complet, men Fjenden var bleven betydelig opholdt paa denne Kant. Enhver søgte nu, som han kunde bedst, at redde sig; den største Hob ad Landeveien til Ballø og Resten over Marker og Hegn henimod Clemenstrup og Herfølge, kastende overalt Armatur og Mundering fra sig. Dog blev mangen kjæk Mand staaende bag Grøfter og Gjærder, eller dækket af Kornet paa Marken, og skjød paa den omsværmende Fjende, som derved led et ikke ubetydeligt Tab. Da det hannoveranske Cavalleri red igjennem Rjøge fyrede vort Infanteri paa det og lod sig nedskyde af det engelske Fodfolk.

De dygtigste Linietropper af samme Styrke som Fjendens vilde, under lignende Omstændigheder, have

havt nok at gjøre med at forsvare sin Stilling, langt mindre vort Landeværn og vor Kystmilice, hvis Bevæbning og Organisation vi have omtalt. Et almindeligt Tilbagetog maatte i alle Henseender være Følgen af et saa pludseligt Angreb fra alle 3 Sider af en saavel factiss som i Antal overlegen Fjende. Officererne gjorde Alle deres Pligt, og søgte at redde hvad de formaede.

Generalmajorerne Castensfjold og Dyholm opgave heller endnu ikke Forsvaret, og den sidste fik den Roes af sin Chef: „at han gjorde hvad han kunde, for at opmuntre sine Folk og holde dem sammen.“ Artilleriet kæmpede ogsaa med megen Tapperhed, og fortjente al Roes.

General Dyholm trak sig nu tilbage til de ved Landsbyen Hersfølge liggende Høider, omtrent $\frac{3}{4}$ Miil sydvest for Kjøge, og besatte den derværende Kirkegaard, som ligger paa en Bakke, for om muligt at skaffe Castensfjold Tid til at samle de øvrige Tropper. Men den Styrke, som General Dyholm her kunde byde over, der angives forskjelligt til 120 eller 400 Mand, var i enhver Henseende for ringe til at byde Fjenden Spidsen. Af Artilleri havde Dyholm intet, thi de to medhavende Kanoners Lavetter vare paa den sidste Retraite gaaede itu og blevne liggende i en Grøft. Grøften udenfor Kirkegaarden lod Generalen nu besætte af 50 Mand og paa Beien ved Hospitalet lod han 40 til 50 Landeværns-Cavallerister gjøre Holdt; men alle disse trak sig tilbage, da de saae, at den store Høb af Flygtninger forlode Hersfølge, saa at General Dyholm blev staaende alene paa Kirkegaarden med sit Commando.

Hans Folk vare imidlertid ved godt Mod og havde den bedste Villie til at modstaae Fjenden.

Oberst Alten havde faaet Ordre af Linsingen, da denne havde passeret Clemenstrup, at angribe Dyholm, og han lod nu sit Artilleri beskyde Kirkegaarden fra den østenfor liggende Møllebakke, medens nogle Skytter af det 95de Regiment angreb den i Fronten, og 4 Escadroner omgik den i venstre Flanke.

General Dyholm vilde have truffet sig tilbage til Kirken og sendte Bud efter Kirkenøglen; men Præst saavel som Degn vare forsvundne, saa at Kirken maatte opbrækkes, hvorved nogen Tid forløb. En Tropp Husarere gjorde paa denne Tid et Angreb, men blev modtaget af en saa velrettet Ild, at Anføreren og flere Mand styrtede af Hesten og Resten vendte om.

Lidt efter lidt besatte nu de fjendtlige Skytter Grøften i Fronten af Kirkegaarden og understøttedes af en Bataillon Infanteri, beredt til at storme den. Til højre af Kirkegaarden holdt 2 Escadroner Husarere, til venstre af samme en Bataillon let Infanteri af 95de Infanteri Regiment; og, som vi vide, beskød nogle Kanoner paa Møllebakken Kirkegaarden, og nedskød tildeels den forreste Kirkegaardsmuur.

Under saadanne Omstændigheder var det vistnok en Umulighed at holde sig længere, Generalen lod derfor slaae Chamade og sendte Fjenden en Officer imøde med et hvidt Tørklæde for at give Signal til Overgivelse. Da Kirkeaaen i dette Tiemeed blev aabnet, benyttede 16 fjendtlige Husarere under en Lieutenant sig af dette Dieblif til at sprænge ind paa Kirkegaarden, og der

faldt nogle Skud paa begge Sider, hvorved et Par fjendtlige Husarer og nogle Mand paa vor Side bleve faarede. Kloffen 4 om Eftermiddagen faldt de sidste Skud her. General Dyholm blev omringet og udplyndret af de fjendtlige Soldater, men da Oberst Alten kom i det samme, blev han tagen i Beskyttelse af ham, og senere gav endog General Wellesley ham sin Sabel tilbage.

Vort Tab paa Kirkegaarden bestod i 2 Døde og 13 Saarede; iblandt de Sidste, Lieutenant, Baron v. Wedel-Jarlsberg, der erholdt to Sabelhug i Armen, og fangne bleve 5 Officerer, een Tambour og omtrent 120 Mand, samt en Fane tagen.

General Wellesley holdt op at forfølge vort Landeværn ved Herfølge og lagde sig i Qvarteer i og i Nærheden af Kjøge. General Linsingen fik derimod Ordre at forfølge Castensfjold med det ridende Artilleri og Cavalleriet til Sæder, hvor der gjordes en Deel Fanger, medens Infanteriet tog Stilling ved Svandsbjerg; endnu vedblev han at forfølge Castensfjold over Gummerød til Gjernsløv, og udsendte herfra enkelte Detaschementer for at forfølge Veien ad denne Kant til Sletterne ved Ringsted. Hans Infanteri blev imidlertid snart tilbagekaldt for at dække Wellesleys Hovedquarteer i Kjøge med en Forpostlinie fra Lellingegaard over Næshøi, Svandsbjerg og Herfølge til Bidskølle.

General Castensfjold tilbragte den sørgelige Nat efter dette Nederlag i Hasle Præstegaard, omtrent $\frac{1}{2}$ Mil nordvest for Bregentved, og skrev samme Aften sin Rapport til Kronprindsen, hvilken begyndte saaledes:

„Naadigste Herre!

En saadan Melding vilde Gud bevare Deres kongelige Høihed for at erholde oftere!“

Ligeledes tilskrev han General Peymann og meddeelte ham sit Nederlag. Han lod skrevne Sedler sendes omkring, hvori han underrettede det flygtende Landeværn om, at det atter skulde samles ved Næstved, hvor han ogsaa den næste Dag, den 30te August, virkelig foresandt omtrent 2 Batailloner Infanteri, 250 Mand til Hest og 4 Kanoner, hvilket beviser, at han besad en ikke ringe Grad af Mod og god Villie under fortvivlede Omstændigheder. Men da Tropperne vare næsten uden al Ammunition og blottede for Alt, lod Generalen Dagen efter Infanteriet fra Sjælland gaa aldeles fra hinanden, og trak sig med Cavalleriet og Smaa-Vernes Infanteri til den sydlige Kyst af Sjælland. Da han om Natten imellem den 1ste og 2den September blev underrettet om, at Fjenden havde besat Næstved, gif Castensfjold den 2den September med sit tilbageblevne Corps over til Møen og Falster.

Bort hele Tab i dette Slag bestod af omtrent 100 Døde, hvoriblandt Capitain Qvistgaard, Gier af Bibygaard ved Roeskilde og omtrent 150 Saarede, hvoriblandt 4 Officerer, Capitain Nørager, som døde kort efter i Kjøge af sine Saar, og Lieutenanterne Kretschmann, Baron Bedel-Jarlsberg og Rist. Fangne bleve General Dyholm og 57 Officerer, samt 1,100 Mand, og 9 Kanoner erobredes af Fjenden. Ogsaa tabtes en Deel Bagage, Felt-Commissariatet, Felt-Hospitalsvæsenet med alle Lægerne.

Fjendens Tab vides ikke; dog laae der alene i Hospitalet i Rjøge omtrent 80 Saarede; 1ste og 3die Husar=Regiment angave deres Tab til 2 Officerer, 16 Mand og 22 Heste.

Bed General Dyholms Medvirning fik alle de danske Officerer Tilladelse til at reise hjem, imod at udstede et Revers, at de vilde holde sig rolige i denne Krig, men Mandskabet blev uden videre ført ombord paa de engelske Krigsskibe, dog blev der lovet dem, at de ikke paa nogen Maade skulde blive brugte mod deres Fødeland.

Men det materielle Tab vi havde lidt var ikke at sammenligne med den dybe Krænkelse, Nationalsølelsen leed. Den krænkede Nationalære gav sig Luft i Parodier og i satiriske Sidehug saavel til de Høistcommanderende som til den menige Mand selv. En Vise, som gik fra Mund til Mund, endte med følgende Omqvæd om General Castenskjold:

„Ja, han var feig
 Ja, han var feig
 Ja, han var Feig=hedens Fjende!“

Om Landeværnet:

„De stode som Fæ
 „De stode som Fæ
 „De stode som Fæ=drene stode.“

Der nationale Fornedrelse begyndte lidt efter lidt at blive os bevidst, vi ansaae vore Anstrængelser til Lands for frugtesløse og vore Forsvarsanstalter i denne Retning som en unyttig, trykkende Byrde. Militairstanden blev betragtet med Foragt, vore Søfolk alene

ansaaes for dygtige. Først i Aarene 1848—49—50 kom der et Omflag i Folkets Mening. Det viste sig, at vore Soldater kunde taale Sammenligning med andre Landes i alle Henseender, naar de blot anførtes af dygtige og kyndige Officerer, Nationalbevidstheden opvaagenede, og Folkets Tillid til sin egen Kraft er fra den Tid bleven uroffelig.

I de følgende Dage fortsatte Linsingen med sit Cavalleri sin Marsch over Ringsted og Nestved til Bordingborg, hvor han overalt borttog Vaaben og Krigsforraad. Da han havde overtydet sig om, at Landeværnet var gaaet over til Smaasøerne, vendte han atter tilbage til Nestved, og gif efter 2 Dages Ophold derfra til Korsør, for at forviise sig om, at Almuen ikke havde væbnet sig andre Steder i Landet. Wellesley med Infanteriet indtog derimod en Centralstilling imellem Roeskilde, Ringsted og Rjøge, med Hovedkvarteret i Blåsenborg Kro ved Lethraborg.

General Castenskjold blev af Kronprindsen faldet til Kiel, overgav Commandoen paa Døerne til Generalmajor Ewald, og blev naadigt modtaget af Prindsen, der allerede den 6te September skriftligt havde trøstet ham over hans havte Uheld. Da han vendte tilbage til Lolland i Enden af October overtog han atter Commandoen over Døerne.

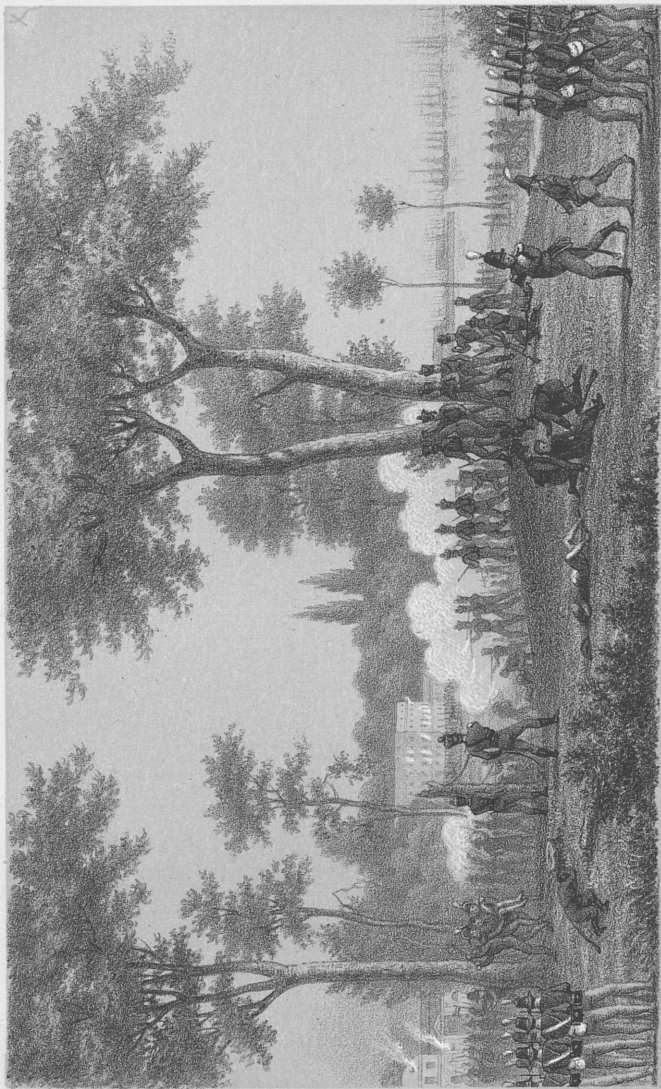
X.

Det 5te store Udfald i Clasens Have; Livjægerenes
Bravour.

Vi vende nu igjen tilbage til Kjøbenhavn, hvor General Peymann den 30te August opsgav den den foregaaende Dag indgaaede Vaabenstilstand paa 12 Timer, for at Fjenden kunde bortflytte St. Hans Hospital. Alt var stille denne Dag, skjøndt Tropperne stode færdige til Udmarsch. Man vedblev imidlertid med at føre Kanoner paa Bolden, kappe Træer o. s. v. Batteriet paa Tømmerpladsen bestød hele Dagen det fjendtlige Batteri ved Pesthuset med Bomber og Granater, hvilket Fjenden besvarede med gloende Kugler, Brand- og andre Granater.

Om Middagen forlagde Peymann sit Hovedquarteer fra Citadellet til daværende Trakteur Naus Gaard, nuværende Hôtel d'Angleterre, paa Kongens Nytorv, for at være midt i Byen.

Englænderne havde begyndt at anlægge et nyt Batteri ved Ny-Kalkbrænderi, for at kunne efter deres Beleiringsarbejder sfride videre frem, og dække deres

J.C. Borup & Forlag

Udfaldet i Clasens Have

den 31 August 1807

venstre Flanke imod vore Kanonbaade paa samme Maade, som Tilfældet hidtil havde været med Svane-møllebatteriet.

Om Aftenen erholdt Sjenden atter en Baabenstilstand for at kunne flytte Medicinkasserne fra Ladegaarden. Englænderne benyttede klogelig ethvert Paasfud under deres Troppers Fraværelse, for at forskaffe sig saa megen Ro som muligt, og hvortil St. Hans Hospitalet gav dem nogen Leilighed. Fra vor Side burde vi ikke saa let have indrømmet dem nogen Baabenstilstand.

For at overtyde sig om, at Sjenden ikke havde anlagt Batterier i Glasens Have, for at afbrænde de derværende Bygninger, og tillige for at omhugge de Træer, der endnu vare blevne staaende fra Udfaldet den 26de, og som hindrede den frie Udsigt og Fæstningens Ild, skulde der Mandagen den 31te August skee et stort Udfald fra Castellet til omtalte Have om Morgenen Klokken 4.

Udfaldet fandt Sted med 3 Batailloner af danske og norske Livregiment, deres og Gardens Jægere, Livjægerne og Herregaardsfytterne, samt 8 Kanoner, Alt under Oberst Beck's Commando. Med Tropperne fulgte dennegang 50 Mand af Holmens Tømmermænd under Lieutenant Billes Commando, samt 50 Mand af Brandfolket, for at tjene som Pionerer ved de tilbageblevne Bygningers Sløisning. Fra Søfiden blev Angrebet understøttet af kun 3 Kanonchalupper. Ligesom tidligere ved Udfaldet mod Svane-møllen den 20de udsatte man disse Kanonbaade uden Nytte for den fjendtlige Ild, istedetfor man først ved et aftalt Signal burde have kaldt dem frem i det rette Dieblif.

Skjøndt dette Udfald skete med et større Antal Krigsfolk end tidligere, nemlig omtrent 2,200 Mand, var det dog for ringe til at kunne virke med synderlig Kraft.

Jægerne rykkede raske frem fra Citadellens yderste Enveloppe, og Linie=Infanteriet, som skulde understøtte Jægerne, fulgte raske bag efter.

General Peymann var personligen tilstede tilfods ved dette Udfald, efter Manges Mening, for om mulig ved en hæderlig Død i aabne Mark at unddrage sig Ansvar for et Forsvar, om hvis heldige Udfald han mere og mere mistvivlede. Den Næstcommanderende General Bielefeldt, ledede selv Artilleriets Deeltagelse i Fægtningen fra Citadellens Volde og de detascherede Bærker.

I Begyndelsen bleve de fjendtlige Forposter og Tropper allevegne drevne tilbage, da vore Krigsfolk trængte modigt og raske frem ind i Glasens Have. Bygningerne bleve antændte og Træerne deels brændte eller omhuggede. Ingenieurcapitain Dhrogge recognoscerede hele Haven, og man overbeviste sig om, at Fjenden ingen Batterier havde anlagt i denne.

Men nu rykkede stærke fjendtlige Colonner frem i Zilmarsch, baade fra Strandveien og Østerbro, og toge vore Tropper i venstre Flanke. General Baird, der commanderede denne Fløi, ilede selv til, og blev to Gange let saaret i venstre Skulder og Haand, uden derfor at forlade Kamppladsen. Ogsaa General Peymann blev saaret af en Musketkugle i venstre Been, men vedblev dog en Tidlang at være tilstede, indtil en Kareth blev hentet, der maatte kjøre ham op paa Castelsvolden, hvorfra han vedblev at iagttage Fægtningens

Gang. Professor Winsløv indfandt sig for at forbinde ham, men da han beklagede Generalens Uheld, raabte denne: „Ak! det er Jutet, her burde den have truffet,“ og pegede paa sit Hjerte, hvilket Udtryk vistnok viser den ulykkelige Mand's Sindsstemning.

Omtrent Klokken 6, en Time efter at alle Bygningerne i Glasens Have vare komne i Brand, traf vore Tropper sig tilbage i god Orden med et Tab af 20 Døde og 82 Saarede.

Man fortsatte derimod Kampen længe fra Søfiden, hvor først Klokken 8, 6 Bombardeerfartøier, understøttede af Trekroner, Sextus og Citadellens lange Linie, begyndte at kaste imod Svanemøllebatteriet, medens 2 Spilpramme, hver armerede med en 150pundig Morteer, brugtes mod den fjendtlige lette Escadre. Af denne sprang Klokken 10 $\frac{1}{2}$ om Formiddagen det armerede Transportssib Charles of Kirkaldy i Luften under vore Matrosers almindelige Jubel- og Hurra-Raab, og Fjenden mistede ved dette Uheld 10 Døde, deriblandt een Officeer og 21 Saarede, hvoriblandt 2 Officerer. Desuden sank en Brig paa Stubben, hvis Taffelage Fjenden dog bjergede om Eftermiddagen. Fjendens lette Escadre traf sig derpaa tilbage, forfulgt af Kanonflotillens Arriergarde indtil den Klokken 1 var udenfor Studvidde. Fra Svanemøllen traf 2 gloende Rugler Blokssibet Mars uden dog at gjøre synderlig Skade. Tabet til Søes under denne Affaire var 1 Død og 4 Saarede.

Bed dette Udsald havde i Særdeleshed Livjægerne vist Raffhed og stor Bravour, skjøndt man ikke kan sige andet om de andre Troppedele, end at de gjorde deres

fuldkomne Pligt og udmærkede sig paa forffjellige Maader.

Den Roes man tillagde Livjægerne vakte de øvrige Troppers Skinsyge, og Admiral Winterfeldt fandt sig foranlediget til at indrykke i de offentlige Blade: „at han rigtignok aldeles bifaldt hiin Roes, men dog tillige bad, at man ikke heller maatte glemme Officererne og Mandskabet paa Roslotillen.“

Hele Byen jublede ved den stedfundne Kamp og formeente Seir til Lands og Bands, og Indbyggerne syntes igjen at blive opfyldte af godt Haab.

Denne Dags Morgen var Fjenden meget tidlig gaaet i Land ved Dragør paa Amager fra nogle armerede Chalupper, formodentlig for at opbrænde nogle der i Havnen liggende og hjemmehørende Goffardskibe, og hvilke da ogsaa antændte en Galease, men Ilden blev snart slukket, og vore Landtropper forjagede kort efter Fjenden.

Den bitre Stemning, der hidtil havde gjort sig gjældende imod General Peymann, tabte sig noget ved det Uheld, der havde rammet ham. Man vidste at han havde viist et stort Mod, ved at stille sig paa et farligt, høitliggende Sted, udmærket ved sin Dragt og sin Ordens-Stjerne, hvilket vistnok havde tjent Fjenden til en Sigtestive. Da en af hans Adjutanter vilde føre ham bort fra det farlige Sted, havde han sagt: „Er man bange for Skud,“ og var bleven paa den samme Plads, indtil han endelig blev saaret.

Ogsaa Commandeur Bille havde som altid viist stor Koldblodighed og ubøielig Tapperhed ved Flotillens Angreb, ved hvilken han sædvanlig var tilstede i en

Chaluppe. Imod General Bielefeldt, der ikke selv personlig havde taget Deel i nogen af Udfaldene, var derimod den offentlige Stemning.

Den paa Nørrebro værende dobbelte Allee blev paa denne Dags Morgen kappet, for at tilveiebringe en friere Udsigt fra Fæstningsvolden, endstjøndt fjendtlige Jægere skøde paa vore Arbeidsfolk.

Om Aftenen havde der forsamlet sig en Mængde Menneffer omkring Hovedvagten, hvor der nu hver Aften opførtes Musik af Regimenternes Houtboister paa Grund af Hovedkvarterets Forlæggelse til Raus Gaard ved Siden af denne Vagt. Menneffemassen var i en glad og begejstret Stemning.

Den følgende Dag, den 1ste September var Alting stille baade til Lands og til Bands efter Gaarsdagens store Anstrængelser. Alle Tjendens Batterier vare nu fuldførte, men Byens Indvaanere tabte derved ikke Modet, men rustede sig tvertimod, oplivet ved den foregaaende Dags hæderlige Kamp, til at møde Tjenden paa ny.

Nu var det formodentlig Meningen at Forsvaret skulde rigtig begynde paa Liv og Død, thi Mandskabet af Borgerbevæbningens anden Afdeling, der endnu ikke havde, besynderligt nok, gjort Tjeneste, blev tilsagt uopholdelig at møde hos deres Compagnichefer for at modtage Vaaben og øve sig i disses Brug til Stadens Forsvar.

Ogsaa bleve alle Læger og Pharmaceuter, som endnu ikke vare blevne ansatte, opfordrede til at melde sig for at ansættes ved Hospitalerne.

Nogle af Holmens Tømmereænd beordredes udenfor Østerport, hvor de omhuggede nogle Træer og satte en Deel Bygninger i Brand. Som sædvanlig fandt Kjøbenhavns Tøllotteri-Trækning Sted idag.

Efter at Castensfjeld var fordreven fra Sjælland, ansaae Peymann sig som Høftcommanderende over hele Den og handlede derfor overeensstemmende med denne Ansættelse.

I dag ankom den fjendtlige Armees Generalquartiermester, Oberstlieutenant Murray, som Parlementair til vore Forposter, hvorfra man førte ham til Hovedquartieret, hvor han overleverede en Skrivelse fra General Cathcart og Admiral Gambier, der lød saaledes.

Det brittiske Hovedquartier foran Kjøbenhavn,
den 1ste September 1807.

Sir!

„Vi, Overbefalingsmænd for Hans brittiske Majestæts Land- og Sømagt, som nu befinder sig foran Kjøbenhavn, finder det passende, for at forhindre videre Blodsudgydelse, at opfordre Dem til at overgive Fæstningen og afstaae fra et Forsvar, som aabenbart ikke kan forsvares længe.“

„Kongen, vor naadigste Herre, har ved sine diplomatiske Agenter anvendt ethvert Middel for at afgjøre det omtvistede Anliggende paa den forsonligste Maade.

For at overbevise Hans danske Majestæt og al Verden om den Ulyst, hvormed Hans Majestæt seer sig nødsaget til at gribe til Vaaben, fornye vi Undertegnede, da vore Tropper ere udenfor Deres Porte, og vore Batterier beredte til at entre deres Jld, Tilbudet af de samme fordeelagtige og fredelige Vilkaar, som ved hans Majestæts Ministre bleve foreslaaede deres Hof.“

„Hvis De vil give Deres Samtykke til at overlevere den danske Flaade, og tillade at vi føre den bort, saa skal den blive opbevaret som et Depositum for Hans danske Majestæt, og tilbageleveres med hele dens Udrustning i ligesaa god Stand som den modtages, saasnart Bestemmelsen for en almindelig Fred vil have fjernet den Nødvendighed, som nu foranlediger dette Krav.“

„Eiendomme af ethvert Slags, som ere blevne tagne siden Fjendtlighedernes Begyndelse, ville blive gjengivne deres Eiermænd, og Enigheden mellem de forenede Kongeriger Storbritanien og Irland samt Danmark blive fornyet.“

„Men hvis dette Tilbud nu forkastes, kan det ikke gjentages. Al offentlig som privat Eiendom, der er bleven taget, maa da tilfalde dem, der have taget den, og Byen maa, naar den indtages, dele Skjæbne med alle erobrede Stæder.“

„Vi maae udbede os en hurtig Afgjørelse, fordi ved vore Troppers nuværende Stilling saa nær Deres Glacis, det hurtigste og kraftigste Angreb er uundgaaeligt, ligesom enhver Opsættelse vilde være paa urette Sted.“

„Vi vente derfor Deres afgjørende Svar hosføiet, og have den Ære at være o. s. v.“

General Peymanns Svar herpaa var naturligtvis afflaaende og lød saaledes:

Kjøbenhavn, den 1ste September 1807.

„Mine Herrer!“

„Vor Flaade, vor egen uomtvistelige Eiendom, ere vi overbeviste om, befinder sig ligesaa trygt i Hans danske Majestæts Besiddelse, som den nogenstinde kan

være det i Kongen af Englands, saasom vor Herre aldrig har havt noget Fjendtligt ifinde mod Deres."

"Dersom De kan være grusom nok til at søge at ødelægge en By, som ikke har givet Dem ringeste Anledning til en saadan Behandling fra Deres Side, maa den finde sig i sin Skjæbne; men Bligt og Ære byde os at forkaste et Forslag, som ikke sommer sig en uafhængig Stat, og vi have besluttet at tilbagedrive ethvert Angreb samt til det Yderste at forsvare Staden og vor gode Sag, for hvilke vi ere redebonne til at opoffre vort Liv."

"Det eneste Forslag jeg seer mig istand til at gjøre, for at forebygge videre Blodsudgydelse, er, at affærdige et Sendebud til Kongen min Herre, for at erfare hans endelige Villie med Hensyn til Indholdet af Deres Brev, saafremt De i den Anledning vil tilstaae mig et Pas. Jeg er o. s. v."

Peymann,

Høifstcommanderende over

Hs. Maj. Landmagt.

Man maa antage, at Peymann maatte indsee, at de engelske Overbefalingsmænd, saavel fra det militaire som det diplomatiske Standpunkt, ikke kunde bevilge hans Begjæring, men at han gjorde det for at vinde Tid, ikke ganske affjære al Forbindelse med Fjenden, og tillige for at have forsøgt hvad der lod sig gjøre.

Cathcart syntes overmaade gjerne at ville undgaae at angribe Kjøbenhavn, thi han anvendte baade officielle og private Midler for at bevæge Peymann til at give efter. Saaledes havde han formaaet Major Tscherning paa Frederiksværk at foreslaae Peymann:

„at Englænderne øieblikkelig skulde forlade Sjælland og betale enhver forarsaget Skade, naar Danmark godvillig vilde udlevere Flaaden til Dplægning i engelske Havne under danske Officerers Commando og en Bemanding af 80 til 100 Mand paa hvert Skib.

Et lignende Tilbud gjorde den engelske Admiral Charles Cotton den russiske Admiral Siniavin, der laa med en Flaade, bestaaende af 9 Linieskibe og 1 Fregat i Tsjosfloden i September 1809. Flaaden blev overgivet til Englænderne og ført in Deposito til England, hvor den blev tilbagegivet 6 Maaneder efter Freden imellem England og Rusland.

Beymann var vist saare at beklage; uden bestemte Ordre, uden Raadgivere eller Forsvarsmidler, havde han, som vi vide, blot den almindelige Befaling: „at forsvare Flaaden til det Yderste.“ Hvad andet Valg havde han vel, end at lade sig begrave under Kjøbenhavns Ruiner, uden dog at kunne redde Flaaden.

Beymann lod i Dagbladene indrykke Sjændens Begjering og hans Afslag, og yttrede derpaa:

„Medborgere! Jeg er overbevist om, at mit Svar er Eders, og at vor Nationalære er ligesaa hellig for Eder som for mig. Velan da, ædle Medborgere! griber til Vaaben Alle og Enhver, som kan medvirke til at hævede vort elskede Fødelands Ære og Selvstændighed! Hvad vore Forsædte under lignende Omstændigheder have udført, det ville og vi! Vi stride for det Kjæreste, vi eie. Jeg skal lade de Kjække af Stadens Indvaanere, som med Nytte kunne bruges til vort fælleds Forsvar, give Vaaben, og vi skulle med Kraft tilbage-drive vore Fjender, som bilde sig ind, at det staaer i

deres Magt at kunne foreskrive et ædelt, tappert Følf vanærende Love."

Dette Svar vandt et almindeligt Bifald. Generalens Vre og Bligt bød ham at forsvare Byen, selv om den blev opoffret uden Nytte. Maaskee kunde ogsaa den Undsætning, Kronprindsen havde lovet, komme. 3 Uger vare forløbne siden denne reiste fra Kjøbenhavn, og imidlertid kunde der være udrettet meget.

Beymann tog nu alle de Forholdsregler, han formaaede, for at møde Fjendens Angreb. For at erstatte Afgangen af Artillerister og Skytter, indtoges af Landeværnet de, der tidligere havde tjent som saadanne, hvilke øvedes paa Amagersfællod.

Naar Generalmarschen blev slaaet skulde saavel Artilleri som det borgerlige Infanteri samle sig paa de dem anviste Poster, og da erholde Forstærkning af den hele Garnison paa følgende Maade fra venstre til høire Fløi:

Bestervold.

Holks Bastion:	1 Bataillon Marinere.
Gyldenløves:	1 dito dito.
Schack's:	1 Landeværnsbataillon.
Helmers:	1ste Bataillon af norske Livregiment.

Over disse Bastioners samtlige Tropper havde Oberst Beck Commando.

Nørrevold.

Habns Bastion:	1 Landeværnsbataillon.
Ahlefeldts Bastion:	1 dito.
Stadsoberstens:	Garden til Fod's.
Rosenborg:	1 Landeværnsbataillon.

Her havde Generalmajor Lemming Commando.

Østervold.

Wigows Bastion: 2den Bataillon af danske Livregiment.

Penchlers: 1 Landeværnsbataillon.

Rosenfrands's: 1ste Bataillon af danske Livregiment.

Over disse Tropper havde Generalmajor von Walterstorf Commando.

Livjægercorpset, Herregaardsffytterne og Medlemmerne af det saakaldte danske Broderskabs Skydeselskab fordeelt til Schacks, Ahlesfeldts og Rosenfrandses Bastioner, hvilke flankere de 3 Hovedindgange igjennem Vester-, Nørre- og Østerport.

Kronprindsens Liv-Corps eller Studenterne, der bestod af 8 Compagnier, blev fordeelt i 2 Compagnier paa hver af de tre tilstødende Courtiner, samt 2 Compagnier som Reserve under Bolden ved Nørregade.

For at have Die med Stadsgraven blev Faussebrænen, den saakaldte Kirsebærgang, besat med en Række af Poster, udstillede fra selve Boldbesætningen.

Jægercompagniet af Landeværnet under Capitain Wildenrath stod i Reserve paa Christianshavn i Nærheden af Langebro.

I Rysfensteens Lunette mellem Langebro og Tømmerspladsen stod et fast Commando paa 150 Mand under Capitain Restorf af danske Livregiment, og til Forstærkning af Besætningen paa Tømmerspladsen commanderedes hver Nat et Biquet paa 50 Mand. Hver af de 3 Ravelinsvagter udenfor Portene var besat med 1 Lieutenant og 50 Mand, og for at forsvare de lige udenfor Portene liggende med Muur omgivne Baaben-

pladser, (tambours), hvor der anbragtes Skydehuller for Kanoner ud over Stadsgraven, var der henstillet en Mængde Haandgranater, hvormed Grenadererne af danske og norske Livregiment tidligere vare blevne øvede i at faste.

Ved Vesterport holdt der et Feltbatteri paa 8 trepundige Kanoner; ved Rosenborg et lignende, formodentlig i Reserve, for i fornødent Tilfælde at kunne rykke op paa Bolden og bestryge Boldgangene, endelig 4 Amusetter, som betjentes af Landeværns-Artillerister, udenfor Østerport, som desuden fordeelagtig flankeredes af Citadellens tilstødende Værker.

Det af 12 Compagnier bestaaende Brandcorps under Brandmajor Kirkerup fik Ordre at holde med sine Sprøiter og øvrige Brandredskaber paa Torvene i det Indre af Byen, og saasnart det blev mørkt bleve Brandlygterne tændte. For at Brandcorpsset kunde hurtigt underrettes om naar og hvor der opstod Ildsvaade, havde Politiet foranstaltet oprettet ridende Patrouiller af Borgere; ligeledes var der af Brandcorpsset ansat 8 Mand i hvert Qvarteer, som ved paakommende Ild foreløbig havde at ile til Hjælp, hvorhos det i Tilfælde af Bombardement, var befaleet, at tvende Vægttere skulde være tilstede paa hver Post.

Fra Søetatens Side var der gjort Foranstaltninger til at kunne sænke Flaaden, i hvilken Anledning man havde hugget et firkantet Hul under Vandgangen i ethvert Skib, hvorover man atter satte en Kyrrerlap, som hurtigen kunde tages fra med et Kloben. For øvrigt skulde Seil og Takkelage samles paa Bedingerne for at blive itubuggede eller ituisfjaarne; Roer og Rund-

holter opstalles for at kunne brændes eller ituhugges, og de paa Skibene staaende Undermaster aflappes. Endelig satte man ogsaa 6 Brandere i Arbejde.

Saaledes forberedt ventede man, vel ikke uden spændt Forventning, men dog med den Uforsærdethed, som Bevidstheden om den retsfærdigste Sag skjænker.

Den følgende Dag, Onsdagen den 1ste September, var alt stille, saavel til Lands som til Vands. Borgerne vare besjælede af Mod og Iver; rigtignok kjendte ingen af dem Krigens Rædsler og Virkninger, og næsten Alle vare af den Mening, at de engelske Bomber ikke duede, fordi man saa dem, fastede efter Kanonbaadene, springe i Luften, uden at betænke, at dette netop var en beregnet Fremgangsmaade, fordi det var lettere at ramme saadanne Baade med Stykker af en i Luften sprungen Bombe, end med den hele. Ligeledes tog man Hensyn til de engelske Bomber, der under Søslaget den 2den April 1801 fastedes imod Byen uden at anrette nogen Skade, men betænkte ikke, at Bomberne fra Søiden ikke kunde naae Byen saa godt som fra Landsiden.

General Peymann fik denne Dags Formiddag Svar fra de to engelske Overbefalingsmænd paa sin Skrivelse fra foregaaende Dag, hvorved tillige mundlig Spørgsmaalet blev gjentaget, „om han ikke vilde godvilligen overgive Flaaden.“ Brevet lød saaledes:

Hovedkvarteret foran Kjøbenhavn, den 2den September 1807.

„Sir!“

„Det gjør os saare ondt at maatte underrette Dem om, at det ikke staaer i vor Magt at opsætte Udførelsen

af de aftalte og trufne Forholdsregler indtil De har funnet indhente Instructions-Ordre fra Deres Regjering."

„Vi have gjort det Yderste, som ligger indenfor Grændsen af vor Bemyndigelse, naar vi endnu een Gang gjøre Dem ligesaa fordeelagtige Betingelser, som de vare, ved hvilke vi forsøgte at forhindre et Brud."

„Vi ville høiligen beklage Byens mulige Udelæggelse, men føle Tyldestgjørelse i den Betragtning, at idet vi for sidste Gang have gjentaget Tilbudet af de fordeelagtigste og meest forsonende Vilkaar, have vi gjort Alt, hvad der staaer til os, for at forhindre Blodsudgydelse og forebygge Krigens Rædsler.

Vi have den Ære o. s. v.

J. Gambier. Cathcart.

General Beymanns Svar paa denne sidste Opfordring var naturligviis det samme som paa den tidligere, nemlig: „at han vilde forsvare Byen til det Yderste," og følgelig maatte man nu fra dette Dieblif være forberedt paa det Værste.

XI.

Første Rædselsnat.

Det var Onsdagaften, den 2den September, en mild og venlig Sommeraften. Solen var just gaaet ned, thi Klokken var omtrent $7\frac{1}{2}$, og en Mængde Menneſter omgave Hovedkvarteret og Hovedvagten, hvor den sædvanlige Aftenmusik blev opført. Paa samme Tid spadserede ogsaa en Mængde Menneſter i Kongens Have, den eneste af Kjøbenhavns mange Spadseresteder, som dengang var tilgængelig. Ekunringen var indtraadt, og største Delen af de Spadserende var paa Veien til deres Hjem, da de første Prøvekast af fjendtlige Bomber faldt paa Kongens Nytorv og der kort efter lod en Generalsalve fra Fjendens samtlige Kastebatterier bag Besterbro, imellem Ladegaarden og Rolighed, bag Blaa-gaard, paa Nørrebro, og bag Østerbro, samt fra Bombardererne og Flotillen fra Søiden, og en Regn af Bomber, Granater, gloende Kugler, Brandfugler og Raketter udbredte Død og Fordærvelse over den nylig saa tilsyneladende fredelige By.

En af de første Bomber faldt paa den østlige Side af Kongens Nytorv; den var godt beregnet, thi ligesom den naaede Jorden sprang den, dog uden at beskadige Noget, men Mængden foer om til alle Sider under det Udraab: „see der have vi Bombardementet!“

Nu vedblev det ene Knald og Brag, det ene Lyn efter det andet i fulde 12 Timer. Det var rædsomt at see de lysende Ildbæner, de blussende Raketter, høre de springende Bomber, den forvirrede Lyd af Morterernes Eksplosioner, Kanonernes Torden, Kuglernes Svinen og Raketternes Susen. Hertil kom Braget af de nedstyrtende Skorstene, Tagstene og springende Ruder, og Jammerraabet af mangfoldige Stemmer, der lød fra Qvinder, Børn og Lemlæstede. Ilden fra de brændende Huse og Tordenen fra vort eget Skyts paa Boldene, Batteriet paa Lommerpladsen samt vore Kanonbæde og Morteerpramme, der besvarede Fjendens Skyts, forøgede end mere Larmen, saa at endog den Modigste og Koldblodigste nær havde tabt Fatningen.

Paa Gaden var man meest udsat for Fare, da de springende Bomber gjorde en stor og farlig Virkning. I Husene var man mere sikker, men da de ulykkelige Familier, meest Qvinder og Børn, troede at finde et Redningssted i Husenes Kjældere, saaredes og dræbtes her ogsaa mange, thi almindelig gik Bomberne igjennem alle Husets Etager og sprang først i Kjælderen, hvor ofte en eneste Bombe dræbte eller lemlæstede en heel Familie.

Det var første Gang at man i Europa brugte de saakaldte „congrevesse Raketter,“ der bestode af et huult Blikrør, fyldt med et brændbart Stof, der, efter at være

antændt, fløi ud igjennem en Mængde smaa Huller paa Siden af Røret, og tilligemed vare forsynede med Hæger, til at gribe fat i enhver Gjenstand, som de mødte. Englænderne havde tidligere brugt dem under Krigen i Ostindien, men her vare de aldeles ufjendte og derfor meget frygtede, thi man antog almindelig, at det hverken vare Bomberne eller de andre brugte Projektiler, der vare Skyld i den megen Ulykke og Ødelæggelse. Raketterne vare langtfra saa farlige som Bomberne eller Granaterne, thi, endsskjøndt de indeholdt brændbart Stof, havde de dog ikke Kraft til at gjennembryde Mure eller trænge ind i Huse, undtagen igjennem Vinduer og Abninger.

Det var især imod den nordvestlige og tildeels vestlige Deel af Byen, at Fjendens Anstrengelser vare rettede, hvor Spirene af Trues og Petrifirke, samt Rundetaarn tjente ham til Skive for hans Kastning, skjøndt den nordlige Deel af Staden heller ikke blev skaanet. Paa 38 forskjelligte Steder udbrød der Ild denne Nat, men sluffedes enten af Beboerne selv eller vort slinke og modige Brandcorps, uagtet Bomber og Kugler nedregnede paa et saadant Sted, hvor Fjenden saae Ildsluer frembryde. Kun eet Pakhuus, tilhørende Grosferer Tutein, der var opfyldt af Bomuld til en Værdi af 130,000 Rdlr., afbrændte aldeles.

Men en Mængde Bygninger, især i Nærheden af de ovennævnte Kirker, vare ved de nedfaldende Bomber og Kugler næsten forvandlede til Ruiner.

Under disse Rædselsoptrin stode Stadens Borgere, Livjægerne og den øvrige Besætning paa Stadens Volde, hvorhen Stormkloffen strag, da Bombardementet be-

gyndte, havde hidkaldt dem. Man funde befrygte, at Fjenden skulde benytte sig af den almindelige Forvirring, til at løbe Storm, og derfor maatte Alle, som skulde forsvare Staden, ile til deres Samlingssteder, og lade Kone og Børn tilbage, overladte til Jammer og Fortvivlelse. Hele Natten igjennem saae de Kugler og Bomber regne ned over deres Huse; og ængstelige over deres Familiers Lod, maatte de, selv udsatte for en lignende Fare, skude fra Voldene imod Fjenden, som imidlertid loe ad deres Bestræbelse, da han laae betrygget, forskandsjet bag sine Brystværn og saa langt bort, at ingen Kanonkugle funde udsendes med bestemt Sigte.

Kloffen 4 om Morgenen sagtnedes Fjendens Ild noget, men først henimod Kloffen 8 ophørte den aldeles, efter at Byen var bleven overdænget med en Ildregn af 4000 Bomber, Granater og Raketter.

Mange af Stadens Indvaanere vare i denne Nat blevne dræbte eller saarede. Gaderne vare opfyldte af skrækkeligt lemlæstede Liig, adspredte Lemmer og Strømme af Blod, Brostenene vare oprodede af de nedfaldende Bomber og bedækkede med Muurgruus og Muurstene, Tagsteen og Glasstumper, der ofte gjorde Passagen vanskelig. Tagene vare overalt fulde af Huller hvor igjennem især Bomberne vare trængte.

Da Bombardementet var ophørt traadte enkelte Personer ud af Husene og snege sig langs Husene. Dødsstilheden afbrødes kun af de Saaredes Skrig. Henad Middag begyndte Borgerne at bestinde sig noget, og Mange ilede nu afsted for at see til Venner og Familie. Alt, hvad der funde flygte, især de, som boede i den meest udsatte Deel af Staden, droge nu

over Langebro eller Knippelsbro for at begive sig til Christianshavn, som ikke var bleven rammet af Bomber, eller til Amager. Det Kjæreste og Bedste man eiede, bar man med sig, og Byerne paa Amager vare saa overfyldte, at man ofte fandt 80 til 100 Flygtninger under eet Tag. Fra det Dffentliges Side gjorde man, hvad man formaaede, for at skaffe de Huusvilde og Nødlidende Hjælp og Bolig. Marmorfrybberne i de kongelige Staldbygninger ved Christiansborgslot indrettedes til Leie for de Syge og Barselkvinder. Proviantgaardens, Cancellibygnings og Christiansborg Slots Hvalvinger og Kjældere, den bombefaste Dpgang til Rundetaarn, Staldbygningen og Løngangene vare opfyldte med Flygtninger og Familier af alle Stænder, thi med den almindelige Nød var Standsforskjellen ophørt.

Fra Boldene trindt om Kjøbenhavn skjodes bestandigt paa Tjendens Batterier og hvor man funde formode, at der fandtes Tropper, thi man var af den feile Mening, at vi tilføiede Tjenden stor Skade.

Med en Befjendtgjørelse, opslaget paa Gadehjørnerne, takkede den commanderende General saavel Politiet som Brandcorpsen for den store Iver og Anstrengelse, de havde viist i den forløbne Nat. Med deres roesværdige Virksomhed, yttrede han, var Ilden, som opkom paa nogle Steder i Staden ved Tjendens Bomber, Ildflugler og Brandraketter, strax bleven slukket.

Man forberedte sig til den følgende Nat.

XII.

Den anden Rædselsnat.

Englænderne skulde den hele Dag have ventet paa Forslag til Fæstningens Overgivelse, men forgjæves.

Ti Timer vare henrundne usforstyrrede af Fjenden, da begyndte denne igjen om Aftenen henimod Kloffen 6 at kaste Bomber, skjøndt svagt imod den foregaaende Nat, og man begyndte derfor at nære det Haab, at Fjenden havde forbrugt sit Forraad af Projectiler. Ogsaa fra Søsiden lagde de fjendtlige Bombarderere sig i Stilling til Bombefæstning, imedens 4 fjendtlige Brigger nærmede sig Grunden Stubben, men bleve atter, som den foregaaende Nat, forjagede af vore Kanonbaade, saa at der ingen Bomber faldt i Byen fra Søsiden.

Forgjæves havde man imidlertid smigret sig med, at Fjenden havde udtømt sit Krigsforraad, thi da denne mærkede, at man, uagtet Bombardementet var fornyet, endnu ikke vilde overgive sig, tiltog Bombefæstningen henad Morgenstunden med en Heflighed, der overgif den foregaaende Nats. Faren for Menneskeliv var imidlertid

ikke saa stor, som den foregaaende, thi Fjenden overdængede bestandig Strøget imellem Gothersgaden og Vestergade, Omegnen af Frue- og Petrikirke, hvis Indvaanere alle havde forladt deres Boliger, saa at der her ikke fandtes andre end Brandfolket.

Der opkom denne Nat Ild over paa 20 Steder, men ved vort aarvaagne og fjæffe Brandcorps's og Indbyggernes Hjælp blev denne atter slukket. Det var beklageligt, at Brandcorpsets dygtige Chef, Major Kirkerup, blev saaret af et Bombestykke, hvilket Uheld maatte have en skadelig Indflydelse paa Corpsets Virksomhed, da tillige en Mængde af de uforfærdede Brandfolk vare blevne dræbte, lemlæstede eller saarede. Senad Formiddagen blev det kongelige Hømagasin i Nærheden af Langebro sfudt i Brand fra Batteriet ved gamle Pesthus af en gloende Kugle. Det var umuligt og livsfarligt at slukke Ilden, thi Fjenden overøste bogstaveligt Brandstedet med Bomber og Kugler, dog udbredte Ilden sig ikke videre, da Magazinet var nedbrændt.

Skjøndt det var især det ovenomtalte Strøg Fjenden i Særdeleshed beskød, bleve dog de øvrige Dele af Byen ikke sfaanede. Hovedquarteret paa Kongens Nytorv valgtes saaledes til et Maal for Fjendens Mordredsfaber, og Bomberne naaede endog Holmens Kirke. Mangfoldige Huse vare blevne ødelagte, men Frue- og Petrikirke knejsede endnu høit imod Skyerne, uagtet de vare blevne truffne af over 100 Bomber og Granater, der havde gjennebrudt Hvælvingen, ødelagt Prydelserne og endog vare trængte ned i Gravfjelderne og havde sønderflaaet de Dødes Kister.

Man antog at Fjenden ogsaa denne Nat havde indkøbt henimod 4000 Projektiler.

Uagtet alle disse Udelæggelser, Menneskedrab og Menneskers Lemlæstelse og Beskædigelse var dog Stemningen i Byen endnu god og patriotisk. Man blev vant til Ulykken og Rødsels-scenerne omkring sig, og viste undertiden en stor Sindighed og Rolighed. Enhver, som hidtil havde trodsset og undgaaet Faren, troede ogsaa fremtidigens at kunne undgaae den, ogsaa antog man at Fjenden snart maatte have udtømt sit Forraad af Ammunition, skjøndt den Klogere ret godt kunde indsee, at naar man udrustede en saa stærk Flaade, var den vist forsynet med tilstrækkelige Midler til at sætte sine Hensigter igjennem med.

Ligesom den foregaaende Dag saa man idag den største Deel af de Beboere, der endnu vare forblevne i deres Boliger, forlade disse og begive sig til Christianshavn eller Omegn med Alt, hvad de kunde føre med sig, og Trængselen til Christianshavn var derfor meget stor. Mange Huse stode nu tomme, i andre vare der kun enkelte Personer tilstede, hvilket den følgende Nat var Aarsag i, at der paa saa mange Steder opstod Ildbrand, der ellers kunde have været dæmpet.

Vi have omtalt Livjægercorpsets udviste Tapperhed og vort borgerlige Infantries og Artilleries uførtroede Iver paa Kjøbenhavns Bolde, og kan derfor heller ikke undlade at omtale Studentercorpset, der under Beleiringen viste sig sine Forsædre under Kjøbenhavns sidste Beleiring værdige. De besatte, som vi have omtalt, Cour-tinerne mellem Bastionerne, men da der om Natten imellem den 2den og 3die September blev dræbt

4 Studenter og Ratten imellem den 3die og 4de September 2 ved Bomber paa denne farlige Post, blev Corpset den 3die Nat afløst paa Bolden, med Undtagelse af Courtinerne paa begge Sider af Vesterport, af regulairt Militair, for at de unge Menneſker ikke uden i høieste Nød ſkulde udsættes for al for megen Fare.

Bombardementet havde været til Kloffen mellem 7 og 8 om Morgenen, men ophørte ikke aldeles før om Eftermiddagen Kloffen 4. Fjenden ſtandsede formodentlig med Beflydningen, fordi han ventede, at Fæſtningen vilde overgive ſig, eller ogsaa fordi han ſelv trængte til Hvile efter ſaa uhorſte Anſtrængelser, ſkjøndt diſſe ikke kunde ſammenlignes med Stadens, da han udsendte ſine Udælægges Redſkaber fra bedækkede Batterier, dækket af Forſtadens Ruiner.

Det synes ſom om man havde tænkt paa Udfald fra Fæſtningen, ſom imidlertid ikke bleve udførte og heller ikke vilde have været til nogen Nytte, da Fjendens Batterier og Tropper laae ſaa nær Byen, at alle Udgange vare ſpærrede. Bore Felſtvagter vare trængte ſaaledes tilbage af Fjenden, at de laae bogſtavelig paa Glaciets Fod eller ſaa Allen foran ſamme, og ſaae Bomber og Granater flyve over deres Hoveder ind i den uhykkelige By.

Ud paa Eftermiddagen blev det paa Tømmerpladsen ved Kalleboſtrand værende uhyre Forraad af Tømmer, der tilhørte Kjøbenhavnſ Kjøbmænd, ſtødt i Brand med gloende Kugler fra Batteriet ved Peſthuset. ſaaſnart Efterretningen herom naaede til Hovedquarteret, bleve 100 af Holmens Tømmere mænd ſendt ud for i

Forening med Brandfolkene at slukke og hjælpe, og 3 Kanonbaade under Lieutenant Suensons Commando bleve sendte til Kallebostranden for at forstærke de allerede der værende Kanonbaade, hvis Ild af groveste Skyts alligevel ikke var istand til at bringe Bøsthuusbatteriet til Taushed.

Længe søgte vore Brandfolk at modarbejde Luerne, som lignede et Ildhav; men Brandstedet blev, uagtet vor Skydning paa Fjenden, som sædvanlig overøst med en Regn af Bomber, Granater og deslige, der gjorde det umuligt at slukke Ilden. Det var en Lykke at Binden bar Luerne ud over Bandet, thi ellers vilde sikkert Byen være bleven antændt inden for Voldene uden at kunne slukkes. Imidlertid antændte Luerne Træbrystværnets paa Batteriet yderst paa Tømmerpladsen og dets Krudtforraad sprang i Lufsten, og da alt var et Ildhav, var det umuligt for Heden at opholde sig der for Besætningen, som, efter at have fornaglet Kanonerne, maatte forlade Batteriet. Den Hede, Branden af det herværende uhyre Tømmerforraad forarsagede, var saa stor, at Mundingen paa flere Kanoner smeltede.

Befalingsmanden paa Nyssensteens Lunette, den ovennævnte Capitain Nestorf, der ogsaa havde Opgift med Ingenieur-Arbejderne paa Tømmerpladserne og de nærmeste Bastioner af Hovedvolden, blev dræbt under sine Bestræbelser for at redde Mandskabet paa Batteriet.

Da Batterierne ved Svanemøllen og Kildevæld samt Ny-Kalkbrænderi bestandigt foruroligede Sædesen-

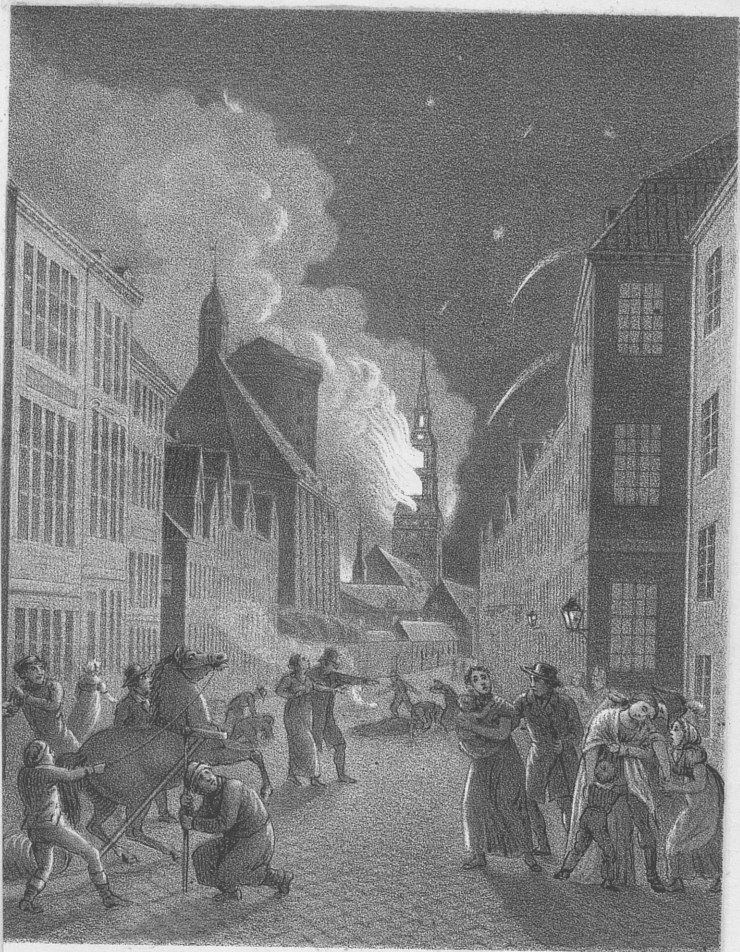
sionen og i Særdeleshed Kanonflotillens Avantgarde ved Lunetten, og dræbte flere Folk, anmodede Kanonflotillens paa Lunetten indquarterede Officerer om, at maatte med deres Mandskaber forsøge at storme nogle af de for Flotillen farligste Batterier; men General Peymann afflog deres Forlangende.

XIII.

Tredie Rædselsnat.

Nu brød den tredie Nat, imellem den 4de og 5te September, frem, og efter 3 Timers Hvile begyndte Fjenden paa ny at udkaste sine Bomber, gloende Kugler, Raketter mod den ulykkelige By og vedblev hermed uden mindste Standsning til næste Dags Middag, Løverdagen den 5te September, imellem Kloffen 12 og 1, da Bombefastningen sagtnedes noget, dog blev der hele Dagen igjennem kastet enkelte Bomber ind i Byen og imod Flaaden; først henimod Aften ophørte det. Man antager at der denne Nat og paafølgende Dag blev indkastet 5 til 6000 Bomber og Granater i Byen, og at der saaledes i de 3 Nætter tilsammen vare indkastede imellem 13 til 14,000 Bomber, Granater og Raketter.

Brandraab hørttes fra alle Sider og ofte fra Snefe Steder paa eengang. Brandfolkene, deels dræbte, deels faarede, deels aldeles afkræftede, kunde ikke længere betjene Sproiterne, der desuden tilligemed de øvrige Brandredskaber enten vare ubrugelige eller tilintetgjorte.

J. C. Berup® Forlag.

Vor Frue-Taarns Brand

Natten mellem d. 4 og 5 Septbr 1807.

Genimod Morgen antændte en congregivff Raket
 Frue Kirkes høie Taarn, et Mesterstykke i Bygnings-
 kunsten, 380 Fod høit. Luerne sloge snart op imod
 Himmelen, og snart styrtede Taarnets Klokker ned i
 Kirken, ødelagde Alt inde i den, og førte Ilden med
 sig i Kirkens Skib, der snart ogsaa stod i fuld Flamme.
 Endelig sank om Morgenen den herlige Bygning sammen,
 ledsaget af et lydeligt Hurra- og Jubelraab fra Tjenden
 uden for Stadens Volde, selv Skydningen ophørte for
 en lille Stund, for at man ret i Mag og Ro kunde
 betragte det skønne men rædsomme Syn. Men nu
 fulgte en Regn af Projectiler efter Brandstedet, og den
 Ildmasse, som det omstyrtede Taarn udbredte, antændte
 og udbredte Ilden til de omliggende Bygninger og
 nærmeste Gader. Man saae nu Studiestrædet, St. Peders-
 stræde, Peder-Hvidtsfeldstræde, Store- og Lille Kannike-
 stræde, Store- og Lille Fiolstræde, Nørregade, Skinder-
 gade, Nørretorvet, Frederiksborggaden, Rosengaarden,
 Kultorvet, St. Gjertrudstræde, Lille Rjøbmagergade,
 Suhmsgade, Hausserpladsen og flere Gader i lys Lue.
 Branden strakte sig saaledes langs Bolden fra Frederiks-
 borggade til Teglgårdstræde; fra Bolden strakte den
 sig paa den ene Side til Landemærket og Skidenstræde
 (Krystalgade), hvor den standsede ved Rundetaarn og
 Regentzen, paa den anden Side til St. Pedersstræde,
 hvor den tildeels var standsset ved Petrifirke, og her-
 imellem lige til Skindergade og Klædeboderne, ja heelt
 ned ad Klosterstræde og Naboløs.

Med Frue Kirke ødelagdes endeel skønne Monu-
 menter, der vare opreiste over Danmarks herømteste
 Mænd i alle Retninger. Ogsaa brændte alle Kirkens

2
 W. H. A.
 for af
 18

Kostbarheder, ja Bomberne opreve endog Eigene i deres Grave. Kun een eneste Gravhvalving, en Buegang bag Choret, en Rest af Kirken fra forrige Aarhundrede, og hvori Stifts-Archivet var nedlagt, forblev ubeskadiget.

Denne kostbare Kirke var kun assureret i Brandkassen for 50,000 Rd., den høieste Sum en Bygning dengang kunde assureres for, men det var kun en Bagatel med Hensyn til Kirkens høie Værdi; thi nogle Aar isorveien havde blot Taarnets Reparation beløbet sig til 80,000 Rdlr. Den nuværende Fruekirke, hvis Udseende er intet mindre end pragtfuld, har vistnok kostet mere end een Million.

Det kan betragtes næsten som et Underværk at Petri Kirke ikke blev aldeles ødelagt, skjøndt den rammedes af flere hundrede Bomber og Granater. Taarnet var revnet lige ned i Fundamentet og det Indvendige af Kirken aldeles ruineret. Kirkens Gravcapel var ligeledes ødelagt, Liigstenene ituflaaede og Gravene oprodede af de nedfaldende Bomber.

Runde Taarn, dette Fjerde Christians Mesterværk, trodsede alle Fjendens Projectiler med sine tykke Mure, men flere Bomber vare flaaede ned igjennem Taget og det over Kirken værende Universitets-Bibliothek, dog uden at beskadige Kirken noget synderligt.

Ogsaa Flaaden var denne Nat udsat for Bomber, saa at der endog opstod Ild i Fregatten „Glückstadt“, som dog blev slukket.

XIV.

Byens Tilstand efter Bombardementet.

For Diebliffet var Fjenden standset med at ødelægge Byen, men hvor snart han begyndte igjen vidste Ingen. Modet begyndte at falde endog paa de Kjæffeste. De Ulykkelige, som havde mistet alt, hvad de eiede, eller Nærpaarørende, Slægt og Benner, vare nærved at fortvivle. Den nordvestlige Deel af Staden stod i lys Lue, og man anvendte alle Midler til at standse Ilden. De tilstødende Huse, som endnu ikke vare i Brand, bleve tildeels nedrevne. Huusvilde Menneffer laae med Koner og Børn paa den Smule usle Eiendom, de havde reddet, langs Foden af Boldenes indre Døsseringer, i Rosenborghave og langs Havemuren i Gothersgade, paa reformeert Kirkegaard, paa Torvene, og mange andre Steder, drivvaade, da der var falden en stærk Regn.

Levnetzmidler begyndte ogsaa at mangle, Kjød kunde neppe faaes, Manglen paa Brød var saa stor, at Bagerne rakte Brødet ud af Vinduerne for at standse Tilløb; endeel Brønde vare ogsaa ødelagte af Bomber.

faa at man begyndte at frygte Vandmangel; Foder og Halm til Heste og Dvæg begyndte ogsaa at mangle. Med al denne Nød vidste man ikke, om Bombardementet ikke vilde blive fortsat igjen, hvilket var altfor sandsynligt, og da var man overbevist om, at Byen vilde blive aldeles ødelagt. Skulde Fjenden faae i Sinde at rette sine Batterier og Kasteskjyts imod Christianshavn, hvorhen der var flygtet som man antog 20,000 Mennesker fra Kjøbenhavn, saa vilde Ulykken stige til det Høieste. Man saae endnu denne Dag hele Rækker af Bogne med Folk og Gods kjøre did.

Under denne almindelige Nød erholdt de Familier, som ved Bombardementet havde mistet Alt, hvad de eiede og havde, Understøttelse ved Peymanns eller Dyrighedens Omsorg. Magistraten gav ogsaa Ordre til uophødelig at indrømme Trinitatis- og Helliggeistes-Kirker til Byens trængende og huusvilde Brandlidte.

Man var kommen ud af den Bildfarelse, at Fjenden vilde udtømme sit Forraad af Ødelæggelsesredskaber, og derfor steg nu Misfornoielsen og Fortviølsen. Byens Borgere og Andre havde nu staaet i to hele Nætter og en Deel af den tredie under Baaben paa Boldene, men da de derfra saae Byen og deres egne Huse brænde, forlode de, tabende Modet, den Bold, de skulde forsvare, og man saae saaledes hele Adelinger af Borgervæbningen ile afsted for at redde Familie og hvad de eiede. Man havde heller ikke den tredie Nat besvaret Fjendens Skud saaledes som de foregaaende Nætter, og efter Midnat var der ikke faldet eet Skud, hvilket var, som det borgerlige Artilleries Chef, Major Hallander meldte, en Følge af Boldens betydelige Blot-

telse. Dog maae vi tilføie, at en stor Deel af de Bortgaaende indsandt sig henad Morgen igjen paa deres Post, hvilket under saa fortvivlede Omstændigheder dog afgiver et Beviis paa Fædrelandsfjærlighed, Pligtfølelse og frigerist Aand hos dette aldeles borgerlige Corps.

Men Forsvarernes physiske Kræfter vare ogsaa overordenligt svækkede ved Anstrængelse og Nattevaagen. Endog Ansørerne maatte bukke under for deres Iver. Saaledes faldt Admiral Rütten den 3die Nat Kloffen 1 overende af Udmattelse, og maatte bringes til sit Hjem, hvorfra han dog efter nogle Timers Hvile atter ilede paa sin Post.

Af Brandfolkene vare, som vi allerede have fortalt, mange dræbte og endnu flere saarede; Sprøiterne, hvoraf 36 havde lidt saa meget, at de vare at ansee som næsten ødelagte.

Saae man hen til de ulykkelige Offere for Fjendens Ødelæggelsesvaaben, saa blødte Hjertet ved den stedfindende Jammer. Mange Børn vare blevne dræbte eller lemlæstede; mange Mødre havde opoffret sig for deres Kjærlighed til deres Børn. Hospitalerne kunde ikke modtage de Saarede, da de, uagtet de havde opstillet et sort Flag paa Tagene, dog vare næsten alle rammede af Bomber, saa at alle Syge og Saarede maatte bortskaffes til sikkrere Steder, især Christianshavn.

Som vi have sagt, ventede man hvert Dieblif paa at de fjendtlige Bomber skulde atter regne ned over Byen og at Fjenden skulde storme. Man erfarede ogsaa senere, at det havde været Fjendens Beslutning næste Dag at tage Staden med Storm, og at de Faffiner, hvormed Stadsgravene skulde fyldes ved Overgangen,

allerede vare bundne. Efter Capitulationen fandt man dem ogsaa liggende i Pile-Alleen, paa Frederiksberg og flere Steder. Ogsaa var der samme Dag, den 5te September, bleven landsat een Bataillon Søfolk og Marinere med 3 Divisioner Tømmermænd under Capitain Watsons Commando fra Linieskibet „Inflexible“ for at gjøre Tjeneste ved Overgangen over Stadsgraven, naar den almindelige Storm paa Fæstningen blev foretaget. Disse Tropper havde udbedet sig Tilladelse til at plyndre i 4 Timer, hvilket imidlertid var bleven indskrænket til 2 Timer. Hvad Fjendens Projectiler havde levnet os, vilde han selv have røvet os denne Nat, der vilde have afgjort Kjøbenhavns Skjæbne, thi der kunde ingen Tvivl have været, at naar Bombardementet havde begyndt den fjerde Nat, vilde Alle have forladt Bolden, og Staden saaledes bleven et let Bytte for de stormende Englændere.

Bastionerne og Boldene vare som pløiede af Bombekast og Kugleskud. Mange Tropper havde alt fundet deres Grav paa dem, thi Fjendens Skud vare meget nøie beregnede og viste at han havde bragt det vidt i Udælæggeskunsten.

Flere Borgere fandt nu at det var paa Tiden at capitulere. Om Morgenen havde Præsten Gudtwalker indfundet sig i Hovedkvarteret for at gjøre Forestilling derom, men blev afviist. Han samlede derefter Underkrifter paa en Petition af samme Indhold fra de meest anseete af Stadens Juddaanere, hvilken han indleverede om Eftermiddagen.

Besyderligt nok at man under disse fortvivlede Omstændigheder endnu kunde tænke paa at ville tilføie

Fjenden Skade og vove vore Folks Liv og Blod uden Nytte. Man besluttede nemlig, at gjøre endnu et Udfald med Livjægerne og en Deel Landeværn, som sædvanlig under Major Holsteins Commando til Tømmerpladserne, for at redde de Kanoner, man den foregaaende Aften havde maattet lade blive tilbage. Atter indlagde Livjægerne sig Berømmelse ved deres Mod og Kjæfthed, Premierlieutenant Mangor af Livjægerne og Lieutenant Drevsen, der under den største Deel af Beleiringen var indtraadt som Frivillig i Corpset, ligesom ogsaa Lieutenant Hammer af Landeværnet, omtaltes med megen Roes. Da vore Tropper trængte frem, bleve de overdængede med Kugler og Kardætscher, der dræbte og saarede flere Mand, men, understøttede af Kanonbaadene i Kallebostrand og Batterierne paa Hovedvolden, blev Fjenden, som vilde ind paa Tømmerpladsen, drevet tilbage, hvorpaa vore Folk jublende førte det reddede Skjts, som det ansaae for en Gressag ikke at lade blive tilbage i Fjendens Hænder, med sig ind i Byen i Triumph. Kanonbaadene erholdt ogsaa i denne Kamp 2 Saarede.

Ilden var imidlertid ikke sluffet i Byen, det brændte saavel i den nordlige som i den vestlige Kant af den. Contre-Admiral Lütken havde i den saarede Brandmajors Sted overtaget Commandoen og erholdt 2 Capitainlieutenanter til Assistenten. Men sjøndt hans Iver var ligesaa stor som Kirkerups, formaaede han dog ikke at sætte en Grændse for Branden. Først efterat endnu 450 af Søetatens faste Mandskab kom til Hjælp og Bombardementet var ophørt, standsedes Ilden i Landemærket den 7de September og først aldeles den 8de

September om Eftermiddagen. Men ligetil Enden af September brændte det endnu i Grunden af flere Bygninger; f. Ex. Frue Kirke.

Da Peymann havde erholdt de nøiagtigste Efterretninger om Stadens Tilstand og var overbevist om, at Byen vilde blive aldeles ødelagt, uden at Flaaden frelstes, hvis man gjorde en længere Modstand, besluttede han om Eftermiddagen at sende en Parlamentair til General Cathcart med følgende Brev.

Kjøbenhavn den 5te September 1807.

„Min Herre!

For at undgaae al videre Blodsudgydelse og for ikke at udsætte Byen for de sørgelige Følger af et længere Bombardement, foreslaaer jeg en Vaabenstilstand paa 24 Timer, under hvilken en Dverenskønst kan træffes med den Bestemmelse at tjene som Indledning til Capitulationsbetingelserne.“

Kort efter overbragte den engelske Generalquartiermester, Oberstlieutenant Murray General Cathcarts Svar:

Hovedkvarteret foran Kjøbenhavn, den 5te September 1807.

„Sir!

Den samme Nødvendighed, som tvang os til at tage vor Tilflugt til Vaaben, tvinger mig til at aflaae enhver Nærmelse, der kun bevirker Ophold. For imidlertid at vise, hvor gjerne jeg vuffer at gjøre en Ende paa dette Skuespil, som jeg betragter med den største Befymring, sender jeg Dem hermed en Officeer, der er bemyndiget til at modtage ethvert Forslag, De maatte være tilbøielig til at gjøre, med Hensyn til Betingelserne

for Dvergivelsen, og som kunde sætte mig i Stånd til at tilstaae selv den allerførteste Baabensstilstand."

Oberstlieutenant Murray forlangte nu mundtlig Flaadens Udlevering og yttrede: at han havde Ordre, til ved sin Tilbagekomst at befale, at Bombardementet skulde fortsættes, dersom ikke et afgjørende og tilfredsstillende Svar ledsagede Peymanns Erklæring.

Denne lød:

Kjøbenhavn den 5te September 1807.

"Min Herre!

Mit Forslag har ikke havt den mindste Forsinkelse til Hensigt; men, da det er allerede for langt ud paa Natten for at raadslaae med de respective Departementschefer om Gjenstande af saa stor Vigtighed — en Forholdsregel, Hans Majestæt Kongens og Kronprindsens Graværelse gjør nødvendig — ligesom ogsaa min Helbredstilstand ikke tillader mig at handle saa hurtigt, som jeg ønskede, saa forpligter jeg mig til inden Klokkeren 12 i Morgen Middag at oversende Betingelserne for Dvergivelsen."

"Søvrigt maa jeg overlade Byen til sin Skjæbne, ifald man skulde finde for godt at vedblive med Bombardementet."

Paa samme Tid lod General Peymann mundtlig befale: „at der ikke maatte skydes fra Boldene eller Forposterne, undtagen at disse bleve angrebne," hvilken Befaling imidlertid ikke blev respecteret, thi om Aftenen skød man af alle Kræfter fra Boldene rundt om Kjøbenhavn, og en Borger-Artilleriofficeer blev derfor arresteret.

Nu frembrød Natten over Staden, og man kan let tænke med hvilke Følelser dens Indbyggere, der Indtæt til den indledede Baabenstilstand, ventede paa Bombardementets Fornøvelse og Byens fuldkomne Odelæggelse. Fra Fæstningen høretes af og til enkelte Skud, ligesom ogsaa Fjenden kastede enkelte Bomber i den. Men Indbyggernes Rolighed blev dog ikke forstyrret denne Nat.

Ordren, ikke at flyde fra Bolden eller Forposterne, blev ved Dagens Frembrud fornyet, men da Massen af Stadens Indvaanere endnu var uvidende om de indledte Underhandlinger med Fjenden, strømmede ogsaa idag en Mængde Mennesker ud igjennem den eneste af Stadens Porte, der stod aaben, nemlig Amagerport, for at søge Ly paa Amager, hvor det lod sig gjøre, i Huse, Lader, Staldbygninger o. s. v.

XV.

Kjøbenhavns Capitulation.

Den 6te September skulde Peymann da indlede Underhandlingerne med Fjenden. Om Morgenen Klokkeren lod han derfor et Krigsraad sammenskalde ved sin Syngeseng, bestaaende af Land- og Sø-Statens høieste Officerer, Regjeringscollegie og Departements-Cheferne, samt een af Byens Magistrat og 2 af dens deputerede Borgere.

Vi ville her nævne disse Mænd, der skulde faa at sige afgjøre Kjøbenhavns Skjæbne:

Af Land-Staten:

Generalmajorerne Gedde, Walterstorf, Falbe og Lemning, samt Obersterne Beck og Schmettow.

Sø-Staten:

Admiralerne Winterfeldt, Lütken og Commandeur Kierulf.

Generalitetet:

Generaladjutant Kirchhoff.

Hof = Staten :

Over = Hofmarskal Hauch.

Det danske Cancelli :

Statsraad Cold.

Rentekammeret :

Kammerherre, Grev Moltke.

General = Toldkammeret :

Conferentsraad Malling.

Finants = Collegiet :

Statsraad Lange.

Høieste = Ret :

Conferentsraad Colbjørnsen.

Magistraten :

Conferentsraad Hjorthøi.

Stadens 32 Mænd :

Grossererne Axel Mørk og Peder Frederik Becker, samt Stadshauptmand Nylius og Politimester Haagen med de 3 Dverstbefalende.

Det Giendommelige ved dette Krigsraad var den Omstændighed at civile Authoriteter mødte her med militaire Personer, hvilket ikke ellers er Tilfældet. Men det var i Særdeleshed Armeens Generalauditeur, Bornemann, der ifølge sin Embedsstilling skulde gaae den commanderende General tilhaande som militairisk-juridisk Consulent, der havde foreslaaet denne Fremgangsmaade, og General Peymann ansaae det formodentlig ogsaa for rigtigt at give selv de civile Authoriteter Leilighed til at udtale deres Anskuelse om Stadens nuværende Forsatning og om muligen udfinde et Middel til at redde denne.

Det vare alle hæderlige Mænd, der mødte i dette Raad, alle vare opfyldte af Kjærlighed til Fædrelandet og sorgfulde over den fjendtlige Voldsgjerning.

Man oplæste allerførst et Document, hvori Fæstningsværkernes Tilstand, Borgernes Fortvivlelse vare skildrede, og heri omtaltes at en Storm kunde ventes. Men hvor fløgtige og patriotiske de forsamlende Mænd ogsaa vare, saa vidste dog Ingen af de Tilstedeværende noget Raad, der kunde redde Staden fra Overgivelse. Ingenieur-General Gedde yttrede som den kyndige Mand: „Fæstningen i dens nuværende Forfatning kan ikke holde sig mod en stormende Fjende.“

Hele Raadet blev derfor efter en lang Discussion enig i, at det var en uundgaaelig Nødvendighed at indvillige i Flaadens Overgivelse og altsaa at indlede Capitulations-Underhandlingerne paa denne Basis, og der var ingen af dets Medlemmer, der yttrede det Mindste om at sænke eller brænde Flaaden, ligesaa lidt som paa ny at gjøre Fjenden Modstand.

Da alle nu vare enige, affendtes en Parlemetaire til den bestemte Tid, lidt før Middag, til Cathcart med et Brev, der lød saaledes:

„Min Herre!

Jeg antager Deres Forslag i Henseende til Hans Majestæts Flaades Udlevering som Basis for Underhandlingerne; dog med den Betingelse, at ingen andre engelske Tropper maa betrede Staden, end de Commissairer, Officerer og Militairpersoner, som i Løbet af disse Underhandlinger maatte blive forlangt og Tilsladelse dertil givet.“

Herpaa svarede General Cathcart:

„Sir!

Efterat jeg har meddeelt Admiral Gambier Deres Brev fra idag, tilligemed det fra igaar Aftes, men som jeg først har modtaget imorges, underretter jeg Dem herved om, at vi samtykke i at underhandle med Dem om Kjøbenhavns Capitulation paa Basis af den danske Flaades Overgivelse.“

„Men, da De ikke har bestemt Capitulations-Artiklerne, saa skulle høie og anseete Officerer af Hans brittiske Majestæts Sø- og Land-Stat strax blive afsendte for at udkaste Artiklerne med Dem eller med de dertil af dem udvalgte Officerer, angaaende Alt det, som maatte være af Bigtighed ved Kjøbenhavns Besættelse, og som lader sig forene med Udsørelsen af det os overgivne Hverv.“

Herpaa svarede General Peymann:

„Min Herre!

Saa snart det maatte behage Dem at bestemme et neutralt Sted udenfor Byen, hvor Capitulationspunkterne kunne vorde fastsatte, saa skulle Officerer blive sendte didhen, forsynede med den fornødne Fuldmagt til Underhandling. Vaabenstilstanden bliver imidlertid at ansee som bestaaende, indtil det Modsatte udtrykkeligen befales.“

Efterat have modtaget denne Skrivelse svarede General Cathcart:

„Sir!

De Officerer, som ere befalede til at underhandle med Dem, ere: Generalmajor Sir Arthur Wellesley, Sir Home Popham, Capitain i Marinen, og Oberst-

lieutenant Murray, Armeens Generalquartiermester. Disse Officerer vente ved Barrieren til Porten og ville strax træde i Underhandling med de af Dem udnævnte Officerer paa hvilketombselst Sted mellem vore Forposter og deres Linier, De maatte finde for godt."

"I det Dieblif, da jeg erholdt Deres første Brev, blev der givet Befaling til at holde inde saavel med Bombardementet som med Skydningen; men en Baabensstilstand er ikke bleven sluttet, hvilket Omstændighederne godtgjør, eftersom for faa Minutter siden der i Forstaden, tæt ved vore Skildvagter, er af deres Følk blevet stuffet et Huus i Brand*)."

"Vi kunne, som vi allerede flere end een Gang have udtalt, ingen Opsættelse tilstaae i denne Anledning; og det vil altsaa snart vise sig, om de forestaaende Bestingelser ere af den Art, at de tillade en Baabensstilstand."

Nu fandt Peymann det rigtigst nok engang idag, om Estermiddagen Klokken 6 at sammenfalde et Krigsraad, bestaaende af de samme Medlemmer, som vare mødte om Morgen. Han ønskede at overlægge med dem, hvilke Vilkaar man skulde søge at opnaae ved Capitulationen. Men, endnu forinden man var kommen til at raadslaae, meldte den Parlemantair, som af General Peymann var affendt med hans sidste Skrivelse og som nu vendte tilbage, at de engelske Commissairex

*) Hvad det Huus, som ovenfor omtales, angaaer, erklærede og forsikrede den commanderende General, at man havde afbrændt det uden hans Vidende og Billie.

allerede ventede, som ogsaa Cathcarts sidste Skrivelse omtalte, ved Barrieren udenfor Østerport, for at møde de danske Befuldmægtigede og uden Ophold begynde Underhandlingerne imellem de to Armeers Korposter.

Raadet valgte nu hurtigt de nødvendige Commissairer, nemlig: Generalmajor Walterstorf, Contre-Admiral Lütfen, hvilken sidste dog vægrede sig ved at modtage denne Post ved at undskylde sig med for stor Udmattelse og Anstrengelse som Commandeur for Brandvæsenet, hvorved han endog sidste Nat var bleven saaret i Foden, men dog lod sig, især af Commandeur Bille, overtale dertil, samt Armeens Generalauditeur Bornemann, Commandeur Billes Svoger, som Kloffen 7¹/₂ om Aftenen forlod Hovedkvarteret. De traf de engelske Commissairer ved det omtalte brændende Huus paa Østerbro, ved hvis lysende Flammer General Beymanns Skrivelse eller Fuldmagt blev læst. De engelske Officerer forlangte at underhandle strax paa Stedet, eller følge med til Byen og der aabne Underhandlingerne.

General Walterstorf erklærede dem, at man maatte først raadføre sig med de offentlige Auctoriteter, og at General Beymann, der var syg og sengeliggende, først maatte underrettes om deres Ankomst. Dette var ikke efter de engelske Commissairers Hoveder, de yttrede flere Gange paa en truende Maade: „at, dersom de danske Commissairer ikke havde noget Andet at foreslaae, maatte man igjen begynde at bombardere.“

Endelig blev man enig om, at en af de engelske Commissairer, Sir Home Popham, skulde følge med Generalauditeur Bornemann til Byen, medens de 4 andre Commissairer skulde vente udenfor Østerport,

under aaben Himmel, ved det omtalte brændende Huus, til de kom tilbage.

Deres Ankomst blev strax meldt til General Peymann, og Samtalen, der førtes paa Fransk, dreiede sig naturligtvis kun om Flaaden.

„Giv mig et Stykke Papis,“ sagde Popham, „og jeg skal med min Blyant strax udkaste Hovedpunktet!“

Han gjorde nu et Udkast, der lød: „den danske Flaade med alle Arsenaler og Tilbehør skal udleveres Hans Storbrittaniske Majestæt til Eiendom, og den danske Regjering afgive det fornødne Mandskab til Udrustning, for at den kan forlade Havnen, naar som helst de engelske Høistcommanderede maatte finde det nødvendigt.“

Da de Tilstedeværende hørte Ordet „Eiendom“ nævne, studsede de, da Talen hidtil kun havde været om „Depositum.“ — „Man havde ikke,“ svarede Popham, „antaget det første Tilbud.“ Tolken i Hovedquarteret, Professor Thomas Christian Bruun, spurgte Popham paa Engelsk: „om der ved Flaaden kunde forstaaes andet end Linieskibene?“ Capitainens Svar var: „ethvert Fartoi af hvilken som helst Størrelse.“

„Men ved Sø-Krigssager,“ vedblev Professor Bruun, „menes der vel ikke andet end hvad der hører til hvert enkelt Skibs Udrustning?“

Popham svarede atter laconisk: „ethvert Stykke i Arsenalerne!“

Nu blev Fjendens Propositioner drøftede i Krigsraadet hos General Peymann under de Forsamledes heftigste Forbittrelse. Man gjorde nye Forslag, førte Indvendinger derimod, og Generalauditeuren kom oftere

ind for at høre Raadets Beslutning. Da saa Popham paa sit Uhr, vilde ikke vente længere og forlangte Tildelse til at hente de andre Commissairer, for at slutte Conventionen endnu samme Nat, hvilket man nødedes til at indgaae paa.

Han steg derfor i Bognen, men begjærede inden han fjørte bort, sit Blyantsudkast af Conventionens Hovedpunkt tilbage, hvilket ogsaa blev leveret ham.

Krigsraadet, der vedblev at raadslaae, kunde ikke finde andre Midler til at redde Staden, end hvad Fjenden havde foreskrevet os. Fædrelandsfølelse opfyldte Alles Indre og Grens Stemme talte ogsaa, men man kunde ikke vente Hjælp nogetsteds fra, eftersom den engelske Flaade blokerede hele Sjælland, og saaledes kunde fortsætte Bombardementet og ødelægge Byen aldeles. De brændende Huse og den for en Deel ødelagte By var Beviis for at der var gjort nok for Gren, man maatte ogsaa nu tænke paa Mennesseligheden. At falde for Gren og erhverve sig et udødeligt Navn syntes ingen af de fem Befalingsmænd at have synderlig Lyst til, naar man undtager Bille.

De forsamlede Medlemmer af Krigsraadet vare nu paa nogle Faa nær af den Mening, at man var nødsaget til, at antage Capitulationspunkterne paa den af Fjenden forlangte Basis: Flaadens Overgivelse. Man trøstede sig endeligen med, at man muligen kunde vente nogen Erstatning ved den endelige Fred, hvilket Gaab desværre glippede.

Winterfeldt og Bille havde derimod forandret deres Mening. Den første lod Protokollen tilføie: „Dersom der er Tid dertil, burde man destruere Flaaden, om-

endskjøndt saadant ikke nu kan være af den Nytte som forhen, og, hvis det mislykkes, kun vil give Fjenden Anledning til at gjøre større Fordringer.“

Bille foreslog derimod: „at forkaſte Capitulationen paa den omtalte Baſis og gjøre et almindeligt Udfald med Alt, hvad der i Staden var bevæbnet, tilligemed alle Søfolk paa Kanonbaadene og Holmens Magt.“

Conferentsraad Colbjørnsen vedføjede følgende Botum: „I Henseende til Forslaget om et fortviølet Udfald erklærer jeg, at jeg ikke alene vilde tilraade denne Mening, men endog bede om Tilladelse til personligen som simpel Soldat, at tage Deel deri, hvis det lod sig antage som muligt eller som Resultat deraf, at man ikke alene kunde bortjage Fjenden fra en eller flere af hans Forskandsninger og Positioner, men endog vente at beholde disse, om endog for en kort Tid eller nogle Dage kun, saa at Flaadens Dvergivelse eller Byens Indtagelse derved kunde forhales. Men i modsat Fald troer jeg, at Følgerne deraf vilde blive, at vor alt for svage Magt maatte kun end mere svæffes og Fjenden sættes istand til at gjøre flere haarde og ydmygende Fordringer end de, han allerede har gjort.“

Til allersidst, da Protocollen blev sluttet og underskrevet den 7de September om Morgenen Klokken 4, efter at Generalmajor Walterstorff allerede for 2 Timer siden var kommen tilbage med den sluttede Capitulation for at forelægge den for General Beymann, forlangte Bille følgende Botum tilføiet i Protocollen:

„Jeg, Kammerherre og Commandeur Bille kan derimod ikke tiltræde den anførte Mening, og deri være enig med den commanderende General og Generalmajor

Bielefeldt, men troer meget meer, at en Capitulation af den Natur ikke bør antages, men at man forinden man derpaa indlod sig, burde gjøre et Udfald med Alt, hvad der i Staden er bevæbnet, tilligemed alle de Søfolk, som ere paa Kanonbaadene, samt Holmens Magt, hvilket da i det Mindste vilde udgjøre 3000 Mand. Naar man da slog som fortvivlede Folk for sin Gre, kunde man dø en rolig Død.

Det er indlysende at Billes patriotiske Følelser havde ført ham for vidt. Bille havde allerede om Morgenens været villig til at capitulere paa Basis af Flaadens Overgivelse, nu at gjøre saadanne Forslag, da man havde indgaaet en Vaabenstilstand og antaget en Basis for Underhandlingerne, var saavel urigtigt som ubetimeligt, da en sliq Fremgangsmaade maatte ansees som uredelig og et Brud paa de indgaaede Betingelser, der vilde blive frygteligt hævnnet.

Men allerede Dagen efter, den 8de September, indsaae Bille sin Bildfarelse og tilskrev desaaarsag Kronprindsen, at der ikke var handlet „uklogt“ i at capitulere; at hans Forslag ikke vilde have nyttet til Andet end at forskaffe ham og de Søkrigere, som fulgte ham, en ærefuld Død, og at man i denne Mellemtid kunde have tilintetgjort Flaaden; men at Byen derefter vilde komme til at lide desmere, og at Kronborg rimeligt da vilde være gjort til et andet Gibraltar.

Der er yttret af Mange om denne Krig, at man burde have ødelagt Flaaden, paa hvilkensomhelst Maade det end skete, og det naturligtviis forinden der var gjort noget Skridt til Stadens Overgivelse. Man

er imidlertid ikke enig om Maaden, hvorpaa vi skulle have iværksat dette.

Brænde Flaaden, der bestod i det Mindste af 50 større Krigsskibe, i Orlogshavnen, kunde ikke skee uden at Søarsenerne og Byen, samt omtrent 800 Goffardiskibe, som laae i Havnen, delte Skjæbne med den.

Sænke Flaaden var, som vi have omtalt, paatænkt, men da Orlogshavnen paa de dybeste Steder kun er 22 Fod dyb vilde de største Skibe kun synke 5 til 6 Fod under den sædvanlige Vandlinie. En stor, om ei den største Deel af de sænkede Skibes Skrog vilde da forblive over Vandet, saa de kunde under det fjendtlige Bombardement lettelig komme i Brand, hvilket kunde, som ovenfor er sagt, forarsage hele Byens og Arsenalernes Udælgelse. Desuden vilde det være en let Sag for Fjenden at hæve Skibene igjen, dertil havde det været fornødent at han besatte Sjælland og Kjøbenhavn, og vi havde ikke faaet de Capitulationsbetingelser, vi senere fik. Admiralitetet indrømmede ogsaa senere, at Flaadens Sænkning ikke kunde føre til noget Resultat for os.

At gjøre Flaaden ubrugelig og ubevægelig ved at brænde Roer og Rundholte, itussjære Seil og Taffelage, kappe Master o. dl. som man ogsaa havde paatænkt, kunde heller ikke føre til noget andet Resultat end det selvsamme, som man vilde have opnaaet ved at sænke den, og kan derfor heller ikke bifaldes.

Den eneste mulige og anvendelige Maade, hvorpaa man kunde destruere eller ødelægge Flaaden var vistnok den, at føre eet Skib ad Gangen ud af Havnen

forbi Batteriet Trekroner, der antænde eller sprænge det med Krudt, og lade Bragene drive hvorhen de vilde. Ved denne Fremgangsmaade var Faren mindst og Ødelæggelsen størst.

Men, kan man spørge, hvor turde Beymann uden nogen Ordre paatage sig et saadant Ansvar, frivillig og forsætlig at ødelægge Landets hele Søværn af en Værdi til 18—20 Millioner Rdlr. og som Nationen satte saa høi Priis paa.

Beymann var imidlertid uvidende om, at Kronprindsen, da han var kommen tilbage til Kiel, havde affendt den 18de August Premierlieutenant Steffens med en Ordre til ham, der lød saaledes:

„Hvor ubehagelig den Tanke end er at tænke sig Muligheden af Kjøbenhavns Overgivelse i fremmede Hænder, hvilket jeg ogsaa under Deres Commando ikke befrygter, saa finder jeg det dog nødvendigt hermed at bekjendtgjøre Dem, at det er Hans Majestæts Kongens Villie og Befaling, at, hvis det ulykkelige Tilfælde dog skulde indtræffe, som Gud forbyde, at Kjøbenhavn blev nødt til at overgive sig, da skal De, forinden sligt skeer, sætte Ild paa Flaaden og lade den brænde, da Hans Majestæt af to Under vælger det Mindre, som virkelig det er at vide sin Flaade opbrændt. end see samme i sin og Landets Fjenders Hænder og derved give disse Voldsmænd en Triumph, som ingen dansk Mand kan taale at bære.“

Det lykkedes ogsaa Lieutenant Steffens efter mange Banskfæligheder, for at omgaae Fjenden, at naae Sjælland, og var, forklædt, allerede kommen Kjøbenhavn 1½ Mil nær, da han blev anholdt af en fjendtlig

Patrouille og bragt til det engelske Hovedquarteer, hvor man forlangte at see hans Depesche eller erfare dens Indhold og hans Grinde. Det var lykkedes ham, at tilstille Conferentsraad Treschow i Sjælland den, og denne havde brændt den, uden at læse den. Da Lieutenant Steffens ikke vilde aabenbare sit Grinde, truede man ham endog med Tortur. Men det blev ved Trudslen, thi Dagen efter sendte man ham ombord paa Flaaden, hvor han forblev, indtil Capitulationen var sluttet.

Vi gaae nu tilbage til Underhandlerne, som bleve afhentede af Home Popham og Generalauditeur Bornemann fra Østerbro, hvor de havde ventet i 2 Timer, og bragte til det danske Hovedquarteer. Generaladjutant Major Kirchhoff udnævntes nu efter deres Ankomst istedetfor Bornemann, og Underhandlingen begyndte derpaa i bemeldte Trakteur Naus Gaard (Hotel d'Angleterre).

Walterstorf erklærede at General Peymann antog de i General Cathcarths og Admiral Gambiers Skrivelse af 1ste September gjorde Forslag, nemlig at den danske Flaade udleveredes som et Depositum og bortførtes paa det Vilkaar, at den tilbageleveredes i samme Stand og ved en almindelig Fred, naar den Nødvendighed, der havde foranlediget dette Skridt, ophørte.

Herpaa svarede General Wellesley iblandt andet, „at der ikke kunde længer være Tale om at udlevere Flaaden som et Depositum, men at den maatte overgives Engländerne ifølge Stadens Erobring.“

Da man fra dansk Side gjorde Indvendinger herimod, erklærede de engelske Commissairer med Bestemthed, at der ikke kunde være Spørgsmaal om Andet,

end Flaadens ubetingede Overgivelse. Nu søgte da de danske Commissairer at forringe Paastanden i Henseende til Skibenes Antal og Rang, men den raae Capitain Popham svarede: at de maatte have Alt.

„Dette er vel kun da at forstaa om Linieskibene?“ sagde de danske Commissairer.

„Nei,“ svarede Popham, „nei! vi maae have alt Ghydende!“

Der kunde nu ikke længer være Tale om Capitulationens Hovedpunkt, men blot om at erholde saa fordeeltagte og lidet frænkende Betingelser i andre Henseender, og herpaa havde nu de danske Commissairer deres Opmærksomhed henvendt. De engelske Commissairer gjorde i Begyndelsen Paastand paa Tre Kroners Batteri og Øster- og Amager-Ports udelukkende Besættelse af engelske Tropper, og af de to andre Portes i Forening med de danske Tropper.

Sir Arthur Wellesley og Oberstlieutenant Murray vare dannede og galante Mænd, hvis hele Opsørsel ikke kan andet end roses, men Popham var en raae Person, der ikke brød sig det mindste om at skaane den saarede danske Nationalsølelse.

Wellesley yttrede: „at den danske Flade med alt Tilbehør skulde og maatte England have, og at det derfor ikke stod i Underhandlernes Magt at afstaae fra denne Fordring; men forresten vilde de gjerne indrømme enhver Billighed, der var mulig, blot at Flaadens Udlevering og Armeens Sikkerhed ikke blev derved vanskeliggjort eller sat i Fare.“ „Har man i hele Verden hørt tale om,“ tilføiede han, „at en Stad, der feer sig nødsaget til at capitulere, foreskriver Seier-

herrerne Love, som f. Ex. at disse ikke maae betræde den betvungne Stad; at Citadellet bliver sfilt fra den øvrige Deel af Byen ved en Pallisadering; at al offentlig Eiendom bliver respecteret, de kongelige Slotte urørte, eller at den erobrede By forlades efter en bestemt Tid: o. s. v. — Dersom de danske Underhandlere,“ vedblev han, „blive tiltalede for denne Capitulation, vil jeg selv komme og være deres Forsvarer.“

Popham yttrede derimod: „Det er en Lykke for Kjøbenhavn, at Capitulationen nu sluttes. Vi have fra Frederiksberg seet en utallig Mængde Varer flyttes til Christianshavn og Amager, og denne Deel af Staden var netop bestemt til at bombarderes i Nat.“

Underhandlingerne bleve imidlertid saaledes fortsatte Natten imellem den 6te og 7de November, medens Krigsraadet forblev samlet. De vigtigste Punkter bleve, forinden de af vore Commissairer bleve antagne, underkastede Peymanns og Krigsraadets Samtykke.

Kloffen var saaledes, som allerede er omtalt, bleven 2 om Morgenen, da General Walterstorff traadte ind til General Peymann med Capitulationspunkterne og den Bemærkning, at de Befuldmægtigede ikke var istand til at erholde dem fordeelagtigere for os; og udbad sig nu Generalens Ordre for, at de turde antage dem.

Peymann havde desværre intet andet Valg, og de danske Commissairer underskrev derpaa Capitulationen ifølge hans Ordre.

De engelske Commissairer oversatte derpaa selve Capitulationen paa Fransk, om Morgenen Kloffen 9 blev den modtaget af General Peymann, og derpaa afgif de engelske Commissairer med den til det engelske

Hovedquarteer, for at den kunde blive confirmeret af de commanderende Generaler. Derefter blev den udvejlet i General Walterstorfs Bolig og lod saaledes:

1ste Artikel.

Naar denne Capitulation bliver underskrevet og stadfæstet, skulle Hans brittiske Majestæts Tropper sættes i Besiddelse af Citadellet.

2den Artikel.

En Vagt af Hans brittiske Majestæts Tropper skal ligeledes besætte Holmen.

3die Artikel.

Skibene, samt Krigsfartøjerne af enhver Benævnelse tilligemed alle Hans danske Majestæts tilhørende Skibs=Sager og Sø=Inventarium skulle overgives i de Personers Bærg, som blive udnævnte af de Høistcommanderende for Hans brittiske Majestæts Krigsmagt; og de skulle ufortøvet sættes i Besiddelse af Holmene, samt alle de dertil hørende Bygninger og Forraadshuse.

4de Artikel.

De sig i Hans brittiske Majestæts Tjeneste befindende Forraads= og Førselskibe skulle tillades, hvis fornødent gjøres, at komme ind i Havnen, for igjen at indskibe, hvad Skibsfager og Tropper, de have hidbragt til denne D.

5te Artikel.

Saasnart Skibene ere blevne udbragte fra Holmen, eller inden 6 Uger fra denne Capitulations Dato, eller før, om muligt, skulle Hans brittiske Majestæts Tropper overantvorde Hans danske Majestæts Tropper Citadellet i den Tilstand, hvori det vil befindes, naar de besætte samme. Hans brittiske Majestæts Tropper skulle ligeledes, inden foranmeldte Tid, eller snarere om muligt, igjen indskibes fra Sjælland.

6te Artikel.

Fra denne Capitulations Dato skulle Fjendtlighederne ophøre over hele Sjælland.

7de Artikel.

Ingen Person, være sig hvo det er, skal vorde molesteret, og al Eiendom, offentlig eller privat, undtagen de foranmeldte, Hans danske Majestæts tilhørende Skibe og Krigsfartøier, samt Skibsager og Sø-Inventarium, skal respecteres, og alle civile og militaire Betjenter i Hans danske Majestæts Tjeneste skulle vedblive i den fulde Udøvelse af deres Embedsforretninger over hele Sjælland; og Alt skal anvendes, som kan sigte til at fremme Enighed og god Forstaaelse imellem de tvende Folk.

8de Artikel.

Alle paa begge Sider tagne Fanger skulle ubetinget tilbagegives; og de Officerer, som ere Fanger paa Wresord, skulle befries fra sammes Forpligtelse.

9de Artikel.

Al engelsk Eiendom, som maatte have været sequestreret i Følge de stedhørende Fjendtligheder, skal tilstilles Eieren.

Denne Capitulation skal stadfæstes ved de respective Høistcommanderende og Stadfæstelsen skal udvekles inden Kloffen 12 denne Dags Middag.

Givet i Kjøbenhavn den syvende Dag af September 1807.

E. F. Walterstorff. Arthur Wellesley.

D. Lütken. Home Popham.

J. S. Kirchhoff. Georg Murray.

Stadfæstet og bekræftet af os i det brittiske Hoved-
 kvarter paa Hellerup den fornævnte syvende Dag af
 September 1807.

J. Gambier. Cathcart.

Denne Capitulation sluttedes 23 Dage efter at den engelske Armee havde gjort Landgang. Skjøndt det danske Folk naturligviis ikke var tilfreds med den, kan man dog ikke negte, at naar man fraregner Hovedpunktet, saa var denne Capitulation efter Omstændighederne fordeelagtig for Kjøbenhavn, hvis fuldkomne Odelæggelse uden den vilde have været uundgaaelig, og man maa paaafsjøne saavel General Peymanns som Underhandlernes findige og værdige Holdning ved denne Leilighed. Lord Cathcart kunde ogsaa med Rette sige i sin Rapport: „at efterat have opnaaet at sikkre sig

den danske Flaade, er al Anledning undgaaet, som kunde faare eller opirre Nationens Følelser. Endstjøndt Bombardementet havde anrettet betydelige Ødelæggelser i Byen, blev der ikke løsnet et Skud, før denne var opfordret til Overgivelse paa de fordeelagtigste Vilkaar, som kunne tilbydes, ei heller efterat der var viist Tilbøielighed til at capitulere, ligesom Bombardementet, der varede i 3 Nætter, blev betydeligt indskrænket den 2den Nat og først fornyet i sin fulde Styrke, da Fæstningens Ild viste, at man var bestemt paa at holde ud."

Kjøbenhavns Politimester havde den 6te September redet omkring paa Byens Torve, ledsaget af en Escorte af Livgarden til Hest, og oplæst en Bekjendtgjørelse, som lød, „at der var sluttet en Vaabenstilstand med de Engelske; at den Fattige kunde vente Erstatning for det, der var brændt for ham; og at Enhver skulde forholde sig rolig."

Den syvende September, da Capitulationen var bleven sluttet og ratificeret, blev den bekjendtgjort Byens Indvaanere ved følgende Proklamation:

„Medborgere! Efterat alle vore Forsvarsmidler ere blevne utilstrækkelige, og vi ikke have kunnet forhindre Fjenden fra at anlægge Forskandsninger saa nær ved Stadens Volde, at han kan, saa ofte han finder for godt, sætte Staden i Brand paa flere Steder, uden at vore Slukningsanstalter (der ere ødelagde baade ved deres Brug og Fjendens Skyts) kunne formaae at standse Ildens Udbredelse; saa har jeg, saavel i Betragtning heraf som efter min egen og de øvrige høistcommanderede Officerers fuldkomne Overbeviisning, indseet, at

vor svækkede Styrke i dens nuværende Forsatning ikke er istand til med nogen Sandsynlighed at afværge, at jo Fjenden med Magt kan indtage og sætte sig i Besiddelse af Staden, og som Følge heraf, tillige af begge Holmene og Flaaden, uagtet disses Forsvar fra Søside er aldeles betryggende. Jeg har derfor været sat i den uheldige Nødvendighed, for at spare uskyldige Borgeres Blod og Staden fra de uberegnelige Følger, som dens Indtagelse ved Storm maatte drage efter sig, at indgaae en Capitulation med den fjendtlige Krigsmagts Anførere, og derved maattet overgive Flaaden, samt indrømme Fjenden Besiddelsen af Citadellet Frederikshavn og Holmen i saa lang Tid, som udfordres til at føre Krigsskibene ud paa Rheden; dog paa det Vilkaar, at baade disse Steder skulle tilbageleveres, og Den Sjælland, inden 6 Uger i det Længste, være forladt af de engelske Tropper, samt at alle offentlige og private Eiendomme, baade her i Staden og overalt paa Den Sjælland, skulle blive uantastede og urørte."

"Medborgere! I det jeg, gjennemtrængt af Befymring, meddeler Eder den Efterretning, maa jeg tillige minde Eder om, at den første Borgerpligt af Eder, hvis Liv og Gods nu saaledes ere betryggede, er Roklighed og Orden; og jeg bør tillige advare Enhver om, at Overtrædelse af denne Pligt er en Forbrydelse, som kunde drage bedrøvelige Følger efter sig."

Bed Dagsparolen befaledes: at efter en med de engelske Tropper affluttet Convention ophørte fra idag alle Fjendtligheder. Alle Portene paa Kjøbenhavns Fæstning aabnedes, som sædvanligt, men lukkedes indtil

videre ved Solens Nedgang. Fra idag af afgik samtlige Pifetter, og fra imorgen af besattes Bagterne som sædvanligt, undtagen Hovedvagten, Toldbodvagten og Christianshavns-Portvagt, hvilken forstærkedes efter Commandantens Godtbefindende. Det borgerlige Artilleri og Infanteri afgik ligeledes fra de hidtil havde Poster paa Bolden, men skulde efterlade Commandoer til Ammunitionens Bevogning.

Samme Dag lagde den hele mobile Flotille ind af Bommen, og Mandskabet gif fra Skibene.

Om Eftermiddagen Klokken 4 besatte Englænderne Citadellet Frederikshavn og Nyholm under den Næstcommanderende, Generallieutenant Burrards Commando. Citadellet besattes af 1000 Mand, bestaaende af alle Vaabenarter, samt 2 Brigader Artilleri under Oberst Cameron. Nyholm blev besat ved Generalmajor Spencers Brigade, som indskibedes ved Kalkbrænderiet og landsattes paa Nyholm, hvorpaa de danske Bagter traf sig tilbage. Styrken angaves, Matroserne iberegnet, til 6 à 7000 Mand, af hvilke omtrent 1000 Mand den 10de September besatte Gammelholm. Kjøbenhavn og Amager forblev stærk besat, og den engelske Flaade blev liggende i sin hidtil havde Stilling i Sundet. Borgerne og Krigsfolkene i Kjøbenhavn var i en ubehagelig Stemning. Citadellets Porte lukkedes af Hjenden og Broerne bleve optrukne. Jernporten ved Indgangen til Toldboden blev ogsaa lukket fra vor Side. Langs med Toldbodveien eller Esplanaden blev fra vor Side strax hensat Bagter og Poster af Livregimenterne og Husarerne, som dagligen afløstes, ligesom ogsaa Liv-

jægerne og de sjællandske Ryttere senere her maatte gjøre Tjeneste.

Fra Landsiden var der under Beleiringen gjort 12,649 Stud fra vore Morterer og Kanoner, nemlig Rugler, Bomber, Kardatscher, Granater og Brandfugler, hvoriblandt dog kun 674 Bombekast.

Den almindelige Sorg og Bedrøvelse, som alle Stadens Borgere følte ved Bekjendtgjørelsen om Kjøbenhavns Overgivelse, lader sig ikke beskrive. Man saae rigtignok Enden paa sine Lidelser, men det skete ved at Nationalstoltheden ydmygedes og krænkedes, og derfor vakte det ingen Glæde. Man talte om Feighed og Forræderi, at General Beymann ikke havde villet forhindre Fjendens Landgang eller gjort noget Alvorligt for at redde Staden. De lavere Folkeclasser kom i en Slags Gjæring ved at høre Capitulationsbetingelserne, de stimlede sammen paa forskjellige Steder i Byen og syntes at antage en truende Mine. Til Almuen sluttede sig flere af de bedre Classer, som deelte dens Anskuelser og Følelser. Den 7de September om Eftermiddagen stimlede store Folkeskarer, hvilke for størstedelen bestode af Marinens Folk og Haandværkere, der følte sig meest krænkede ved Flaadens Overgivelse, sammen udenfor Hovedkvarteret paa Kongens Nytorv. De forlangte at tale med den commanderende General, tilkjendegave larmende og støiende deres Misfornøielse med den sluttede Capitulation, og forlangte at blive førte ud mod Fjenden, for dog at døe med Ære, da de ikke længere kunde leve med Hæder. — Men da

nogle Rytterhobe rede over Torvet og Hovedvagten traadte i Gevær, adspredtes Hoben.

Cavalleriet blev nu beordret til at patrouillere i Gaderne for det første, Kronprindsens Livcorps og derpaa Liniesoldater holdt nogle Dage Vagt omkring Hovedkvarteret, og Hovedvagten erholdt en Besætning af Artillerister, for i værste Nødstilfælde at betjene det derværende Skyts.

Den 8de September om Aftenen assendtes Oberst, Grev Schmetton og Ritmester, Grev Holdt, begge af Livgarden til Hest, med engelske Paa som Courerere til Kronprindsen. De ankom til Kiel den 11te September, og General Peymann havde medgivet dem en lang og detailleret Rapport over Begivenhedernes Gang og Belæringens Udfald. Han endte denne saaledes:

„Jeg har anvendt de mig givne Forsvarsmidler, der dog, med Hensyn til den fjendtlige Hærs Styrke og store Artilleri, vare meget utilstrækkelige, efter modent Overlæg. Min Samvittighed og min Overbeviisning sige mig, at jeg har tjent min Konge og mit Fædreland saaledes, som min Pligt krævede, og jeg underkaster mit anvendte Forsvar mod Fjendens Overmagt Deres kongelige Høiheds Bedømmelse.“

Senere indsendte Generalerne Peymann og Bielefeld, samt andre Autoriteter jevnlig Rapporten, og bade om Forholdsregler, men erholdt intet Svar, saa at man ikke vidste om Kronprindsen var tilfreds eller ikke tilfreds med de Commanderendes Handlemaade, hvilket ofte satte de commanderende Generaler i stor Forlegenhed.

Den 7de September om Eftermiddagen bleve Fortene atter aabnede, dog med den Forsigtighed, som vi have omtalt, at Bagterne, især ved Portene og Toldboden, bleve stærkere besatte. Nu strømmede Stadens Indvaanere ud tildeels for at betragte de ødelagte Forstæder og Fjendens Batterier, tildeels for at besøge Familie og Venner. Ved at betragte Fjendens Beleiringsværker, blev man først rigtig overbeviist om, at det vilde have været en Umulighed for de Beleirede med deres ringe Kræfter at tilbagedrive Beleirerne eller nedskyde dem bag deres af Sandsække opførte, 5 til 6 Alen tykke og 4 Alen høie Batterier og stærke Positioner, den ene bag den anden.

Paa samme Tid som Kjøbenhavns Indvaanere strømmede ud, strømmede Beboerne i Forstæderne og den nærmeste Omegn ind i Byen, ligeledes nysgjerrige efter at see de Ødelæggelser, Englænderne havde forarsaget i Staden.

Forstæderne og de Fæstningen nærmest liggende Bygninger vare rigtignok ødelagte, men det havde vi selv gjort. Længere ud i Landet, udenfor Fæstningens Skuddistance, var Alt urørt og i sædvanlig Tilstand, selv paa Frederiksberg, hvor der dog havde ligget en Mængde Englændere. Den fjendtlige commanderende General havde opført sig meget human, ja endog bekjendtgjort under Beleiringen, „at Eierne af Markerne omkring ved Forstæderne maatte ile ud at høste, da Pligten forbød ham at opsætte Krigsoperationerne af en saadan Aarsag.“

Man fik ogsaa Syn for Sagen, hvad der havde forestaaet Byen, hvis den ikke havde overgivet sig, thi

man fandt flere Steder ved Beiene store Bunker af Jassiner, hvormed Gravene skulde have været fyldte, naar man vilde have stormet Kjøbenhavn.

Batteriernes Antal og Beliggenhed have vi tidligere omtalt, men for at give Læseren et Begreb om Størrelsen af den Hær, der havde ligget omkring Hovedstaden, ville vi give en Oversigt over de forstjellige Baabenarter og deres Mandskabs Størrelse.

Ingenieurcorpset bestod af 22 Officerer og 1200 Pionerer under Oberst d'Arcy.

Artilleriet bestod af det tydske, som var kommen fra Rygen og udgjorde 1 ridende Batteri og 3 Fodbatterier, med 28 Officerer og øvrige Mandskab, ialt 703 Hoveder med 508 Heste. Det engelske Feltartilleri var omtrent af samme Størrelse, saa at det hele Artilleri kan anslaaes til 2000 Mand under Generalmajor Bloomfield.

Cavalleriet bestod af trende hannoveranske Husareregimenter, tilsammen 24 Eskadroner, ialt noget over 2000 Mand med over 1900 Heste, under Generalmajor Linfingers Commando.

Infanteriet bestod af trende Divisioner og en Reservedivision.

1ste Division, under Generallieutenant Ludlow, var indeelt i 2 Brigader, tilsammen 5000 Mand.

2den Division under Generallieutenant Baird var indeelt i 3 Brigader, tilsammen udgjørende 6969 Mand.

3die Division (Hannoveranere) under General-lieutenant Lord Roslyn, bestaaende af 4 Brigader, tilsammen 8272 Mand.

Reservedivisionen under Generalmajor Wellesley,
bestaaende af een Brigade paa 4123 Mand.

Tilsammen:

Ingenieurtropper	1200 Mand,
Artilleri	2000 —
Cavalleri	2000 —
Infanteri	24349 —
Den hele engelske Armee . .	29549 Mand.

Vi sride nu, inden vi ende dette Afsnit, til at omtale det Tab af Mandskab Kjøbenhavns Garnison eller overhovedet Krigsfolket havde lidt.

Af Sødefensionen blev ialt 53 dræbte, deriblandt 2 Officerer og 50 saarede, deriblandt 4 Officerer.

Af det kongelige Artilleri 10 Dræbte og 26 Saarede, deriblandt 3 Officerer.

Af Cavalleriet 2 Dræbte og 4 Saarede.

Af Liniregimenterne ialt 38 Dræbte, deriblandt 1 Officer og 117 Saarede, deriblandt 5 Officerer.

Marineregimentet 18 Dræbte og 19 Saarede.

Landeværns-Brigaden 5 Dræbte, deriblandt 1 Officer og 11 Saarede, blandt hvilke 1 Officer.

Kongens Livjægercorps 18 Dræbte, deraf 1 Officer og 47 Saarede*).

Herregaardsffytter 16 Døde og 32 Saarede.

*) De faldne Livjægere vare: Lieutenant Bruun og Endorph, Lynge, Sandberg, Lohmann, Matthiesen, Adolph, Hau, Arensen, Romeide, Absel, Arbo, Dorrien, Pingel, Brogger, Bøhling, Theilmann og Bjørslow.

Det borgerlige Infanteri 16 Døde og 36 Saarede, hvoriblandt 6 Officerer.

Det borgerlige Artilleri 6 Døde og 1 Saaret.
Studentercorpset 6 Døde og 3 Saarede*).

Antallet af de Døde vare saaledes 188, Saarede 346 Mand, tilsammen 534 Døde og Saarede.

Tabet af Døde og Saarede ved det borgerlige Infanteri og Artilleri, samt ved Studentercorpset skete alene ved Bomber.

De fjendtlige Projectiler og Ildbranden havde derimod tilføjet Indbyggerne i Byens Indre et langt større Tab end Garnisonens. Hospitalerne vare opfyldte med Saarede, som for en stor Deel døde efter qvalfulde Lemlæstelser; men ogsaa i Husene bleve mange af de meer velhavende Borgerklasser pleiede og behandlede, og derfor er det ikke muligt at angive noget bestemt Tal af de Forulykkede. Længe efter fremtraf man endnu Liig af Ruinerne til et Beløb af 80, 165 Personer savnedes aldeles; omtrent 200 gamle Mænd og Qvinder omkom af Skræk, Glendighed, Nervesvaghed, Sindsvirring o. s. v. De omkomne Indvaanere anslaaes til 1600 Mennesker, de saarede til 900 à 1000 Personer, der imidlertid ansees som alt for høit anslaaet.

Ved Desertion mistede Landetaten 1186 Mand, og Søetaten 11 Haandværkere og 14 Matroser. Det store Antal Deserteurer af Landetaten hidrørte i Sær-

*) De faldne Medlemmer af Studentercorpset vare: Adolph Gold, Peter Christian Holm, Niels Fischer, Aage Raasbøl Hold, Niels Qvistgaard og Michael Christian Lyders.

deleshed fra Marineregimentet, hvoraf de fleste vare Udlændinger. Mange af disse Ulykkelige vare blevene grebne under Udførelsen af deres Forehavende, førte for en Standret og nogle Timer efter skudte eller hængte. Det var først efter at Byen havde overgivet sig, at disse Meenedere flygtede over til Fjenden, hvilket lykkedes største Dele. Samme Dag at Capitulationen blev sluttet og bekjendt paa Batteriet Trefroner, modtog de derværende Soldater af Marineregimentet de engelske Skibe, som nærmede sig det, med Hurraraab. En Lieutenant Bierfreund, der hug med sin Sabel løs paa en saadan oprørsk Flok, var nær bleven nedhugget og maatte nødsages til at gaae i Land. Den 8de September skulde 2de Barkasser føre Mandskabet i Land, men Besætningen paa den ene tvang den commanderende Officeer til at landsætte dem ved Kalkbrænderiet, hvorfra de samtlige gif over til Englænderne. Den anden Barkasse naaede vel Toldboden, men da Mandskabet var kommet i Land angreb det Bagten, der bestod af Borgermilitair, der havde luffet Jernporten og luffet Veien for dem ind til Esplanaden, drev Bagten tilside, og gif nu alle over til Englænderne i Citadellet. Samme Exempel blev fulgt af de fra Batteriet senere landsatte Marinesoldater.

• For at hindre denne Desertering begyndte man den 10de September paa Arbeidet af en Palisadering fra Toldboden til Husarcasernen, langs den østlige Side af Toldbodveien, og som kun havde een Indgang ved Enden af Norgesgade.

Antallet af de ved Bombardementet beskadede Gaarde og Huse anslaaes af Datidens Forfattere til

15 à 1600, af disse var 1 Kirke og 305 Gaarde og Huse aldeles afbrændte. Blandt disse vare Studiegaarden, 8 Professorgaarde, 26 Bryggergaarde, 5 Bagerier og 20 Brændeviinsbrænderier. Brandassurancen af disse Bygninger beløb sig til $2\frac{1}{2}$ Million, hvorimod Skaden selv beløb sig til 5 Millioner, og med Tabet af Bohave iberegnet til $6\frac{1}{2}$ Million Rdlr. d. G. Tilføier man nu Forstædernes Ødelæggelse og Tømmeryoplægets Brand paa Tømmeryladsen, hvilket anslaaes til 4 Millioner, beløber det hele ved Beleiringen forarsagede Tab sig til $10\frac{1}{2}$ Million Rdlr. d. G.

Dette Tab staaer dog tilbage for det Handelsstanden leed ved de mange af Fjenden opbragte og condemnerede Skibe; thi den største Deel af Landets circulerende Formue var paa Søen og faldt for det meste i Fjendens Hænder. Allerede før Krigens Udbrud blev der opbragt circa 600 Skibe, hvis Værdi man anslaaer til 18 Millioner Rdlr. d. G. Vilde vi nu medregne det Tab Kjøbenhavns Handelsstand leed under den paafølgende Krig, saa kunne vi vist regne hele Summen til 30 Millioner. Disse Tab ruinerede ogsaa Byens fleste og meest fornemme Familier, utallige af disse bleve aldeles forarmede, Handelen aldeles ødelagt og lammet, og ethvert Erhverv ved en syvaarig Krig standset og tilintetgjort. Fra en af Europas meest blomstrende og velhavende Byer blev Staden i tre Dage forvandlet til en elendig Ruin, som først i den senere Tid har igjen opnaaet en Deel af sin forrige Herlighed og Velstand.

Inden man saae Englændernes befæstede Batterier, troede man, at vi havde tilføiet Fjenden et større Tab

end han havde tilføiet os. Men dette var ikke Tilfældet. De engelske Beretninger anslaae deres Tab til:

Søetaten 42 Døde, deraf 4 Officerer, og 145 Saarede, hvoriblandt 6 Officerer;

Landetaten: 14 Døde, deraf 1 Officer, og 34 Saarede, hvoraf 1 Officer; foruden 25 Savnede.

Dette Antal er imidlertid for ringe angivet; thi de hannoveranske Tropper, neppe en Trediedeel af Armeen, havde efter egen Angivelse lidt et Tab af 91 Døde, hvoriblandt 6 Officerer, dog vare de 5 Officerer og 58 Menige døde af Sygdom; og 72 Saarede, hvoriblandt 2 Officerer. Dgsaa paaftaaes der at være funden i Grøfter, Haver og Enge omkring Øster- og Nørreport flere Liig af Engelskmænd end hele Armeens opgivne Antal Døde og Saarede. Man slutter sig ellers til, at Tjenden har lidt et Tab af 600 Mand, som i Forhold til den engelske Armees Tal havde intet at betyde.

I de første Dage efter Bombardementet saae det meget sørgeligt ud i Staden. Det Vigtigste, man havde at foretage sig, var at slukke Ilden i de endnu brændende eller rygende Ruiner, ryddeliggjøre Gaderne for Steen og Gruus og reparere Brolægningen, for at man kunde komme frem i Byen; thi hvor en Bombe var slaaet ned, havde den altid gjort et dybt Hul og kastet Stenene trindtom.

Ligesaa sørgeligt saae det ud i Forstæderne og Byens nærmeste Omegn, thi her laae de fleste Huse i Ruiner, enten nedbrændte eller nedskudte, og for det meste ved Fæstningens eget Skyts. Fandt man etsteds en Muur, et Plankværk eller en Jordvold, saa var

den gennemskudt af Kanontugler eller Granater, saa at man kunde see, at Fæstningens Besætning ikke havde sparet at benytte Skytset.

Før vi ende dette Afsnit, ville vi endnu omtale det Tab, som Videnskabeligheden leed ved Byens Odelæggelse. Saaledes tilintetgjordes aldeles 21 Bibliotheker og Bogsamlinger, hvoriblandt Statsraad Risbrighs, der bestod af 12,000 Bind, Geheimearchivar Thorkelsens sjældne og kostbare historiske Samlinger, Malerier, Oldsager og islandske Haandskrifter, 3 Bogtrykkerier tilligemed en Mængde danske Forlagskrifter. Til Lykke bleve det store kongelige Bibliothek over Tørbuset og Universitets-Bibliotheket skaanede.

XVI.

Englænderne i Citadellet Frederikshavn og paa
Holmen.

Det var bleven paalagt Capitain Rosenvinge af Marinen, Underequipagemester paa Gammelholm, at overlevere Flaaden og dens Arsenaler til Fjenden, og den brutale Capitain Home Popham var bleven udnævnt til at modtage samme, understøttet af 6000 Mand.

I Begyndelsen forfattede man Inventarielister over alle udleverede Gjenstande, men da Englænderne fandt, at det medtog for lang Tid, toge de uden videre Omstændigheder, hvad der fandtes i Arsenalerne. Ved Kjøbenhavns Capitulation var der rigtignok givet Englænderne Ret til at bortføre Flaaden med Alt, hvad dertil hørte, og de engelske Ord: naval-stores, kan gives en meget vidtstrakt, næsten ubegrændset Betydning, som tillod Englænderne at gribe om sig i alle Retninger. I Spidsen for dette Plyndringsvæsen stod den omtalte Capitain Popham og en Capitain James Mackenzie.

Den Høistcommanderende paa Holmen var Admiral Sir Samuel Hood, en liberal Mand, der gjorde hvad han formaaede for at holde sine rovbegjærlige Undergivne i Awe; men disse lode sig ikke standse i deres Robbegjærlighed, og Englænderne toge derfor ikke alene Alt, hvad der flød paa Vandet og hvad der hørte til Skibenes Udrustning, med sig, men ødelagde desuden alle Gjenstande, som de ikke kunde eller vilde føre med sig, hvoriblandt især maa nævnes Arsenalernes Bærsteder. En Commission af engelske Admiraler og Søofficerer nedsattes, som fortolkede Udtrykket: „naval-stores“ saaledes, at det betydede Alt, hvad der var godt og brugbart og især kunde forhøje Priispengene. Derfor regnedes dertil: Tømmer og Bjælker, Hamp, Sern, Bærtsøi (endog Arbeidernes private), Maskiner, Instrumenter, Flaadens Sølvkirkekar, Døre, Binduer, Laase, endvidere Meubler, Bøger, Raart, Officerernes Bagtinentarium, ubevæbnede Baade og Kofartøier, selv de som tilhørte private Personer; ja, endog en Deel i England kjøbte Steenful.

Allt dette fandt man sig i, men dybt blev den danske Nationalsjælelse krænket, da man ødelagde 2de paa Stabelen værende Orlogsskibe paa 74 Kanoner samt flere Kanonbaade, og indskibede det bedste Tømmer deraf. Endnu midt i October stod et næsten fuldført Linieskib, ogsaa paa 74 Kanoner paa Stabelen, hvilket man havde haabet at Englænderne vilde have sparet, men det var langt fra, tværtimod gjorde de det til en Fest om Eftermiddagen den 16de October, at omstyrte Orlogsskibet paa dets Beding paa Nyholm i Overværelse af General Cathcart og Admiral Gambier med deres hele Stab og

under et almindeligt Hurra- og Jubel-Raab. De engelske Overbefalingsmænd havde, for ret at fryde sig over det for de Danske frænkende Skuespil, taget Plads paa den samme Altan, hvor Danmarks Konger med deres Omgivelse pleiede at overvære det altid glædelige Skue af et Linieskibs Løb af Stabelen.

Et Linieskib „Ditmarsken,“ som laa under Reparation i Dokken, vilde Englænderne opsaar have medtaget, men da de vilde udpompe Bandet af Dokken, for at Skibet kunde blive efterseet og repareret, var rimeligvis en eller anden Ventil eller Communication ei bleven tilbørlig lukket, saa at Dokken ikke kunde pompes læns; hvorfor man heller ikke kunde foretage Reparationen. Man maatte derfor nøies med at ødelægge Skibet over Bandet, nedbryde Kabyt og Gallerier, og hugge Huller i Bunden. Dokken kunde Englænderne derimod ikke ødelægge, da den bestandig blev fuld af Vand, hvilket var en meget heldig Omstændighed.

Ligesom disse Ødelæggelser vare frænkende for Nationalsfølelsen, var det ikke mindre ærgerligt for Kjøbenhavns Beboere, at høre Englænderne opføre om Eftermiddagen tæt ved Canalen til bestemte Tider, Janitscharmusik, hvilket altid forsamlede sammesteds en Mængde Mennesker, meest af de laveste Folkelasser. Generalcommandoen anmodede General Cathcart om, at Musiken maatte blive opført længere inde paa Holmen, da disse Glædesyttringer lode de Danske føle dobbelt deres Ulykke.

Herpaa svarede General Cathcart: „at han fra Begyndelsen af Vaabenstilstanden havde viist Pøblen al mulig Opmærksomhed; men at han nu maatte tage Hensyn til

sin kongelige Majestæts Glands og Troppernes Jølelser, hvorfor denne Musik, som var brugelig hos de Engelske, ikke kunde undgaaes.“

For at forhindre Sammenstødet af større Folkemasser opstilledes nu Cavallerister langs med Canalen for at holde Orden hver Eftermiddag Musikken opførtes.

Den 22de September henad Aften kom en Borger meget ængstelig til Hovedkvarteret og meldte: „at Englænderne paa ny havde begyndt at kaste Bomber ind i Staden;“ og til Beviis herpaa foreviste han General Bielefeldt et Stykke af en sprungen Bombe, som kort isorveien var falden paa hans Huus, ikke langt fra Toldboden. Ved at betragte Bombestykket, saae Generalen strax at det var af en dansk Bombe, og søgte at berolige Borgeren, skjøndt han ikke kunde forklare sig Grunden til det Foresaldne. Men strax efter kom en Rapport fra Toldbodvagten, der underrettede Generalen om, at der var gaaet Ild i en Bygning paa Nyholm, hvor der fandtes en Deel fyldte danske Bomber, som vare komne i Brand, og, da de sprang, kastede Stykkerne vidt omkring, og saaledes var det omtalte Bombestykke fløiet til Omegnen af Toldboden. En Soldat af det 32te Regiment havde af Skildvagten ved bemeldte Magazin under en stærk Regn faaet Tilslidelse til at træde i Ly indensfor Døren af Magazine. Her optog han et derliggende Gevær, som strax gif løs, hvorved der kom Ild i Bomberne, hvis omspringende Stykker saarede 4 Mand og deraf een dødeligt.

Nogle Dage efter tildrog der sig en Begivenhed af en anden Art. En af vore Marinere krøb ved høilys Dag og i vor egen Bagts Paasyn gennem en

Åbning paa Palisaderingen, som var opreist langs Toldbodveien, for at desertere over til Englænderne i Citadellet. Bagmandskabet bestod af Livjægere, og en Underofficer med nogle Mand løb efter ham gjennem Palisade-Bariererne og indhentede ham paa Broen over Citadellens ydre Grav, hvor de i Paasyn af den engelske Bagt, der allerede var i Begreb med at give Ild paa dem, greb Deserteuren og førte ham i Triumph tilbage som Arrestant til Hovedvagtten.

Livjægerne havde i deres Tver overtraadt deres Instrux, og for at undgaae Klager fra Englænderne sendte General Peymann en Skrivelse til General Cathcart, hvori han undskyldte hvad der var foregaaet, og sendte ham den ovennævnte Deserteur, i det han yttrede, at han gjorde det saa meget hellere som han ikke ønskede at beholde slige Meenedere og utroie Tjenere i Hans Majestæts Sold. General Cathcart beholdt ogsaa Deserteuren, formodentlig for at han ikke skulde pryde Galgen, der visseelig var bleven ham til Deel.

I Enden af September bemærkede man, at det var Englændernes Alvor at forlade Sjælland, thi den 30te var alle de engelske Batterier sløifede med Undertagelse af Batteriet ved gamle Pesthuus, som vedblev at være armeret og besat indtil Englændernes Bortgang.

Efter mange Indvendinger fra Peymanns Side tillodes det i Midten af September, at engelske Officerer maatte besee og betræde Kjøbenhavn imod at de skulde indpassere om Dagen i ringe Antal, forsynede med Pas, at de skulde melde sig ved Ind- og Udgangen ved Portene; at de ikke opholdt sig længere i Byen end til Solens Nedgang; og at det skulde staae os frit for

at arrestere dem, som overtraadte disse Betingelser. Peymann gav, skjøndt unødigt, denne Tilladelse, fordi danske Officerer gif ubindrede og uden Pas ud og ind af de engelske Leire og Posteringer. Imidlertid var det ikke sjeldent, at Mange af den engelske Armee eller Søfolk listede sig ind i Byen uagtet den engelske Overcommandoes udtrykkelige Befaling, men disse bleve hyppigt arresterede og afleveredes til Citadellet, hvor de bleve exemplariff straffede.

I de første Dage overholdt de engelske Officerer nøiagtigt de dem paalagte Forskrifter, men senere opholdt enkelte af dem sig længere i Byen end det var dem tilladt, og da Portene lukkedes ved Solens Nedgang, vare de nødsagede til at forblive Natten over paa Bærtshusene. Da man fra dansk Side flagede over dette til General-Cathcart, bad han Peymann om at lade saadanne Officerer arrestere og meddele ham Navnene paa dem, for at han kunde straffe dem. Men nu blev det sjeldent, at man traf nogen Officeer efter Solens Nedgang, og da de forresten vare artige og dannede Mænd, der forholdt sig stille og rolige, saa bleve heller ingen af dem arresterede.

I Begyndelsen af October forlangte General Cathcart skriftligt af Generalcommandoet, at ogsaa Menigmand af den engelske Armee maatte fra næste Dag af gives Tilladelse til at besee Byen. „Han skulde indrette alt paa det Bedste,“ skrev han, „kun indlade 12 Mand ad Gangen, der skulle være ubevæbnede, anføres af en Sergeant og forsynes med Pas fra deres Regimentschefer, kun opholde sig nogle Timer i Byen, og saafremt nogen opførte sig uordentligt eller dreve enkelte omkring i Byen, skulde det være afhængig af

Generalcommandoen at arrestere og føre saadanne til Citadellet, hvorfra de skulde blive straffet."

Man nødtes ogsaa til at tilstaae denne nye For-
dring, og Politimesteren fandt det nødvendigt samme
Dag i en Bekjendtgjørelse, at underrette Indbyggerne
derom, og yttrede til Slutningen, at han ikke tvivlede
om, at alt Sammenløb og Alt, som kunde give Anled-
ning til Uorden, vilde paa det Omhyggeligste søges
forekommet.

Dagen efter vare Gaderne fulde af engelske Sol-
dater; men skjøndt det nu skete dagligt, foresaldt der
ikke noget betydeligt Opløb eller nogen Uorden, og ved
enkelt Tilfælde af ringere Betydning bleve de Skyldige
arresterede og afleverede i Citadellet.

Da Lieutenant Bruun af Livjægerne skulde begra-
ves den 15de October, vilde en fjendtlig Husar, den
Dag Ordonnants hos General Wellesley, ride tværs
over Østergade, netop som Liigprocessionen kom ham
imøde, for at dreie ind i en Sidegade. Folkemassen,
som troede at han vilde stille sig i veien for Processionen,
og opirret som den var ved dette Begravelsestog, gjorde
Mine til at ville rive ham af Hesten. Husaren drog
sin Sabel for at forsvare sig, men da sprang Major
Krogh, Herregaardskyltternes Chef frem, tog Husaren i
Beskyttelse og beroligede Folkemassen ved at lade Hu-
saren arrestere. Da Husaren ikke havde begaaet andet
end drage sin Sabel, da han blev omringet og tildeels
fornærmet, saa blev han om Aftenen, saasnart det var
blevet mørkt, sat i Frihed.

Liigprocessionen blev ellers ved dette Tilfælde meget
forstyrret i sin Høitidelighed. Folkemassen, der fulgte

Liigtoget, var saa forbitret imod Englænderne, at de engelske Officerer, som stode i Gaderne, hvor Toget passerede, ofte endog med blottet Hoved, bleve insulterede, saa at man tilsidst maatte anvende Liig-Paraden til at beskytte dem imod Folkets Raseri, ved at slaae en Kreds omkring dem, eller beskytte dem inde i Garnisonskirken, hvor den faldne Livjægerofficeer blev begravet.

En Dag i October troede man at Englænderne vilde atter begynde Fjendtligheder mod Staden. Man havde nemlig seet at flere Kanoner bleve førte fra Stranden til Batteriet ved gamle Pesthuus. Medens Generalerne Peymann og Bielefeld overlagde med hinanden, hvad derved var at gjøre, meldte man Oberstlieutenant Murray, der kom for at anmode Peymann om en Forlængelse i Capitulationen af 12 Dage. Svaret lod, at man paa ingen Maade vilde indgaae herpaa, og at man maatte føle sig saa meget meer fornærmet ved et slikt Forslag, da man nylig var bleven underrettet om, at man fra engelsk Side paa en vis Maade havde begyndt paa Fjendtligheder igjen, da man denne Dag havde fraslyttet Kanonerne fra Skibene til Batteriet ved gamle Pesthuus, hvilket under en Raabenstilstand var stridende imod al Krigsbrug.

Murray paastod at det maatte være en Misforstaaelse, og for at bevise dette, opfordrede han Bielefeldt til at tage ud med ham til bemeldte Batteri. Det viste sig ogsaa, at Artillerichefen, der indskibede det svære Skyts, havde erholdt nogle lette 6 Pd. Kanoner fra Skibene, for at Batteriet ikke skulde være aldeles uden Forsvar.

Denne Begivenhed havde imidlertid ikke sat Kjøbenhavnens Indvaanere lidet i Frygt og Belymring, og Mange agtede at forlade Byen, fordi de frygtede for at Catastrophen skulde blive gjentaget. Sjællands Beboere, ja selv Fjenden, og det især de hannoveranske Officerer, vare af den Mening, at Den vilde blive besat Vinteren over, og hertil bidrog især den Trudsel, som de øverste Befalingsmænd oftere anvendte naar man ikke indrømmede denne eller hiin Begjering, at man i det Tilfælde vilde ansee det som et Brud paa Capitationen. Man havde heller ikke nogen Tillid til det engelske Cabinet, da det ved sin Handlemaade imod det fredelige og uforberedte Danmark havde traadt alle Love under Fødder.

Til Slutningen af dette Afsnit ville vi blot omtale at Capitain Rosenvinge kom i en personlig Strid med Capitain Popham, fordi han beskyldte ham for at have fordulgt flere Magazineer for de Engelske. Rosenvinge udfordrede den engelske Capitain paa Pistoler, men Admiralen fik Stridigheden bilagt, ved at Popham maatte gjøre Rosenvinge en Greserklæring i flere engelske Officerers Overværelse.

XVII.

Den danske Flaade.

Den danske Flaade bestod 1807 af 17 Linieskibe, hvoraf Christian den Første var paa 90 Kanoner; Valdemar og Neptun hver paa 80; Norge paa 78; Danmark paa 76, Kronprindsesse Marie, Prindsesse Sophie Frederikke, Odin, Trekroner, Justitia, Hyen, Skjold, Kronprinds Frederik og Arveprinds Frederik, Alle paa 70 Kanoner; Prindsesse Caroline paa 66; Seiren paa 64 og Mars paa 60 Kanoner.

Dernæst af 17 Fregatter: Perlen, Iris, Freia, Havfruen, Rota og Najaden, hver paa 46 Kanoner; Nymphen, Venus, St. Thomas og Frederiksværn, hver paa 40; Frederikssteen paa 26; Tritton paa 24; Lille Belt og Jylla paa 20, Glückstadt paa 12, samt Eideren og Elben, hver paa 10 Kanoner.

8 Brigger: Carpen, Nidelven, Glommen, Allart, Mercurius og Delfhinen, hver paa 18 Kanoner.

En Kutterbrig: den flyvende Fiss 20 Kanoner; en Skonnert Ornen 10 Kanoner; 4 Stykpramme: Haien, Sværdfisken, Ræmpen og Lindormen, hver paa 20 Kanoner.

Et Flydebatteri paa 24 Kanoner; 10 Kanonbaade, hver armeret med 2 18 \mathcal{F} (Stavern med 2 24 \mathcal{F}) Kanoner og 6 4 \mathcal{F} Haubitzer; 13 Kanonchalupper, hver armeret med 2 24 \mathcal{F} Kanoner og 4 4 \mathcal{F} Haubitzer; en Kanonjolle med 1 24 \mathcal{F} Kanon og 2 4 \mathcal{F} Haubitzer; en Morteerchaluppe armeret med 1 100 \mathcal{F} Morteer og 2 4 \mathcal{F} Haubitzer, samt en Morteer-Barfasse med 1 100 \mathcal{F} Morteer.

Samtlige Skibe bleve alle fuldt udrustede og desuden fyldte med et stort Forraad af alle Slags Krigs- og Skibs-Materialier. Smaafartøier, Pramme o. s. v. toges med.

Skibene vare af en saa fortrinlig Godhed, at de, skjøndt de bleve overførte til England i det meest stormende Veir, dog ikke lede det Mindste paa deres Skrog. Admiral Gambier, der synede dem ved deres Ankomst til England, yttrede om dem: „dersom Napoleon var kommen i Besiddelse af denne Flaade, saa maatte Følgerne have blevet meget alvorlige for England.“

Englænderne vurderede selv Flaaden til 2 Millioner Pd. Sterling eller 18 Millioner Rdlr., og efter Admiralitets-Collegiets Burdering beløb Værdien sig til omtrent samme Sum.

Af Linieffibene vare de 4 under 10 Aar og de 7 under 20 Aar gamle; af Fregatterne 10 under 8 og 3 under 15 Aar gamle.

En Lystfregat, som Kongen af England havde forerret Kronprindsen, sin Søstersøn, ved dennes Confirmation, toge Englænderne ikke med sig; men Kongen sendte den endnu samme Aar tilbage til England med nogle frigivne engelske Krigsfanger.

XVIII.

Englændernes Indsfibning og Bortgang.

Englænderne arbejdede uafbrudt paa Udrustningen af den danske Flaade og Udtømmelsen af Magazinerne, for at kunne efter Capitulations-Betingelserne rømme Sjælland inden 6 Uger fra den 7de September at regne, altsaa den 19de October om Middagen Klokken 12. Englænderne viste, i Særdeleshed i Begyndelsen, megen Virksomhed, thi allerede den 17de September vare 12 Linieskibe, foruden mange af de mindre Fartøier, fuldt tiltaklede og førte ud af Havnen til den engelske Flaade. Man indsfibede ogsaa bestandig det Krigsmaterial, tilligemed de Tropeafdelinger, der kunde undværes. Imidlertid fandt Indsfibningen Sted med megen Forsigtighed, og Tropperne gaves en saadan Opstilling, at hele Sjælland kunde holdes i Ave, hvorfor ogsaa de større Steder forbleve besatte, saavelsom Dvergangsstederne: Bordingborg, Kallehave, Korsør og Kallundborg.

Da det i den senere Tid af Englandernes Ophold forekom Generalcommandoen at hine traf Forberedelserne til deres Afreise i Langdrag, saa yttrede General Bielefeldt til General Cathcart: at det forekom ham, at de engelske Tropper ikke vilde blive færdige med deres Indslibning, og Generalen ikke komme til at forlade Sjælland til den i Capitulationen fastsatte Tid.

Men den engelske General gav Bielefeldt Haanden og forsikrede paa Ure og Cavaleer-Parole, at han vilde forlade Sjælland og Danmark til den i Capitulationen fastsatte Tid, saafremt physiske Forhindringer ikke gjorde det umuligt.

Engländerne vilde gjerne indsfibe deres ridende Artilleri og Cavalleri fra Nyholm af, og General Cathcart fik Tilladelse for Artilleriet at det maatte drage ud af Vesterport, over Langebro og Christianshavn til Nyholm, hvilket skete med den største Orden; men da Cathcart anmodede om, at det engelske Cavalleri maatte tage samme Vej, for ligeledes at indsfibes paa Nyholm, saa affloges dette. Den engelske General underrettede nu Generalcommandoen om, at hvis man negtede ham denne Gjennemmarsch, saa saae han sig ikke istand til at holde Capitulationsbetingelsen, thi fra de saakaldte „Bradbænke“ paa Nyholm kunde man paa det hurtigste indsfibe Cavalleriets Heste. Da denne Paa-stand blev bekræftet af danske Søofficerer, gav Peymann sit Samtykke dertil, i Særdeleshed fordi han befrygtede at Regtelsen heraf kunde tjene til Paaskud, at udsætte Rømningen af Holmen til den aftalte Tid. Cavalleriet fik derfor Tilladelse at marschere ind ad Nørreport, langs Bolden, over Langebro til Nyholm under en

Cavalleri-Escorte, uden at røre Spil eller opføre Musik. Det sidste blev dog ikke overholdt, thi saasnart de forreste Tropper vare komne til Ravelinsvagten, begyndte alle Trompeterne at blæse. General Cathcart, der selv red i Spidsen for Cavalleriet, da det marscherede gennem Byen, gjorde General Bielefeldt en Undskyldning for den opførte Musik ved Cavalleriets Gjennemmarsch, og tilføiede, at han havde tilkjendegivet Escortens Anfører at Marschen gennem Byen vilde skee med fuld Musik, og at han selv vilde tage Skylden paa sig og forsvare det Skete for Generalcommandoen. Hvad var her andet at gjøre for Bielefeldt, end at finde sig i, hvad der var skeet.

Englændernes fastsatte Afreise den 19de October nærmede sig med stærke Skridt. Holmenes Magaziner stode for en Deel tomme, men af Mangel paa Skibsrum, var der dog bleven mange Gjenstande, men af mindre Værdi, tilbage. Vi have omtalt, at man havde ogsaa taget Marinens Sølvkalf og øvrige Kirkefar, men da man formodentligt fandt, at man var gaaet for vidt, forsøgte Admiral Hood at bevæge Capitain Rosenvinge til at tage dem tilbage, hvilket denne imidlertid ikke vilde indlade sig paa, undtagen at Englænderne vilde medtage den Lystjagt, som var givet Kronprindsen da han blev confirmeret, og som man havde udplyndret aldeles indvendigt.

Dette vilde Englænderne imidlertid ikke, men sendte 3 Corporaler og 9 Mand, hver bærende een Sølvkalf, som de skulde aflevere i det danske Hovedquarteer. Da de traadte frem for General Bielefeldt, sagde han til dem: „Have I taget alt det Øvrige, saa kunne I

ogsaa tage det med!" og nu gif Englænderne da med den Bessed, som vistnok ærgrede Bedkommende. Smid- lertid lyffedes det dog Englænderne at overtale en Under- officeer af Sæetaten til at modtage Karrene imod et Beviis.

Da Tiden, at Englændernes Bortgang skulde finde Sted, var forhaanden, bestemtes der, at General Cath- cart skulde underrette General Peymann om, naar alle engelske Tropper vare indskibede, for at der strax fra dansk Side kunde skee Afsløsning af de engelske Bagter i Citadellet og paa Nyholm.

Allerede den 13de October havde 8 Batailloner af den tydske Legion indskibet sig fra Holmen, og Dagen efter sammes tvende lette Batailloner tilligemed Brigaden Macfarlane, paa de samme Transportskibe, der havde overført dem fra Hull; og da disse Tropper med deres Depoter, samt alle Armeens Syge og Saarede, aldeles optogte Førselsfibene, hvilke desuden ikke egnede sig til Overførsel af de ranede Skibsfager, lagde de strax ud i Renden, og bleve fulgte paa Holmen af de Skibe, der skulde overføre Cavalleriet.

De i Kallehave, Bordingborg, Korsør, Kallund- borg, Frederiksborg og Hirschholm staaende Detasche- menter bleve paa samme Tid tilbagefaldte, og efterat have truffet sig igjennem en Række af Cavalleriposter, som i en snævrere Kreds endnu omgave Kjøbenhavn, naaede de i 3 Dagmarscher dennes nærmeste Omegn.

Da Indskibningen af Artilleriets Felt- og Belei- ringsffyts lidt efter lidt var gaaet for sig fra Kalk- brænderiet, Cavalleriet og det hannoveranske Artilleri derimod fra Dokken, ligesom de engelske Regimenter fra

Citadellet, Alt ombord i Krigsskibene, var der Søndag Eftermiddag den 18de endnu kun følgende Tropper i Land: Gardebrigaden, som samme Dag afmarscherede fra Frederiksborg til Stranden ved Hellerup tilligemed et ridende Batteri, Flankeur-Compagnierne af 32te og 50de Regiment, samt hele det 82de Regiment under General Spencer i Arsenalet paa Nyholm; endelig det 4de Regiment (King's own) med en Afdeling Artilleri i Citadellet, hvor det hele Tiden havde ligget i Garnison. Generallieutenant Sir George Ludlow overdroges Commandoen over denne Arrieregarde.

Om Morgenen den 18de October blev Frederiksborg Slot, da Englænderne havde forladt det, besat af Livgarden til Guds, og samme Dags Aften, da Gammelholm og Dokken vare rømmede, besattes disse af en dansk Vagt af Marinen.

Den paafølgende Dag, den 19de October, var man fra dansk Side aldeles overbevist om, at Englænderne vilde forlade de sidste Punkter, de havde i Besiddelse, nemlig Citadellet og Nyholm, inden Klofken 12 om Middagen. Man havde derfor Alt i Beredskab for at besætte disse tilligemed Trekroner og Prøvestenen.

Men om Aftenen den 18de October havde der pludselig reist sig en voldsom Storm fra Nordvest, der varede i 24 Timer, som gjorde videre Indskibning umulig, ja endog det blotte Samqvem imellem Skibene og Land saare vanskeligt, og ligesom det erklæredes af vore erfarne danske Søofficerer, at det maatte ansees umuligt at indskibe de endnu i Land varende Tropper til den bestemte Tid, samme Dags Middag.

General Peymann ventede forgjæves paa Melding fra General Cathcart om Englændernes Indslibning, og da den bestemte Tid var udløben, begav General Bielefeldt sig til Toldboden og deraf til Citadellet, hvor han traf General Cathcart. Denne yttrede nu at det var en physisk Umulighed punktlig at opfylde det Ord, han havde givet, eftersom det stormende Veir, begge var Dienvidner til, ikke tillod det. Cathcart tilskrev nu Peymann desangaaende og yttrede, at han antog, at Generalen ikke havde noget imod, at Fjendtlighederne paa begge Sider vedbleve at ophøre. Citadellet kunde han ikke rømme, da det var et af Armeens Indslibningspunkter.

Peymann var naturligviis ikke fornøiet med denne Udsættelse af Englændernes Bortgang, og begyndte endog at fatte den Mistanke, at det var Englændernes Hensigt at bryde Capitulationen. Stadens Indvaanere længtes efter deres Fjernelse, og derfor tilskrev Peymann Cathcart, at det var ham ikke muligt at paatage sig Ansvaret, for at lade de engelske Tropper være i Besiddelse af Citadellet efter Capitulationens Forløb. Han agtede ikke at fornye Fjendtlighederne, men anmodede Cathcart om, at sende sine Tropper til Nyholm, hvor man ikke skulde tilføie dem noget Ondt.

Et hurtigt Svar fulgte paa Peymanns Skrivelse, i hvilket begge de engelske Overbefalingsmænd yttrede, at de vare ikke Herrer over Elementerne, og kunne umulig bogstaveligt udføre et umuligt Vilkaar. Man maatte oppebie naar Afreisen lod sig udføre. Man vilde hverken opægge eller begaae Fjendtligheder; men, skulde slikt finde Sted imod dem, saa ville de ansee det som

et Brud paa Capitulationen, og de skulde da paa Diebliffet igjen udfibe Resten af Armeen, som de havde fordeelt paa en Maade, der sikrede Bagtroppen et Bærn imod al Overlast.

Den 20de October om Morgenen var det stille og Englænderne begyndte ogsaa om Natten ved Hjælp af Lygter Forberedelserne til Indsibningen. Da det var bleven lyst sloges Generalmarschen for de endnu i Land værende Tropper. Da Havnen var ganske fri for Krigs- og Transportffibe, roede General Spencers Afdeling ud fra Holmen i Baade, beskyttede af Citadellets Kanoner, langs Strandkanten til Hellerup, for at forstærke Garden, og da nu ogsaa Krigssfibene, som laae under Tretroners Batteri, havde lettet Anfer, drog det 4de Regiment ud af Citadellet, for at støde til Garden, dækket af sine egne Flanqueur-Compagnier.

Saa snart de engelske Tropper vare afmarscherede, paa et lille Detaschement af det engelske Artilleri og af 4de Regiment nær, blev Citadellets Bindebro nedlagt, og den engelske Fortadjutant affandt til det danske Hovedquarteer, for at underrette General Peymann om, at det nu stod til ham selv at tage Citadellet i Besiddelse. Nu afløste ogsaa strax danske Tropper den lille engelske Bagt, og efter at Skytset, Inventariet og Nøglerne vare overleverede af Pladsmajoren, indsibede den sidste Lærning af den engelske Besætning sig fra Citadellet og afgik ligeledes til Hellerup.

Nyholm fik atter dansk Besætning Kloffen 7^{1/2}.

Saa snart det 4de Regiment var stødt til Garden lod General Ludlow Indsibningen tage sin Begyndelse. „Ingen danske Tropper lode sig see, ikke heller sammen-

stillede Befolkningen, der overhoved viste en rolig og høflig Aldfærd," siger General Cathcart i sin Rapport til Lord Castlereagh. „Havde imidlertid nogen Forstyrrelse været paatænkt eller var den tilfældigviis opstaaet," vedblev Generalen, „vilde Indsibningen ligesuldt været gaaet for sig uden Molest, da det valgte Sted var jævnt og fladt, og, udenfor Citadellens og Trekroners Skudvidde, tillige behersket af de engelske lette Krigsfartøier.“ Den af Bopham sundrigt inventerede Bro, hvorfra Indsibningen skete, egnede sig ligesaa fuldt til Forsvar som til Indsibning: et lille Fartøi, en Pram og et Flydebatteri vare nemlig fastgjorte til hinanden paa Strandbredden, hvoraf de tvende første vare belagte med Planker, det sidste derimod havde flere med Søfolk bemandede Kanoner af svært Kaliber færdige til at fyre i skjævt Retning. De flade Baade lagde til paa begge Sider af Prammen, og Kanonbaadene, der ligeledes indtog Tropper, lagde til paa den anden Side af Flydebatteriet, saaledes, at da Feltbatteriet var indssibet, marscherede Tropperne til deres Baade; og da det Hele var afgaaet, bleve Prammene og Flydebatteriet tilintetgjorte.“

Kloffen 10 om Morgenen vare alle engelske Tropper ombord, og Flaaden gik saume Dag fra Rheden deelviis under Seil. Af den ranede Flaade havde de før Afreisen ved Saltholmen brændt Liniesibet Mars, Fregatterne St. Thomas og Tritton, samt 3de Stykpramme, fordi de ikke kunde føres over Søen. Ved Bortseilingen kom Liniesibet Neptun til at staae paa Taarbeks Rev, hvor de Engelske brændte det, hvilket ogsaa under Overreisen blev Tilfældet med alle Kanon-

fartøierne paa 3 nær. (Englænderne fik*) saaledes kun Nytte af 15 Liniesfibe, 10 Fregatter, 5 Corvetter og 14 Smaasfibe, ialt 34 Seilere. Af Forraad medtoges saa Meget, at det foruden det, der toges ombord i Krigssfibene, fyldte 92 Transportsfibe af 20,000 engelske Tons (omtrent 10,000 danske Commercelæsters) Drægtighed. For det engelske Underhuus angaves Værdien af den Deel af de i Kjøbenhavn tagne Materialier („stores“), som vare brugelige til Marinens Tjeneste, til henimod 3 Millioner Rigsbankdaler.

Med Glæde saae Kjøbenhavns Indvaanere endelig vor Flaades Ransmænd og vor Hovedstads Vdelæggere forlade Sjælland, men med taarefyldte Dine saae de efter de hvide Svaner, der saa skjønt havde smykket Rheden. Borte vare de og med dem vort Navn som Sømagt, thi da vi syv Aar efter mistede Norge, var Betingelsen for en Flaades Udrustning ikke mere tilstede, og vistnok kun med stor Møie ville vi see os istand til at udruste de saa Krigssfibe, der nu indtage den ranede Flaades Leie.

Da man atter havde besat Citadellet, fandt man det langt fra i den Stand, som det var, da det overlodes Fjenden og som det efter Capitulationen burde være. Alt var ituflaaet eller skamferet, selv Kaffelovnene i Bærelserne, Kirkens Kar o. s. v. Paa Holmene var der det samme Skue, alt, hvad man ikke kunde føre med sig, var flaaet itu og ødelagt. Capitain Home Popham, en raa og rovbegjerlig Mand, havde man i

*) Efter Garde: den dansk-norske Sømagts Historie fra 1700 til 1814.

Særdeleshed at takke for denne Udælæggelse og Plyndring. Ellers vare de øvrige engelske Officerer humane og dannede Mænd, som fortjene at omtales med Hæder.

Det syntes som Nemisis fulgte Englænderne i Hælene paa deres Hjemreise. Et Par Dage efter at deres Flaade var kommen ud af Sundet adskilte en heftig Storm den, saa at neppe 3 til 4 Skibe saaes samlede. Et Skib, „Endeavour“ forgik ved Kysten af Kent. Et andet mindre Skib overseiledes. Et Hospitalskib „The Hope“ og flere Transportkibe forgik. Af den tydske Legion druknede alene 460 Personer. Den engelske Armees Tab paa Overreisen maa man formode stod i Forhold til de tydske Troppers.

Endskjøndt der i Storbrittanien vare Mange, som høilig misbilligede Regjeringens Fremfærd imod Danmark, og dette lydeligt udtaltes saavel i offentlige Blade og Skrifter som i Parlamentet, voteredes dog ved en Majoritetsbeslutning, Expeditionens Udsørere, Parlamentets Tak for deres ved denne Leilighed udviste Dygtighed. Syv Medlemmer af det engelske Overhuus vilde ikke deeltage i Takadressen, idet de protesterede mod Bemægtigelsen af den danske Flaade, fordi intet Beviis for Danmarks fjendtlige Hensigter eller nogen Nødvendighed var tilstede, der kunde retfærdiggjøre Angrebet paa Kjøbenhavn, hvilket efter deres Mening uden dette nedværdigede den engelske Charakter og skadede Landets Interesser.

Regjeringen belønnede Admiral Gambier med Pairsværdigheden, forfremmede Lord Cathcart fra skotsk til storbrittanisk Baron, udnævnte Viceadmiral Stanhope og 2 Generallieutenanter til Baroner, samt

tildeelte Overbringeren af Capitulationsefterretningen, Captain Gallier, de forenede Rigers Ridderværdighed.

Vi have allerede omtalt, at Englænderne lode Noget blive tilbage paa Holmen, deels fordi det var gammelt og slet, deels fordi de ikke kunde medtage det af Mangel paa Plads i deres med bedre Bytte opfyldte Skibe. Her fandtes efter deres Afreise 1000 Stkr. gammelt Skyts med Rapperter, 26,000 Kugler og Bomber, 60 Centner Krudt, 1900 Centner Sulpeter og 400 Centner Svovl, desuden noget Tømmer, Steenful og andre Ting af mindre Værd.

Nogle af vore Skibe vare imidlertid ude paa Togter og andre Stationer, og undgik saaledes at falde i Englændernes Hænder. I Norge befandt sig nemlig 2 Linieskibe, hver paa 64 Kanoner, nemlig Prinds Christian Frederik og Prindsesse Louise Augusta, Briggen Lougen paa 18 Kanoner, 5 Kanonchalupper, 4 Kanonjoller og en Deel mindre Fartøier; i Hertugdømmerne og Beltet, 3 Brigger, Fama, Støren og Femern, hver paa 14 Kanoner, 1 Kongejagt, 1 Kanonbaad og nogle Lodsbaade; i Middelhavet en Korvet, Diana, som i Aaret 1809, da den laa ved Carthagena, blev tagen af Spanierne. Ogsaa reddedes nogle af de Skibe og Fartøier, som Englænderne ikke vilde tage med. Af de sænkede Stykpramme fik man de 2 optagne*); 3 Kanonchalupper bjergedes ind til Norge; en Stykpram, Flaadebatteriet, 1 Skjærbaad, 1 Kanon-

*) Resterne af den tredie bleve optagne 1847.

chalup, 1 Morteerchalup, 2 Kongebaade, 1 Lystjagt og nogle Pramme fandtes landsatte eller drivende i Nærheden af Kjøbenhavn. 2 Linieskibe, 1 Korvet, 4 Brigger, 3 Stykpramme, 1 Flaadebatteri, 1 Kongejagt, 16 Kanon- og Morteerskibe, 2 Kongebaade og 1 Lystjagt udgjorde nu den Flaade, hvormed Danmark og Norge nu skulde føre Krig imod Verdens største Sømagt, der gjorde Danmark flere Forsøningsforslag, men som afvistes af Regjeringen.

XIX.

Danmarks Stilling efter Flaadens Bortgang.

Først i September havde Kronprindsen søgt at overføre en Deel regulaire Tropper til Sjælland og Lolland, deels fra Kjerteminde til Kallundborg, deels fra Svendborg over Thorsenge og Langeland til Taars i Lolland, deels endeligen fra Heiligenhafen over Fehmern til Rødby og Nysted, i den Formening at komme Castensfeldt til Hjælp. Men allerede den 2den September var Efterretningen om denne Generals Nederlag ved Rjøge kommen til Kiel, og nu besluttedes der blot at gaae over Fehmern til Lolland i aabne Baade, der tog sin Begyndelse om Aftenen den 4de September under Sølieutenanterne Falsen og Willemoes. Den sidste brugte den Snildhed, naar han i de mørke Nætter skulde styre Roret paa Baadene, at belyse Compasset med affjaarne Sildehoveder, der lyse i Mørket. Paa denne Maade overførtes efterhaanden Avantgarden under General Ewald, bestaaende af 1ste sjællandske, samt den holsteenske Bataillon let Infanteri, fiesvigiske Jægercorps,

Jægercompagniet af Prinds Christians Regiment, 10 trepundige Kanoner, tilligemed det uberedne Livregiment lette Dragoner, hvilket, formedelst den vanskelige Overfart, havde maattet efterlade sine Heste i Holsteen, for ved Ankomsten til Lolland at forsynes med utilredne Heste.

Levningerne af de 4 Landeværns-Batailloner fra Smaaøerne stødte til disse Tropper, saa at alle samlede Tropper udgjorde midt i September, da General Ewald selv gik over til Lolland og overtog Commandoen sammesteds, tilsammen 3362 Mand.

Disse Troppetransporter undgik imidlertid ikke de engelske Krydseres Opmærksomhed, og allerede den 2den September gik en af Contraadmiral Keates større Fregatter til Ankers under Fehmern, da han ifølge tidligere meddeelt Instrux fra Admiral Gambier, skulde blokere Derne og affjære al Forbindelse imellem Fastlandet og Smaaøerne, hvilket han imidlertid ingenlunde formaaede.

At de ovenomtalte Tropper paa Derne ikke kom over paa Sjælland, var af Bigtighed for Englænderne. Efter Slaget ved Rjøge besatte disse Omegnen af Kallehave og Bordingborg stærkt med Tropper, og da de henad Midten af October igjen forlode denne Egn, for at blive indfibet ved Rjøbenhavn, lagde 5 engelske Kanonbrigger, hver paa 10 Kanoner, sig i Farvandet imellem Bordingborg og Gaabense, bestode sidstnævnte Færgested, som imidlertid forsvaredes kjæft af en Jægercapitain Hummel, flere Dage efter hinanden fra den 13de til 17de October, men formaaede dog ikke at hindre General Ewald i at gaae over fra Møen til Kallehave Natten til den 20de October.

Først den 11te September var Efterretningen om Kjøbenhavns Capitulation kommen til Kiel, og skjøndt Kronprindsen ikke svarede Beymann noget paa hans Skrivelse, og saaledes syntes at negte den sin Ratification, samtykkede han dog paa en Maade ved sin Tausshed, da han i enhver Henseende lod den staa ved Magt, og allerede Dagen efter gav Generalerne Castenskjold og Gwald Ordre til at holde sig aldeles defensive paa Smaaøerne, saa der under hele Baahensstilstanden ikke skete et eneste Forsøg imod Sjælland, for at de Engelske ikke heraf skulde tage forønsket Anledning til at forlænge deres Ophold der, maaskee for stedse. Først efter Sjællands Rømning satte Armeen sig sidst i October i Bevægelse, Avantgarden under General Gwald fra Kallehave imod Roeskilde, hvor den indtraf den 23de October, den øvrige Deel af Armeen, deels over Smaaøerne, deels over Fyen, til Sjælland.

I hiin Tid kjendte man intet til Slesvigholstenismen; flere af Hertugdømmernes Byer, deriblandt Altona, Tønningen, Lygumkloster o. fl. tilstillede Kronprindsen Adresser, hvori de udtalede deres Uvillie imod Englænderne og Deeltagelse for hans høie Person og det ulykkelige Kjøbenhavn; Byen Tønningen viste endog den Patriotisme, at tilbyde at kjøbe et Skib, der kunde bruges i Krigen.

Saa snart Kronprindsen havde faaet den overrassende Tidende om Kjøbenhavns Overgivelse og Flaadens Ran, besluttede den høit frænkede Fyrste at indgaae et nøie Forbund med Frankrig, hvis vældige Keiser han nok meente kunde beskytte ham imod Englændernes Vold. Marskal Bernadotte laa dengang i Hamborg med et

stort Troppecorps, til ham sendte Kronprindsen nu Grev Christian Bernstorff og sin Generaladjutant, Major Bülow, hvilke underrettede Marskallen om Kjøbenhavns Skjæbne og bade om hans Hjælp. Hertil var Bernadotte meget villig, og Affendingen erfarede, at hvis Danmark ikke havde paa dette Tidspunkt nærmet sig til Frankrig, havde det to Dage efter besat Holsteen.

Paa samme Tid havde ogsaa Kronprindsen affendt sin Generaladjutant i Søetaten, Commandeur Lindholm, med en Skrivelse til Keiser Napoleon i Paris. Denne hørte med megen Interesse paa Lindholms Skildring af Englændernes Færd og yttrede tilsidst: at Englænderne skulde nok faae det betalt. Keiseren var ogsaa villig til, at indgaae en offensiv og en defensiv Alliance med Danmark.

Englands Boldsdaad vakte hos alle Europas Nationer en retfærdig Harm. Selv det engelske Folk yttrede den største Uvillie imod Ministeriet, og dets Handlemaade blev saavel i som udenfor Parlamentet underkastet en skarp og bitter Dadel. I et af de engelske Blade indbød man endog til Subskription paa en Understøttelse for de af Kjøbenhavns Indbyggere, hvem Bombardementet havde tilføiet Tab.

Det engelske Ministerium fandt sig ved det engelske Folks Misfornøielse og andre Landes Yttringer om Overfaldet paa det fredelige Danmark, foranlediget til at udstede en offentlig Erklæring i Slutningen af September, hvori det søgte at bevise, at England nødvendigviis havde maattet tage de Forholdsregler, det havde taget, paa Grund af Frankrigs bestandigt om sig gripende Magt og Vælde, da det maatte befrygte, at

Frankrig vilde tvinge det danske Hof til at lufte Sundet for den brittiske Handel og Skibsfart, og betjene sig af den danske Krigsmarine til et Overfald paa Storbrittanien og Irland.

Ruslands Keiser, Alexander, gav høit sin Uvillie tilkjende og erklærede, at han vilde afbryde al Forbindelse med England, indtil Danmark fik Dypreisning for den tilføiede Bolds gjerning. Saa lidet har imidlertid fyrstelige Personers Løfter at siige, naar Politiken er med i Spillet; thi istedetfor den Dypreisning Rusland vilde tvinge England til at give Danmark, forenede det sig tvertimod saa Aar efter med England og Sverrig om at berøve Danmark Norge.

Efter den Fremfærd England havde udviist imod Danmark vovede det engelske Ministerium, da det gjerne vilde staae i et fredeligt Forhold til dette Land, at gjøre det følgende Forslag:

Danmark kunde vælge imellem Neutralitet eller Forbund med England. I det første Tilfælde skulde Rusland garantere Danmark denne ny Neutralitet, og den danske Flaade skulde tilbagegives 3 Aar efter den almindelige Fred i den Tilstand, den da maatte befinde sig i. Dog skulde Danmark for bestandig aftræde Den Helgoland til Storbrittanien*).

Wilde Danmark indgaae en nøie Alliance med England, saa lovede dette samme sin kraftige Medvirning til Lands og Bands. England vilde ligeledes

*) Den Helgoland, der kun havde en Besætning af 26 Invalider, nødsagedes til at overgive sig til Engländerne den 3die September.

garantere de danske Arvelandes Udelelighed, eller og Gjengjæld ved Freden for en eller anden tabt Provinds, samt en efter Omstændighederne passende Udvidelse af de danske Colonier. For at fremme Negotiationen skulde de engelske Tropper forblive i Sjælland.

Vilde Danmark derimod forkaste disse Forslag, saa vilde England forene sig med Sverrig imod Danmark; alle danske Skibe og Eiendomme, som befandtes i de engelske Havne, vilde da blive confiskerede, ligesom man vilde bemægtige sig de danske Colonier.

Der truedes ogsaa med, i det sidste Tilfælde, at Norge skulde adskilles fra Danmark og gives til Sverrig.

Men Danmark var allerede indgaaet paa Forbundet med Frankrig, og kunde heller ikke andet, hvis det ikke vilde have sine Lande oversvømmede af franske Tropper, ligesom det ogsaa for en ærefjær Fyrste ikke kunde egne sig, at forbinde sig med den, der havde krænket ham saa dybt.

Nu først, efterat Hovedstaden var ødelagt, Flaaden ranet, mange hundrede Handelskibe opbragte, erklærede England Danmark Krig den 4de November.

Den 30te October havde Kronprindsen forladt Kiel og ankom til Odense den 2den November, derafra den 5te til Nyborg og den 6te sildig om Aftenen til Kjøbenhavn. Hans Ankomst var saa uventet, at Ingen ventede paa ham, og at han kun efter et længere Ophold blev tilstedet Udgang til sit eget Pallais.

XX.

Proces mod Peymann og hans samt flere Militaires
Domfældelse.

Det første Kronprindsen foretog sig den følgende Dag var at lade arrestere Generalerne Peymann, Bielefeldt og Gedde, og fratage dem deres Kaarder, paa Grund af deres Forhold under Kjøbenhavns Beleiring. Contra-admiral Lütken og Generaladjutant Kirchhoff bleve forfyndte Huusarrest, ligesom General Walterstorf allerede den 22de September var bleven sendt i et Slags Forviisning til Aalborg, hvorfra han nu ligeledes indtraf som Arrestant, Alle for deres Deelagtighed som Underhandlere i Kjøbenhavns Capitulation.

Denne Fremgangsmaade var meget overrassende og nedtrykkende for de ulykkelige Mænd, der langtsfra havde forventet at behandles saaledes, da de troede at have handlet som Kren og deres Samvittighed bød dem. At den Høistcommanderende for Søetaten, Commandeur Bille, ikke deelte deres Skjæbne, fandt de ogsaa

beskynderlig, da de ikke vidste nogen Grund hvorfor han saaledes blev skaarat.

Samme Dag beordredes ogsaa en Overkrigs-commission nedsat under Præsidium af Generallieutenant, Landgrev Frederik til Hessen. Som Assessorer vare Generalmajorerne, Grev Baudissin og Binzer, og som Actuarius og Protocolsfører Generalauditeur Rosenstand af Sæetaten, ansatte. Med Hensyn til Sødefensionens Foretagender erholdt Vice-Admiral Støckfleth senere Sæde i Overkrigs-Commissionen.

Den 13de November blev det betegnet ovennævnte Commission hvilke Punkter der skulde være Hovedformaalet for deres Undersøgelser. De lode saaledes:

„Er den af mig givne Instruction til Generalmajor Peymann fuldeligen bleven opfyldt, saavel som og det Løfte, Generalmajoren havde givet, dels ei at overgive sig, dels at blot en Storm kunde bringe ham til Overgivelse?“

„Hvorvidt har Enhver af de Høistcommanderende opfyldt sin Pligt og viist den udfordrede Militair-Conduite?“

„Var Fjendens Landgang ei mulig at forhindre eller at gjøre vanskelig?“

„Ere Udfaldene fra Fæstningen og Citadellet skete til de Tider og udførte paa den Maade, at de kunde have Birkning? og er Alt, hvad derved burde have været iagttaget, skete?“

„Hvorfor er Intet gjort for at have Bærker, der kunde bestrøge Tilgangene til Fæstningen og Citadellet, og hindre Fjenden i at sætte sig ved Søerne?“

„Var Bolden besat med saadant Skjts, og var samme stedse forsynet med den udfordrede Ammunition og Besætning, som det burde have været, og bleve de i Land- og Sø-Arsenalet værende Baaben anvendte til at forsvare Byen?“

„Var Capitulationen fornøden eller var den at undgaae? Var en Capitulation fornøden, hvorfor blev da Søetatens Raad ei fulgt efter Commandeur Billes, som havde været saa ærefuldt?“

„Om Generalmajor Peymann, som var sikker paa, efter hans Løfte, at holde sig i 3 Maaneder, troer at have opfyldt det? og hvad Undskyldning han troer at have derfor, at dette ikke er skeet?“

„Hvorfor Citadellet blev overleveret de Engelske tilligemed Holmen?“

„Om de, der ere brugte som Commissairer af Generalmajor Peymann, have opfyldt deres Pligter?“

„Hvorvidt det sammenkaldte Raad var fornødent, og om dette var en passende Mesure, særdeles i Henseende til de Civile, hvis Ukyndighed havde været Grund nok til at fritage dem for videre Declaration, især da deres egen Tilstaaelse om Ukyndighed i dette Sag var lagt for Dagen?“

„Hvorledes General-Adjutant Kirchhoff kunde bestemt stemme for Flaadens Overgivelse?“

„Generalmajor Geddes og Bielefeldts bestemte Uttring, at Fæstningen ei kunde holde sig, og Marsagerne, hvorfor de ei troede, at en Storm kunde afflaaes?“

„Samtlige Ingenieur- og Artilleri-Officerer, samt Oberstlieutenant Bassewitz tages i Forhør, for at

erholde bestemt Efterretning om Boldenes Besætning med Skyts, og om man har gjort Fjenden alt det Afbræk, man kunde og burde?"

„Ligeledes bør alle Officerer, som have været med ved Udsaldene eller have været betroede særskilte Commandoer, afhøres for at erfare, hvorledes det er tilgaaet?"

„a. Om Dispositionerne til Angreb og Forsvar vare Bedkommende bekjendtgjorte, og hvorledes de ere udførte.

b. Om Enhver har opfyldt sin Pligt, samt hvorledes?"

„Har Generallieutenant Castensfjold, førend de Engelske beleirede Kjøbenhavn, requireret Skyts, Geværer og skarp Ammunition til de ham underlagte Corps? Og hvorledes har han faaet den Begjæring opfyldt? Men, hvis han ikke har faaet forommeldte behøvende Skyts, da af hvad Aarsag?"

„Hvorfor blev den afsluttede Capitulation anseet som en Fredsslutning, da den dog kun kunde betragtes som en Vaabenstilstand for Kjøbenhavn?"

Overkrigs-Commissionen, som det blev paalagt at drive paa Sagens hastigste Tilendebringelse, begyndte allerede den 19de November at forhøre Generalerne Peymann, Bielefeldt og Gedde, og vedblev dagligen at forhøre alle de Personer, som havde havt nogen væsentlig Deel med i Beleiringen. Forhørerne sluttedes den 25de Januar 1808 og udgjorde 696 Folio-Sider.

Armeens Generalquartiermester General Binzer var det meest virksomme Medlem i Commissionen, og kan ansees for at have været den, som ledede Spørgsmaalene

og Ankeposterne. Han fandt imidlertid, at med de af Kronprindsen givne almindelige Spørgsmaale vilde der ikke komme andet ud af Sagen end Trifindelse. Men da Overfrigscommissionen ikke kunde være af den Mening, maatte der, for at komme til et andet Resultat, gjøres andre Spørgsmaal. „Den ødelagte Marine,“ yttrede Overfrigscommissionen, „det frænkede Danmark, den nedslagne Nation, Kongens Netsærdighed byder med større Strengthed at fremfalde Krigslovenes Bistand, naar de Paagjældendes Forhold opfordrer dertil.“

Da Forhørerne i denne Sag vare sluttede fandtes der ifølge de Oplysninger, man havde forhvervet sig, Grund til Anke imod Generalmajor Peymann. De vigtigste Ankeposter vare:

„At han havde ikke fuldt efterkommet Kronprindsens Instructioner.“

„At han havde ikke opfyldt sit Løfte, at kun en Storm skulde bevæge ham til Overgivelse.“

„At han havde ikke opfyldt sine Pligter som General.“

„Ikke brugt vedbørlig militair Conduite.“

„Ikke havde hindret Fjendens Landsættelse ved at udmarschere med alle regulaire Tropper o. s. v.“

Der gjordes saaledes 15 Poster, hvilke igjen inddeelttes i mange Punkter og Afdelinger, imod ham.

Imod følgende var der formeentlig lovlig Anke:

Generalmajor Bielefeldt for 2den og 14de Post i Commissariats-Befalingen; Generalmajor Gedde ifølge denues 5te og 14de Post; Contra-Admiral Lütken ifølge 9de og 11te Post; Generalmajor Walterstorff for 10de og 11te Post; Contra-Admiral Lütken for 13de og 16de

Post; Generaladjutant Kirchhoff for 10de og 11te Post, Oberst Beck fordi han den 18de August standsede et begyndt Angreb imod et fjendtligt Batteri uden tilstræffelig Grund; og Oberstlieutenant Voigt for den 16de Post. Generallieutenant Castenskjold skulde gives Leilighed til at retfærdiggjøre sig i Commissarial-Befalingens 17de Post.

Auditeur Helzen ved det holsteenske Infanteri-Regiment blev constitueret til Krigsskiskal i denne Sag.

Generalmajor Walterstorfs, Contraadmiral Lützens og Generaladjutant Kirchhoffs Arrest blev hævet den 5te Marts, dog saaledes, at de ikke skulde tiltræde deres forhen hørte Functioner som Embedsmænd inden Dommien var falden.

Efter 6 Maaneders Forløb, længe efter at Forhø-
rerne vare blevne sluttede, fremlagde Krigsskiskalen sin Anklage, som var affattet paa 597 Folio-Sider.

Samme Dags Eftermiddag bleve Generalerne Bielefeldt og Gedde bragte som Arrestanter til Citadellet, hvor General Peymann allerede sad. General Walterstorf fik fornyet Huusarrest. Paa samme Tid blev ogsaa Generalerne Peymann, Bielefeldt og Geddes samtlige Papiere forseglede, deres Effecter, Meubler og Alt hvad de besadde bleve registrerede og tildeels forseglede, tillige bleve Generalerne Peymann og Bielefeldt forhørte om deres Formuesomstændigheder, deres Obligationer, rede Penge m. m. Denne hele Forretning udførtes just ikke med den største Delicatsse, tvertimod med mange tildeels frænkende Formaliteter.

Der blev given de Anklagede 2 Maaneders Frist til deres Forsvar, og paa den bestemte Tid, den 21de

September 1808 var det ogsaa færdigt. Først den 20de Januar 1809 meddeelttes der de Tilstalte, at Overkrigs-commissionen vilde samles den følgende Dag for at offentliggjøre Dommen.

Men Kongen, Kronprindsen havde nemlig bestaget Thronen i det foregaaende Aar, kunde formodentlig ikke bære over sit Hjerte, da han sikkert fandt Dommen for haard, at denne skulde læses op for dem uden Forberedelse. Han lod dem derfor underrette om, at de maatte med Taalmodighed og Standhastighed høre Overkrigs-commissionens Dom. Han havde allerede formildet den strax saa meget han formaaede, og, hvad ikke strax var skeet, kunde de vente vilde skee i Fremtiden."

Paa den berammede Tid forelæstes dem følgende Dom:

Anno 1808 den 16de November blev udi en eedsvoren Overkrigscommission, udi Sagen:

„Den constituerede Krigs-Risikal, Auditeur Fr. Helzen
 „contra: General-Lieutenant Joachim Melchior von
 „Holtens-Castenskjold, Chef for det sjællandske
 „Rytter-Regiment; Generalmajorerne Henrik Ernst
 „Peymann, Deputeret i det forrige Generalitets- og
 „Commissariats-Collegium (nu General-Commissariats-
 „Collegium); Carl Frederik Bielefeldt, Chef for
 „det Kongelige Artilleri-Corps; Hans Christopher
 „Gedde, Chef for Ingenieur-Corpsen; Ernst Fre-
 „derik Walterstorff, Chef for det nordre Sjællandske
 „Landværns-Regiment; Contra-Admiral Otto Lüt-
 „ken; General-Adjutant (nu Oberst) Johan Hiero-
 „nimus Kirchhoff, Deputeret i det forrige Genera-
 „litets- og Commissariats-Collegium (nu General-

„Commissariats = Collegium); Oberst Frederik Beck,
 „Chef for det Norske Livregiment til Fods; og Oberst =
 „Lieutenant Johan Mangelsen Voigt af det Danske
 „Livregiment til Fods; fældet saadan:

Dom.

Efter Krigs = Fiskalens indgivne Klage = Skrivt, samt alle Tiltaltes indgivne Forsvars = Skrifter, og alt øvrigt i denne Over = Krigs = Commission Fremførte, samt paa lovlig Maade erhvervet Oplysning og Vidnesbyrd, er det befundet, at General = Major H. E. Beymann, hverken har efterkommet Hans Kongelige Høihed Kronprindsens (nu Hans Majestæt Kongens) ham givne Instruxioner, eller gjort det Yderste til Landets og Stadens Forsvar; hverken opfyldt de ham som høieste Befalingsmand og øverstcommanderende General paaliggende Pligter, eller iagttaget den udi saadan Charge tilbørlige militaire Conduite, idet han ikke har forsøgt at hindre eller vanskeliggjøre Fjendens Landgang, eller paa seet at Udsaldene af Fæstningen skete tilbørligen, eller draget betimelig Omforg for Udenværkers Anlæg, eller gjort fornødent Brug af Sø = Statens Skyts; viist sig ligegyldig ved, om Fjenden skete alt muligt Afbræk, Detaschements = Cheferne bleve tilstrækkeligt instruerede og fuldkommen opfyldte deres Pligter, og derhos ikke draget Omforg for, at General = Lieutenant Castensfjolds Corps blev forsynet med det samme tilkommende Skyts og Ammunition herfra Staden. Endvidere: har capituleret og udleveret den danske Flaade til den engelske Magt uden beviislig Nødvendighed, og hverken, i Henseende til den indgangne Capitulation, eller det holdte

Krigs-Raad, iagttaget Krigs-Lovenes Forskrivter; ei forsynet de til at negociere om en Capitulation udnævnte Commissairer med de fornødne Forholds-Regler; antaget Capitulations-Forslaget uden skjællig Overveielse; og endeligen, viist en uforsvarlig Ligegyldighed i den antagne Capitulations rette Fortolkning og Dpfyldelse af dens Indhold. Ved hvilken Overhørighed og skammelige Efterladenhed han er skyldig til Straf efter den 68de Krigs-Artikel*).

General-Major G. F. Bielefeldt, som en Second-Commanderende udi General-Commandoen, er deelagtig udi det Mangelagtige i Stadens og Fæstningens Forsvar, samt den ufornødne Capitulation, og Flaadens Overgivelse; samt derhos baade directe og indirecte, har fremfor Andre forledet General-Major Beymann til Capitulationens Antagelse, og endeligen endogsaa paa draget sig en grundet Mistanke om, at ville kaste Skinnet af dette Forhold paa Andre. Hvorfor han er skyldig til Straf efter den 68de og 70de Krigs-Artikel**).

General-Major H. C. Gedde, ikke alene har viist sig forsonnelig og efterladen i sin Charge, men tillige baade directe og indirecte forledet General-Major Beymann til Capitulation, og derved gjort sig skyldig til Straf efter den 70de Krigsartikel.

*) Den 68de Krigsartikel lyder saaledes: „Naar et befastet Sted, uden Vor Befaling, eller Vor commanderende Generals Ordre, eller og uden den høieste Nød, overgives, skal Commandanten eller den øverste Befalingsmand sammesteds straffes paa Liv og Ære, samt hans Gods confiskeres.“

**) Den 70de Krigsartikel lyder: „Men overbevises Garnisonen om at have tvunget Commandanten til Stadens Overgivelse,

Oberst-Lieutenant J. M. Voigt, under en ham betroet Commando den 20de August 1807, haver viist sig seendragtig, og ved ugyldige Udflugter søgt at unddrage sig sine Pligters Dpfylde; samt derhos under denne Sag viist ufornoden Trættelyst, Bidtløstighed og brugt usømmelig Spotteri, hvorfor han er skyldig til Straf efter den 103die, 26de og 188de Krigsartikel*).

eller paa nogen Maade dertil at have raadet eller forledet ham, da skulle alle i denne Handling skyldige Officerer, og af de Gemene hver 10de Mand efter Lødkastning, have forbrudt Livet."

*) Den 103die Krigsartikel lyder saaledes: „Hvo i Træfning eller Stormløbning viser sig seendragtig og ved ugyldige Udflugter søger at unddrage eller endog gjør Begyndelse til Flugt, maa strax paa Stedet af de nærmest staaende drives frem ved Slag, Hug og Stød; og, bliver en saadan feig Karl derved dræbt, maa Ingen forgribe sig paa Gjærningsmanden, da han deri har handlet som en ærlig Soldat."

Den 26de Krigsartikel siger: „Saavel Officererne som Soldaterne skulle aldeles afholde sig fra alle ærerørige Skjældsord, Spotten og Skjænden, og Ingen, enten han er Soldat eller ei, i nogen Maade dermed fornærme; men, skulde Nogen desformedelst blive foraarsaget for Retten at klage, skal saadan gjenstridig Skjændegjæst og Injuriant være pligtig, naar Krigsretten befinder den Fornærmede uskyldig, at gjenkalde sine Ord og at gjøre ham christelig Afbigt eller straffes med Fængsel, ja! endog med Bortjagelse fra Regimentet."

Den 188de Krigsartikel: „Alle andre militairiske Tilfælde, saa og Forseelser, hvilke høie og lave Krigsmænd maatte begaae mod Orden og Disciplin, og hvilke ikke i disse Bore Krigsartikler udtrykkelig benævnes, skulle enten til en vis og nærmest dertil henhørende Artikel henføres, og efter dens Indhold udtydes og dømmes, eller og skal Krigsretten efter Billighed, Lovene, almindelig Vedtagen, og ikke

Oberst J. Beck har som Detaschementschef den 18de August 1807 ikke viist tilbørlig Conduite, og er derfor skyldig til Straf i Analogie af den 66de*) og 188de Krigsartikel, samt Reskripterne af 22de December 1792 og 11te Mai 1765.

Contra-Admiral D. Lütken og Oberst J. H. Kirchhoff, hverken som Underhandlings-Commissairer om Capitulationen eller i det holdte Krigsraad have udviist tilbørlig Conduite; hvilket dog maa ansees affonet ved deres under Sagen udholdte Arrest.

General-Lieutenant J. M. v. H.=Castenskjold ei med tilbørlig Bestemthed har requireret Kanoner herfra Staden til sit Corps, hvilket dog efter de befundne Omstændigheder ei kan drage til videre Følge for General-Lieutenanten under denne Sag, end at han maa deeltage i Omkostningerne.

General-Major G. F. Walterstorf ved Udfaldet den 20de August 1807 ei har iagttaget tilbørlig militair Conduite, hvilket dog maa ansees affonet ved de ham

imod dette Krigsartikelsbrevs Grundsætninger stridende Krigsbrug, derover kjende og domme, hvorved der skal tages nøiagtigt Hensyn til den begangne Misgjerning og til den for Ds flydende Fare og Skade, saa og til dens onde Følge, samt til Sagens hele og sande Bessaffenhed, paa det at Justitien til Alles Gavn kan over Enhver, af høi eller ringe Stand, uden Persons Anseelse vorde retteligen forvaltet.

*) Den 66de Krigsartikels Indhold er: „Ingen maa uden Dre dre og før han afløses, frivillig og uovervældet begive sig bort fra det Sted, være sig Bro, Pas, Brøche, Batteri, Redoute, Skandse eller Løbegrav, som ham er befalet at bestjærme og vogte. Hvo herimod handler, straffes paa Livet.“

den 20de September s. A. og senere paalagte Arrefter. Hvorimod Generalmajor Walterstorf som Underhandlings-Commissair angaaende Capitulationen maa ansees at have opfyldt sine Pligter.

Skjøndt Krigs-Jiskalens paa Over-Krigs-Commissi-
sionens, i Følge den 72de Krigsartikel*) den 17de Ja-
nuar d. A. afgivne prælinaire Fragtning, grundede
Sigtelser, saaledes ere besøiede med samtlige Paa-
gjældende, hvorved tillige alle dem og deres Eiendomme
paalagte Arrefter og Sequestrationer ere hjemlede, saa
bør Jiskalens Sigtelse og Paastande dog ei være Noget
til Hinder, videre end de ved Dom tages til Følge.

*) Den 72de Krigsartikel siger: „For at retfærdiggjøre en Fæstnings Overgivelse, maa især følgende Omstændigheder tages i Betragtning: at der har manglet fornøden Besætning, Proviant eller Munitiion, saafremt Commandanten ikke har forsømt betimeligen at underrette Os derom; at ingen Undsætning har været at haabe; at Defensionsværkerne have været bragte i saa slet Tilstand, at de ikke have kunnet udbedres; at der har været skudt betydelig Brøde; at to eller tre Storme have været udholdte; at man ikke med Rimelighed har kunnet formode Andet, end at Fæstningen alligevel inden kort Tid, med den hele Garnisons Undergang og Tab, maatte være kommen i Fjendens Hænder. I Overeensstemmelse hermed skal af Krigsraadet eller Retten, for hvilken Commandanten, samt Officererne og de Gemene have at møde, eragtes; og skal Commandanten, Officererne og de Gemene enten kjendes frie og kravesløse, eller tilkjendes Straf, som foranført.“

234
16 November 1808

Chi kjendes for Ret:

General-Major Henrik Ernst Beymann bør have Ære og Liv forbrudt, og hans Gods confiskeres.

General-Major Carl Frederik Bielefeldt bør have Ære og Liv forbrudt, og hans Gods confiskeres.

General-Major Hans Christoph Gedde bør have sit Liv forbrudt.

Oberst-Lieutenant Johan Mangelsen Voigt bør have sin Charge forbrudt; saa bør og de af Johan Mangelsen Voigt under denne Sag brugte utilbørlige og spottende Udladelser være døde og magtesløse, og ikke komme nogen til Fornærmelse i nogen Maade.

Oberst Frederik Beck bør udholde to Maaneders Fæstnings-Arrest i Citadellet Frederikshavn, af første Grad efter Rescriptet af 22de December 1792.

General-Lieutenant Joachim Melchior v. Holten-Castenskjold, Contra-Admiral Otto Lütken og Oberst Johan Hieronimus Kirchoff bør for Krigs-Fiskalens videre Tiltale i denne Sag fri at være.

General-Major Ernst Frederik Walterstorff bør udi Sagens XVI Post b for Krigs-fiskalens videre Tiltale fri at være. I øvrigt bør han for Tiltale i denne Sag fri at være.

I Følge det Kongelige Danske Cancellie-Collegiums Anmodning udi Skrivelse af 1ste December 1807 til denne Commission, forbeholdes Justitiens Tiltale imod Sogne-præsten her i Staden, Hr. Hudtwalker*), i Anledning

*) Som vi vide, samlede Præsten Hudtwalker Underskrifter paa en Petition om at overgive Byen.

af hans den 5te September 1807 udviste Forhold, samt et derom til hans Broder i Hamborg skrevet Brev.

Forsaavidt de af Krigs=Jiskalen nedlagte Paa=stande ikke i denne Dom ere tagen til Følge, bør de ei være Noget til Hinder eller Præjudice i nogen Maade.

Samtlige i Anledning af denne Sag paalagte Arre=ster og foretagne Sequestrationer kjendes lovlige.

Den constituerede Krigs=Jiskal, Auditeur J. Helgens Salarium bestemmes til 700 Rdlr., og udredes saaledes: H. C. Beymanns Bo 150 Rdlr., af C. F. Bielefeldts Bo 60 Rdlr., af H. C. Geddes Bo 50 Rdlr., af General=Lieutenant J. M. v. H. Castenskjold 80 Rdlr., af General=Major C. F. Walterstorf, Contra=Admiral D. Lütken, og Oberst J. Beck og Johan Mangelsen Boigt hver for sig 30 Rdlr.

Endelig bør af H. C. Beymanns, C. F. Bielefeldts og H. C. Geddes Boer udredes de paa deres Arrest og Baretægt, samt Dommens Execution med= gaaende Omkostninger.

Kjøbenhavn udi den formedelt Kjøbenhavns Capitulation ned= satte Over=Krigs=Commission.

Frederich Pr. z. Hessen.

(L. S.)

W. Stochfleth.

(L. S.)

Baudissin.

(L. S.)

P. Rosenstand Goeske.

(L. S.)

O. 220
16 November 1809

Denne Overkrigs-Commissionens Dom ville Vi, med allernaadigst Hensyn til de Domsældtes lange og tro Tjeneste have, af sær Kongelig Naade, formildet derhen:

1. General-Majorerne Henrif Ernst Peymann og Carl Frederik Bielefeldt, meddeles Afsked af Vor Krigstjeneste, uden Tilladelse at bære Uniform og Felttegn, og skulle de indtil videre opholde dem inden for Citadellet Frederichshavns Bolde.
2. General-Major Hans Christoph Gedde, skal i Naade være affediget af Vor Krigstjeneste.
3. Oberstlieutenant Johann Mangelsen Voigt, skal i Naade være affediget af Vor Krigstjeneste, med den for hans havte Charge reglementerede Pension, hvorimod Overkrigs-Commissionens Dom stadfæstes i Henseende til Mortificationen af de af ham under Sagen brugte utilbørlige Udladelser.
4. Oberst Friederich Beck ville Vi i Naade estergive den ham tilkjendte tvende Maaneders Fæstningsarrest i første Grad, i Betragtning af den Arrest han allerede har udholdt.

I øvrigt bliver Overkrigs-Commissionens Dom herved allernaadigst stadfæstet.

Givet i Vort Hovedquarteer i Vor Kongelige Residentsstad
Kjøbenhavn, den 18de Januar 1809.

J. 235
Frederik R.

F. Bülow.

Fremlagt og aflæst i Over-Krigs-Commissionen den
21de Januar 1809.

Frederich Pr. z. Hessen.

W. Stochfleth.

Baudissin.

P. Rosenstand Goeske.

„Den hele Fremgangsmaade imod ovennævnte Mænd kan vistnok blot ansees som en politisk Fuldgjørelse,“ siger Blom i sit omtalte Skrift, „Regjeringen troede at skyldte sin mægtige nye Bundsforvandt Napoleon for at overbevise denne om, at man ikke havde spillet under Dække med England, og for derhos at udsone den Mistillid, man tidligere havde viist mod den mægtige Imperators Hensigter.“

Det er ogsaa at antage, at den offentlige Stemme i Landet ogsaa krævede, at der maatte falde Offere for den Ulykke, der havde rammet Landet, og da man til- lagde slet Krigsførelse som Grunden til Hovedstadens Ruin og Flaadens Tab, maatte ogsaa de øverste Befalingsmænd bøde derfor.

Men Frederik den Sjettes gode Hjerte kunde ikke længe udholde, at de Ulykkelige, der isøvrigt havde viist sig som tjække og fædrelandsffindede Mænd, skulde lide, saa at sige, uforstyldt. Neppe Ste Dage efter at Dommen var dem forkyndt, paa Kongens Fødselsdag, den 28de Januar 1809, løslodes Generalerne Peymann og

Bielefeldt af Arresten i Citadellet. Peymann tog senere sit Ophold hos sin ældre Broder, der var afflediget General, og boede i Rendsborg. Efter at Krigen var endt og Napoleon styrtet beholdt Peymann ikke alene Tilladelse til igjen at bære Uniform og Felttegn, men blev endog flere Gange naadigen modtaget af Frederik den Sjette, naar han opholdt sig i Rendsborg. Peymann opnaaede den høie Alder af 88 Aar og døde i Aaret 1823. Gedde og Bielefeldt beholdt ogsaa Pension og deres Charger tilbage. De øvrige blev alle atter ansatte i Statstjenesten og steg til de høieste Værdigheder.

Danmarks Stilling efter Hovedstadens Udseelse og Flaadens Maan var meget mislig. Staten var indviklet i Krig med det mægtige England, hvis Flaader og Skibe fandtes, hvor der findes salt Vand, samt med Naboriget. Pengevæsenet var i en forvirret Tilstand, den tidligere store Virksomhed var ophørt, og efter tidligere at have deelt Verdenshandelen med England, eiede Danmark næsten ikke nogen Handelsflaade, thi 600 Kjøbmandsskibe vare, som vi vide, tagne af Englænderne.

Det var nu Regjeringen meest om at gjøre at skabe et Søværn. Til at bygge store Skibe havde der ingen Penge, og hvis man ogsaa havde havt disse, vilde Tiden ikke have tilladt det. Man begyndte derfor paa at reparere de Skibe, som Fjenden havde efterladt, armere Flaadebatterier og Koffardieskibe, samt især at bygge mindre Krigsfartøier, Brigger og især Kanon-

chalupper og Kanonjoller. Ethvert Skibsværst i hele Riget blev brugt dertil og flere interimistiske Orlogsværster dannedes og forestodes af Officerer, hvor Kanonbaadene bleve byggede efter Tegninger fra Holmen.

Kanonbaadene vare under de daværende Omstændigheder de hensigtsmæssigste Krigsfartøier man kunde have, og under Krigen udrettede de ogsaa Meget. Men et fortrinligt Forsvarsvaaben vare de ikke. En kyndig Søofficer H. G. Garde gjør den Bemærkning, at de indenfor Fjendens Skudvidde ere aldeles uhenigtsmæssige, da nogle faa velrettede Skud kunne ødelægge hele Besætningen, eftersom de ikke blot ere ganske aabne og tæt besatte med Folk, men ogsaa under Fægtningen meest ere udsatte for at beskydes langskibs, eftersom de ere stavnbevæbnede; man har saaledes Exempel paa, at en eneste Kanonkugle har dræbt eller saaret over 20 Mand paa en svensk Kanonbaad. De vare paa hiin Tid armerede med 2 Firetyvepundiger og kunde derfor kun bruges mod kortere og lettere Skyts; nu ere derimod vore Kanonbaade betydeligt forandrede, og de have en 60-pundig Bombekanon for og en 24-pundig agter.

Bore Kanonbaade gjorde stor Nytte under Krigen paa dybt og aabent Farvande. Naar det blæste eller blot var en maadelig Vind, kunde de Intet udrette; thi da kunde Seilskibene komme hurtigere affted end Kanonbaadene med deres Arer, men i stille Veir, naar et Skib viste sig, gif de ud, bestød det paa en saa lang Afstand, at de ei selv kunde naaes med synderlig Virkning, og toge det i Besiddelse, naar det var ilde tilredt.

I vor Tid ville de ikke synderlig kunne anvendes, thi nu er strax et Dampskib ved Haanden til at bevæge

Seilffibene, saa at Kanonfartøierne Intet kunde udrette mod dem. Kostbare ere de ogsaa at holde, thi der udfordres 90 Mand til 2 Kanoner, medens der til et Liniesfib og en Fregat kun regnes 9 Personer og paa de mindre Skibe 5 à 6 til en Kanon.

Det var med Iver at man byggede disse Kanonfartøier, der kun skulde holde en mægtig Fjende fra vore Kyster. I den Enden af Februarmaaned 1808 vare allerede 11 Kanonchalupper færdige og i den derpaa følgende Martsmaaned løb 24 af Stabelen. Men det dansk-norske Folk viste ved denne Leilighed ligesom i Krigen 1848 til 51 at de vare besjælede af Patriotisme. I Krigsaarene indkom nemlig ved frivillige Bidrag til Flaaden ikke blot henved 1 Million Rigsdaler, der kan anslaaes til $\frac{1}{2}$ Million Rigsbankdaler, men af 255 Kanonfartøier, som byggedes under Krigen, bekostedes desuden de 43 ved patriotiske Gaver.

Af det Tømmer, der kunde bruges af de Skibe, som Fjenden havde ødelagt, medens de stode paa Stabelen, byggedes et lille Liniesfib Phœnix, som blev færdig i Maret 1810, men ikke blev brugt under den hele paafølgende Søkrig. Flere Fregatter bleve byggede, ligeledes mindre Krigsfartøier som Brigger.

Forsvaret af Rigets vidtløftige Søkyster var nu det vigtigste man havde for Diet, men paa samme Tid skulde man ogsaa tænke paa Norges Forsyning med det nødvendige Korn. I Krigens første Aar armeredes der Koffardiskibe til at convoiere de Skibe, der handlede med Fornødenheder til Norge, senere afløstes de af Orlogsbrigger.

Paa passende Steder, især ved Indløbene til Fjordene og de vigtigere Havne, anlagdes der Batterier, og ved de svagere Steder henlagdes der hyppigt Flaadebatterier, besatte med svært Skyts. Hvor man især kunde vente Fjenden udlagdes der Kanonbaade. De mange Smaastationer af disse beskyttede Rigernes vigtige Kystfart, ligesom de ofte stode det active Kaperi, der førtes mod Fjenden hi, mod de heftigt forbittrede Englændere, som heftigt forfulgte vore Kapere, da disse tilføiede dem stor Skade, og tvang dem til at holde en temmelig stor Drlogsstyrke til at convoiere i de danfnorske Farvande.

Saaledes var nu Danmarks Søværn ordnet, og Danmark begyndte en Søfrig med det mægtige England, hvilket imidlertid ligger uden for dette Skrifts Plan at beskrive; dog ville vi inden vi slutte dette Bærf skildre den første minderværdige Kamp, de Danske kæmpede med Englænderne, nemlig Linieskibet Prinds Christian med 2 Linieskibe og nogle Fregatter.

For, som det hed, at understøtte Danmark imod Sverrig ankom en fransk Hjelpehær, for størstedelen Spanioler, under Anførsel af Bernadotte, og der gjordes Forberedelser fra dansk Side til en Landgang i Skaane. Endeel af Tropperne vare komne over paa Sjæen, hvor de gjorde Holdt; formodentlig har det dog aldrig været Napoleons Mening, at de skulde staae Danmark hi mod Sverrig, meget mere, troer man, at det var et Paaskud for at faae fast Fod i Danmark og derved holde dette i Afhængighed og nøde os til at underholde hans Tropper.

For at være ved Haanden til Troppeoversførslerne nedkaldtes nu fra Norge Linieskibet Prinds Christian Frederik, der tilligemed Linieskibet Lovise Augusta, vare de to eneste Linieskibe Danmark besad.

Men Linieskibets Chef, den tjæffe Carl Wilhelm Jessen, havde, som en Følge af et Krydstogt ved Vintertid 200 af Skibets bedste Folk syge, hvilke bleve landsatte i Helsingør, og erholdt i deres Sted 200 uøvede Sønilitær. Den 18de Marts blev Jessen beordret til strax at seile til Beltet for om muligt at erobre en engelsk Fregat paa 36 Kanoner, som havde lagt sig ved Sprogø, da det var af yderste Bigtighed, at faae denne Fregat forjaget fra Beltet. Man var imidlertid uvidende om eller agtede ikke paa at en engelsk Escadre under Capitain George Parker var sendt til Kattegattet. Da det danske Linieskib paa sin Reise til Sundet passerede forbi Binga, laae der indefrosen 3 fjendtlige Linieskibe med nogle Fregatter og Smaaskibe som nu skyndte sig at ise sig ud. Nogle Dage iforveien vare 2 mindre Skibe allerede udfisede og havde den 10de lagt sig udenfor Nyborgsfjord. Det var rimeligt, at den i Beltet værende ringe Styrke kun var en List, for at lokke det danske Linieskib i Fælden.

Det syntes dog, at man ikke har været forvissset om, at der ikke kunde findes fjendtlige Skibe i Beltet, thi foruden at man bød Jessen at være hurtig og hemmeligholde Expeditionen, fik han Ordre at søge Skipshavn, „for en overlegen Force i Beltet.“

Men Expeditionen lod sig ikke udføre med den Hurtighed man ønskede eller hemmeligt, thi der medgif

3 Dage med at indsfibe 200 uøvede Sømiliter, samt det fornødne Proviant og Vand.

Det er ogsaa temmeligt vist, at Fjenden er bleven underrettet om Jessens Forehavende; thi en halv Time efterat Jessen var passeret Rakkehoved, kastede 3 engelske Linieskibe Anker imellem Hornbæk og Høganæs. Fra Kjøbenhavn søgte man at advare ham, men det lykkedes ikke og den fjæffe Sømand gif sin tunge Skjæbne imøde. Han gif efter sin Ordre norden om Sjælland og ankrede da det blev mørkt imellem Seiersø og Refsnæs, fordi den sydlige Vind hindrede ham i at seile videre. Allerede om Eftermiddagen Klokken 1 $\frac{1}{2}$ var der seet to tremastede Orlogsmænd, som man maatte antage for fjendtlige. De styrede med alle Seil imellem Hasteensgrunden og Hjelman ned ad Beltet, og om Aftenen gif de til Ankers tværs for Refsnæs, omtrent een Mil sydligere end Jessen.

Næste Morgen Kl. 8, den 22de Marts, lettede de to fjendtlige Skibe, en større og en mindre Fregat, hvis Styrke ikke var hans overlegen, og krydsede for fulde Seil op imod Jessen. Denne gif ogsaa en halv Time efter under Seil, og de fjendtlige Skibe fulgte efter ham. Han besluttede nu, for at Troppeførselen over Beltet ikke skulde blive vanskeliggjort ved de fremmede Orlogsskibe, at drage disse ud af Beltet nordest og derpaa angribe dem. Man har villet erklære denne Jessens Maneuvre for rovelig og misbilliget den*), men den bekjendte Capitain Carl Adolph Rothe har i sin Rapport til Admiralitetet erklæret, at Skibet seilede

*) Kader, II, 385

bedre end ethvert især af de fjendtlige. Jessen fulgte ogsaa blot sin Ordre, der lød: „at det var af yderste Vigtighed at forjage den i Beltet værende Fregat,“ og han maatte antage, at denne „yderste Vigtighed,“ var at faae de franske Tropper over til Sjælland, og derfor søgte han at fjerne Fjenden fra Beltet. At der vare andre og større fjendtlige Skibe saa nær, at de kunde komme deres Landsmænd til Hjælp, inden han kunde faae Bugt med dem, vidste han jo ikke.

De udenfor Sundet ankomne 3 fjendtlige Linieskibe bleve strax, da Prinds Christian Frederik seilede til Beltet, underrettede derom fra Helsingborg, og to af dem, Stately, Capitain George Parker, og Nassau (det danske Skib Holsteen), Capitain Robert Campbell, der hver førte ligesaa mange Kanoner som Jessens Skib, satte af alle Kræfter efter dette. For at det danske Orlogsskib ikke skulde slippe bort, forblev den tredie engelske Orlogsmænd, Vanguard paa 84 Kanoner, ved Sundet for at hindre det i at naae Kjøbenhavn.

De 2 fjendtlige Fregatter, med hvilke en Korvet havde forenet sig, havde Jessen faaet trukket op med sig imod Anholt, da han Kløkken 2 fik Die paa 2 fjendtlige Skibe, der kom ham imøde. Imod en saadan fjendtlig Overmagt, indsaae Jessen, var det umuligt at staae sig. Han holdt derfor af for at seile om Seirø, i den Formodning, at de fjendtlige store Skibe turde ikke følge ham, men den fra Kjøbenhavn medtagne Løds tabte aldeles sin Fatning og turde ikke paatage sig, at føre Skibet igjennem Løbet der.

Nu holdtes der et Krigsraad. Seilede man mod Syd, vesten om Seirø, vilde man trække hele Fjendens

Magt til Beltet, hvilket var tvertimod de Forholdsregler, der vare foreffrevne Jessen; der besluttedes derfor, da man antog at Prinds Christian Frederik seilede bedre end de fjendtlige Skibe, og man tillige besad større Localkundskab end Fjenden, at søge at komme ovenfor Sjællands Rev før denne, og ved Hjælp af det snart indtræffende Mørke, at naae Kronborg forinden denne. Da man var uvidende om det Linieskib, som befandt sig ved Indgangen til Sundet, var Planen driftig og kjæk, men da Binden syntes at staae Jessen bi, udførlig.

Klokken 5^{1/2} havde man naaet ovenfor Sjællands Rev, og havde de fjendtlige Linieskibe en halv Meil borte fra sig. Men nu lagde Naturen Hindringer iveien for et heldigt Udsald, thi Binden traf sig saameget mod Syd, at Skibet ikke kunde seile Sjælland forover. Medens Prinds Christian Frederik maatte krydse seilede Fjenden med rum Vind, og Beirliget holdt sig ogsaa klarere end man havde ventet. Det syntes derfor umuligt at undflye, og ikke at være andet for, end at indlade sig i en Kamp, hvis Udsald ikke kunde være tvivlsom.

Jessen besluttede, hvis det ikke kunde være andet, at lade sit Skib løbe paa Grund, og holdt derfor langs Revet henimod Landet. Det var en svær Opgave Skjæbnen havde givet Jessen at løse, nemlig med en Besætning, hvis Trediedeel var usøvant og kun havde været saa Dage ombord, at kæmpe med 2 Linieskibe, hver paa 68 Kanoner, ligesom Prinds Christian Frederik, en svær Fregat — Duebeck paa 44 Kanoner — samt 2 Korvetter.

Men med den danske Sømands altid freidige Mod gik man Fjenden imøde. Da den bekendte Willemoes saae de to store fjendtlige Drlogsskibe nærme sig, sagde han: „Vi maae isøre os vor Stadseuniform, thi det bliver en statelig Affaire.“

Om Aftenen Klokken 7¹/₂ faldt de første Skud fra Prinds Christian Frederik, og traf Linieskibet Nassau, der seilede i dens Kjølvand. Et Qvarteer efter naaede Nassau op til vort Linieskibs læ Laaring og gav sin hele Ild paa det paa Pistolskuds Afstand. Nogle Minutter efter gav Stately ogsaa Ild paa Skibets bagbords Laaring, og en Mængde af Bore bleve dræbte eller saarede. Men vore fjælle Sømand tabte ikke Modet, de gave Fjenden det ene dræbende Lag efter det andet, og Klokken 9 bleve begge fjendtlige Skibe nødsagede til at fjerne sig, for at reparere den Skade, de danske Kugler havde tilføiet dem.

Det er let at begribe, at vort Linieskib ikke maatte være mindre medtaget, da det havde maatte udstaae en dobbelt Ild. Dets Roer havde ogsaa erholdt en saa betydelig Beskadigelse, at man meget vanskelig kunde styre det, dets Taffeladse var aldeles sønderskudt, og flere af dets Kanoner vare demonterede. Efter omtrent 25 Minutters Forløb lagde Fjenden sig igjen paa begge Sider af Prinds Christian Frederik, og saa lidet var Modet faldet hos de danske Søgutter, at de modtage Englænderne med Hurraraab og begyndte igjen at beskyde begge deres Drlogsskibe. Men denne Overmagt skulde imidlertid endog forøges, thi nu vare de fjendtlige Fregatter komne op, og Stately gjorde en Plads for Quebeck paa Bagbords Laaring. Det danske Linie-

flib var nu omringet paa alle Sider, og Jessen besluttede, da alt Gaab om Redning var forsvundet, at sætte Skibet paa Grund, og muligen, ved at nærme sig Landet, lidt efter lidt, ogsaa at bringe sin Fjende til at strande. Med dette Gaab for Diet afslug Jessen Fjendens Opfordring til Overgivelse, og nu gav denne et saa morderisk Lag, at mange af Mandskabet bleve dræbte og saarede.

En Rabbellængde fra Landet rørte Prinds Christian Frederik Grundten, og nu først strøg Jessen Flaget Kl. 10¹/₂, efter at have kæmpet i næsten 3 Timer. Den fjendtlige Befalingsmand lod det danske Linieskibs Anker strax falde, men da det skulde sveie op, kom det paa Grund med Agterenden, og huggede strax temmeligt svært. De engelske Skibe undgik derved lykkelig den af Jessen dem tiltænkte Skjæbne, at komme paa Grund, og da de danske Fanger vare bragte ombord og man havde gjort nogle mislykkede Forsøg paa at faae Prisen af Grundten, satte Englænderne den næste Aften Jld paa den, og Kloffen 10 sprang den i Luften.

Fjendens Kugler havde raset stærkt imellem det danske Linieskibs Mandskab. Willemoes, Helten fra 2den April 1801, Lieutenant Dahlerup af Sætetaten og Lieutenant Soland af Landetaten, samt 61 Mand vare faldne, 84 vare haardt og 45 let saarede. Jessen og Officererne Rothe, Top, Ferry og Tostrup vare blandt de Saarede. Af Skibets Besætning, 576 Mand, var altsaa over en Trediedeel enten dræbte eller saarede. Fjenden havde imidlertid ogsaa lidt et betydeligt Tab.

Ligene af de dræbte danske Officerer dreve i Land og bleve hæderligt begravede paa Oddens Kirkegaard.

Paa en Mindesteen over de Faldnes Grav læser man følgende Digt af Skjalden Grundtvig:

De Snekker mødtes i Dval paa Hav
 Dg Luften begyndte at gløde;
 De legede alt over den aabne Grav,
 Dg Bølgerne gjordes saa røde.
 Her er jeg sat til en Bautasteen,
 At vidne for Slægter i Norden:
 Danske de vare, hvis møre Been
 Under mig smuldre i Jorden.

Danske af Tunge, af Væt og af Id.
 Thi! skal de nævnes i løbende Tid:
 Fædrenes værdige Sønner!

Saaledes var det sidste danske Linieskibs Skjæbne, men de engelske Linieskibe havde ikke lidt lidet, thi i 3 Uger kunde de ikke gjøre Tjeneste, og et af dem, Stately, maatte endog seile til England for at faae nye Master og repareres. Fregatten kunde først efter 3 Dages Forløb igjen seile til Beltet, og hvis det havde været Alvor med de franske Hjelpetroppers Overgang til Sjælland, saa havde dette nu uhindret kunnet finde Sted.

I Nyborgfjord laa nemlig den danske Brig Fama paa 14 Kanoner under Premierlieutenant Rasch og Kongejagten Søormen paa 8 Kanoner under Secondlieutenant Rosenørn. De skulde være behjælpelige ved Overførselen af Tropper over Beltet, men fik noget andet at tænke paa.

Spanien havde gjort Opstand imod Franskmændene, og da man frygtede for, at Exemplet skulde smitte, søgte

den franske Overbefalingsmand at adsplitte de spanske Tropper. 2 Regimenter bleve saaledes sendte til Sjælland, medens 3 andre tilligemed Artilleriet laae i Fyen, paa Langeland og Vro, de øvrige derimod i Hertugdømmerne og i Jylland. Generallieutenant, Marquis de la Romana, en fædrelandssfindet Mand, der commandede de spanske Tropper, besluttede al føre disse med Englændernes Hjælp tilbage til Spanien. De spanske Tropper i Jylland og i Sjælland bleve underrettede om hans Plan, og under Paaskud at aflægge en forlangt Trofsabseed samlede han de i Fyen værende Tropper ved Nyborg, hvis Fæstning det lykkedes ham i August 1808 at bemægtige sig.

Romana tænkte nu paa at overliste de danske Sømand, som laae i Nyborgsfjord, og under det Foregivende, at hans Tropper skulde forlægges til Sjælland og Langeland, søgte han at bevæge Lieutenant Rasch til at gjøre de i Nyborg liggende 57 smaa Koffardiesfibe seilklare. Skjøndt Romana endog fik Nyborgs Commandant, Generalmajor, Baron Gyldenchrone, til at give Rasch en Ordre, at lade de spanske Tropper uhindret passere ud af Fjorden, gennemskuede denne dog Romanas Plan, og erklærede, at han vilde skyde paa ethvert Skib, der forlod Nyborg uden hans Tilladelse, og at ethvert, der havde spanske Tropper ombord, vilde blive behandlet saaledes.

Rasch's Stilling var imidlertid under disse Omstændigheder kritisk, thi Fæstningen var i Spaniolernes Hænder, og udenfor Nyborgsfjord laa den engelske Contradmiral Keats med 3 Liniesfibe og flere mindre Drlogsfibe, med hvilke Romana havde indledet Forbindelse. Endnu samme Eftermiddag seilede en engelsk Drlogsbrig, 2 Bombarderer, 3 Kanonbaade, samt 2 bevæbnede Fartøier ind paa Fjorden mod de danske Skibe. Chefen for Expeditionen, Capitain M'Manara, opfordrede de danske Skibe til at overgive sig, og da man afflog Dpfordringen, bleve vore faa Skibe angrebne af denne

overlegne Magt. Da Spanierne nu tillige begyndte at fyre fra Landbatterierne, maatte vore to Skibe overgive sig efter at have lidt et Tab af 2 Døde og 14 Saa-rede. Det ene af de erobrede danske Skibe, Fama, beholdt Englænderne ikke længe i deres Besiddelse, thi i Enden af December s. A. strandede det paa Bornholm, hvor dets Mandstabs blev gjort til Fanger.

Nu bemandede Spaniolerne Koffardieskibene, og den 11te lagde disse ud fra Nyborg med 4700 spanske Tropper, som den 13de landede paa Langeland. Romana beholdt ikke de danske Koffardieskibe men sendte dem tilbage til Nyborg.

Langeland var imidlertid Samlingspladsen, saavel for de Tropper, som laae der, som de, der havde ligget paa Grø, det sydlige Fyen og Jylland. Ved Romanas Ankomst paa Langeland udgjorde de spanske Tropper 7600 Mand, blandt disse en Deel Cavallerister, som havde maattet lade deres ypperlige Heste blive tilbage i Fyen.

Bernadotte var ikke saasnart bleven underrettet om Spaniolernes Opstand, førend han samlede saavel danske som franske Tropper, samt en Deel Kanonbaade, men forinden han kunde gjøre Brug af dem, havde Romana allerede indskibet sig den 22. August paa engelske Skibe, der førte ham tilligemed 1200 Spaniere, der vare undkomne fra Aarhus til England og derfra til Spanien, hvor han ankom i October med 9000 Mand Kjerne-tropper. De øvrige i Sjælland, Hertugdømmerne og i Jylland tilbageværende Spaniolere kunde ikke flygte fra Danmark, de bleve afvæbnede af de danske og franske Tropper, holdt i streng Arrest og senere bragte som Krigsfanger til Frankrig.

Efter at have endt denne lille Episode af Danmarks syvaarige Krig, der er saa riig paa glimrende Gjeringer fra vore danske Sømands Side, slutte vi hermed.

Fæstningen Kjøbenhavn
OG DEN NÆRMESTE OMEGN
 Med Hensyn til Beleiringen i Aaret 1807.

KALLEBO-STRAND A M A G E R